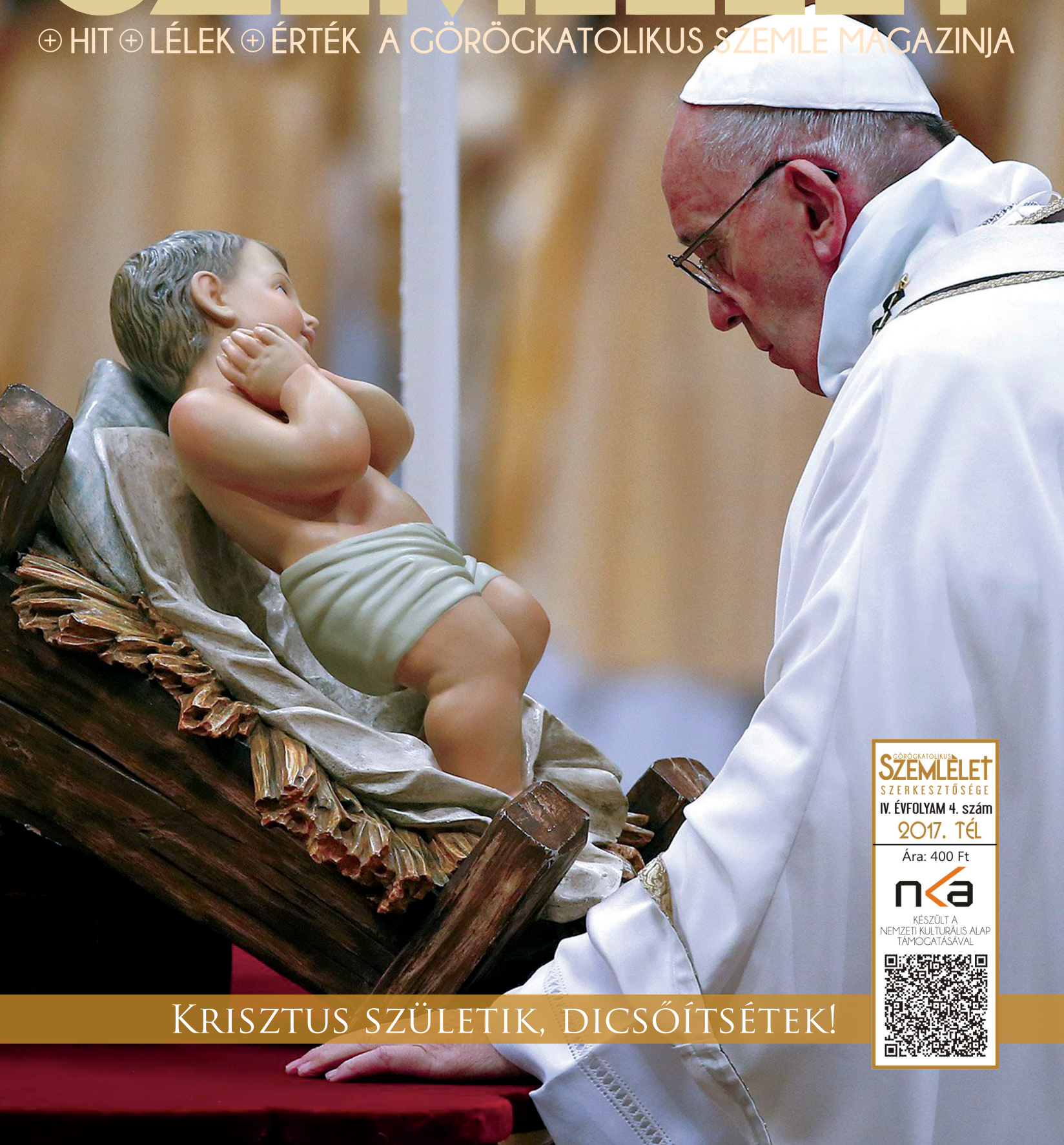

GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLELET

⊕ HIT ⊕ LÉLEK ⊕ ÉRTÉK A GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLE MAGAZINJA

KRISZTUS SZÜLETIK, DICSŐÍTSÉTEK!

GÖRÖGKATOLIKUS
SZEMLELET
SZERKESZTŐSÉGE
IV. ÉVFOLYAM 4. szám
2017. TÉL

Ára: 400 Ft

nka

KÉSZÜLT A
NEMZETI KULTURÁLIS ALAP
TÁMOGATÁSÁVAL

JANUÁR

1. H ✦ **Az Úr körülmetélése – Nagy Szent Bazil fp.** – *Polgári újév*
 2. K Eü. – Szilveszter fp. *Szabad napok*
 3. Sz Eü. – Malakiás pr., Gordiusz vt.
 4. Cs Eü. – A 70 apostol, Teoktisztoz szé.
 5. P Vízkereszt előestje – Teopemptosz és Teonász vtk., Szinklétika sza.
 – *Királyi imaórák – Böjti nap!*

6. Szo ☉ Istenjelenés (vízkereszt)

7. V ☉ Vízkereszt utáni és pünkösd u. 31. vasárnap – Uü. – Keresztelő János pr. – 6. hang

8. H Uü. – György szé., Domnika sza.
 9. K Uü. – Polieuktoz vt. – (Eusztrátiosz szé.)
 10. Sz Uü. – Nisszai Gergely fp., Markiánosz szé. – (Dometiánosz fp.)
 11. Cs ✦ Uü. – Teodóziusz szé.
 12. P Uü. – Tatjana vtnő – (Eupraxia sza.)
 13. Szo Vízkereszt u. szombat – Uü. – Hermilosz és Sztratonikosz vtk.,
 A sínai és raithi vtk.

14. V ☉ Pünkösd u. 32. (Zakeus) vasárnap – Az Istenjelenés ünz. – 7. hang

15. H Pál rem., János rem.
 16. K ☉ Péter ap. bilincsei
 17. Sz ✦ Antal rem.
 18. Cs ✦ Atanáz és Cirill fpk.
 19. P Makáriosz rem., Arzéniosz fp. – (Eufrozina sza.)
 20. Szo ✦ Eutim szé.

21. V Vámos és farizeus vasárnapja – (Hitvalló Maximosz szé., Neofitosz vt.) – 8. hang – *Ökumenikus imahét kezdete*

22. H Timóteus ap., Anasztáziosz vt. – (Mánuel fszvt.) *Szabad hét*
 23. K Kelemen fszvt., Agatangelosz vt.
 24. Sz Xénia sza.
 25. Cs ✦ Nazianzi Gergely fp.
 26. P Xenofon szé. és tsai.
 27. Szo ✦ Aranyszájú János fp. ereklyéinek átvétele

28. V Tékozló fiú vasárnapja – (Efrém szé.) – 1. hang

29. H Ignác fszvt. ereklyéinek átvétele
 30. K ✦ **A három főpap** – (Ipoly fszvt.)
 31. Sz Cirusz és János ingy. orv. vtk.

FEBRUÁR

1. Cs Találkozás eü. – Trifón vt.
 2. P ☉ **Az Úr találkozása Simeonnal**
 3. Szo Halottak emlékezete – (Uü. – Simeon és Anna prk.)

4. V Húshagyó vasárnap – Uü. – (Izidor szé.) – 2. hang

5. H Uü. – Ágota vtnő
 6. K ☉ Találkozás ünz. – (Bukolosz fp.)
 7. Sz Partheniosz fp., Lukács szé.
 8. Cs Tivadar nvt., Zakariás pr.
 9. P Nikéforosz vt.
 10. Szo ☉ A vezeklő atyák – (Karalamposz fszvt.)

11. V Vajhagyó vasárnap – (Balázs fszvt.) – 3. hang

12. H Meletiosz fp. – **A nagyböjt kezdete** – *Szigorú böjt!*
 13. K Martiniánosz szé.
 14. Sz Auxentiosz szé. – *Böjt!*
 15. Cs Onezimosz ap.
 16. P Pamfilosz és tsai. vtk. – *Böjt!*
 17. Szo ☉ Tivadar nagyvértanú

18. V Nagyböjt 1. vas. – Az igazhitűség (ortodoxia) vasárnapja – (Leó fp.) – 4. hang

19. H Arkhipposz ap.
 20. K Leó fp.
 21. Sz Timóteus szé., Eusztáthiosz fp. – *Böjt!*
 22. Cs Az eugénioszi vtk. ereklyéinek megtalálása
 23. P Polikárp fszvt. – *Böjt!*
 24. Szo P Ker. János pr. fejének I. és II. megtalálása

25. V Nagyböjt 2. vasárnapja – Palamasz Gergely főpap – (Taráziosz fp.) – 5. hang

26. H Porfiriosz fp.
 27. K Prokópiosz szé.
 28. Sz Bazil rem., Kasszián szé. – *Böjt!*

MÁRCIUS

1. Cs Eudokia sza.
 2. P Teodótosz fszvt. – *Böjt!*
 3. Szo Halottak emlékezete – (Eutrópiosz, Kleonikosz és Baziliskosz vtk.)

4. V Nagyböjt 3. vasárnapja – Kereszthódolás – (Gerázimosz rem.) – 6. hang

5. H Konón vt.
 6. K Az amórioni 42 vt.
 7. Sz A kerszoni fszvtk. – *Böjt!*
 8. Cs Teofilaktosz hv.
 9. P ✦ A szevasztei 40 vt. – *Böjt!*
 10. Szo Halottak emlékezete – (Kodrátosz és tsai. vtk.)

11. V Nagyböjt 4. vasárnapja – Klimakosz (Létrás) János szé. – (Szofróniosz fp.) – 7. hang

12. H Teofán szé. – (Dialógus Gergely fp.)
 13. K Nikéforosz fp. ereklyéi
 14. Sz Benedek szé., Sándor fszvt. – **NAGY HÓDOLÁS** – *Böjt!*
 15. Cs Agápiosz és tsai. vtk. – *Nemzeti ünnep*
 16. P Szabin fszvt. – *Böjt!*
 17. Szo ☉ Akathisztosz szombat – (Elek szé.)

18. V Nagyböjt 5. vasárnapja – Egyiptomi Mária sza. – (Cirill fp.) – 8. hang

19. H Krizánt és Dária vtk.
 20. K A szávamostonosi 20 vt.
 21. Sz Jakab hv. fp. – *Böjt!*
 22. Cs Az Örömhívétel eü., Zakariás szé. – (Bazil fszvt.)
 23. P Győző és tsai. vtk. – *Böjt!*
 24. Szo ☉ Lázár feltámasztása

25. V ☉ Az Úr bevonulása Jeruzsálembe (virágvasárnap) – Szűz Mária örömhívetele

26. H Nagyhétfő
 27. K Nagykedd
 28. Sz Nagyszerda
 29. Cs Nagycsütörtök – A titkos vacsora emléke
 30. P ✦ **Nagypéntek – Jézus Krisztus kereszthalála** – *Királyi imaórák*
 – *Szigorú böjt!*
 31. Szo ✦ Nagyszombat – Jézus Krisztus síri nyugalma

ATANÁZ PÜSPÖK

2017 utolsó két hete a karácsony jegyében telik el, amelynek szentestéje idén vasárnapra esik. A karácsony ünnepét előkészítő hét zsolozsmája a nagyheti mintára íródott. A pénteki királyi imaórák himnuszai (görög „sztihirái”) olykor még versmérték szerint is megegyeznek a nagypéntekiekkel. A sok ponton nagyhéthez hasonlító hét folyamán előkészített ünnepet a karácsonyi, avagy „téli Pászkának” is szokás nevezni.

Nyolc évtizede kiadott „Ménologionunk” szerint december 25-e is „húsvét”, mert „görög könyveink Pászka = húsvét megnevezéssel illetnek minden olyan nagyobb ünnepet, melyen a szigorú életű szerzetesek kivételesen húseledelekkel is élhettek”. De – mint láthatuk – nemcsak a hús „vételezésével”, hanem inkább legnagyobb ünnepeink hasonlóságával függ össze ez a szép elnevezés.

A „téli Pászka” világossága

Amikor előünnepi tropárunkban arról éneklünk, hogy karácsonykor újra megnyílt az Édenkert, tudatosítjuk azt, hogy hozzáférhetővé vált az élet fája: „Készülődj föl, Betlehem, mindnyájunk számára megnyílik az Édenkert! Ékesítsd fel magad, Efráta, mert a barlangban az élet fája sarjad ki a Szűztől.” Márpedig a Krisztus születésével hozzáférhetővé vált élet fája a szenvedést, a nagyhetet, a keresztfát is eszünkbe juttatja. Amikor Jézus Krisztus megszületett, Isten Fia azzal a céllal jött e világra, hogy értünk meghalva életet árásson reánk. Születése hajnalán ugyanúgy „nagy világosságról” éneklünk, mint húsvét hajnalán. „A nép, mely sötétségben járt, nagy világosságot látott, a halál árnyéktartományában ülöknek világosság támadt” – idézzük föl Izajás énekét. Hiszen a ragyogó éjszakai fényt ismerték föl a pásztorok, és a csillag fénye vezette az Úr felismerésére a bölcsket.

Az év utolsó hetében ezért minden áldott nap az ünnepi tropárt énekeljük: „A te születésed, Krisztus Istenünk, földerítette a világnak az istenismeret világosságát, mert a csillagimádó bölcsket a csillag megtanítá, hogy téged, mint az igazság Napját leborulva imádjának, és mint magasságbeli Napkeletet tiszteljenek...” Mert „az istenismeret világosságát” megpillantva mindenkit erre a ragyogásra tesszünk figyelmessé. Azt kívánjuk, hogy amikor az éjszakák már kezdenek rövidebbek lenni, Isten ismeretének szívet melengető világossága ragyogjon be mindenkit. A karácsonyi Pászka végső célja a megváltó Krisztussal

való találkozás, vagyis az, hogy Ő e világra jöjjön bennünk is, így az ember a földről az égbe, a halálból az életbe, a Szentháromság életközösségébe léphessen be.

Ezért is kezdjük az új évet „a Világosság előünnepének” napjaival. Mert keleti egyházunk vízkeresztet a megvilágosodás, a fény ünnepének, „a Világosság ünnepének” is nevezi. Az új esztendő első péntekjén is királyi imaórákat végzünk, a nagy esti zsolozsmán pedig újra elénekeltük Izajás énekét a népről, „mely sötétségben járt, s nagy világosságot látott”. Az Istenjelenés ünnepének másnapján felolvassuk ezt az evangéliumban is: „a nép, mely sötétségben ült, nagy világosságot látott. Világosság támadt azoknak, akik a halál országában és árnyékában ültek.” (Mt 4,12-17) Mert Jézus örömhírével ez a világosság árad ki reánk, ma élő emberekre is.

A „téli Pászka” ünnepkörében világossá válik a Szentháromság egy Isten titka. Nemcsak a napkeleti bölcsék vagy Keresztelő Szent János, hanem mi is tudatosítjuk, hogy egyedül a Szentháromságot kell imádnunk. Világos számunkra az is, hogy amikor Jézus Krisztus megkeresztelkedik, a víz is megszentelődik általa. Ünnepeink során a sziporkázó hóban és téli napsugártól csillámló vízben megszentelődik környezetünk és az ünnepek folyamán megjavuló életünk is. Visszanyert istengyermeki szabadságunkat ünnepeljük az év végi és újévi „szabad napokon”, húsvéthoz hasonlóan böjtölés nélkül, a „téli Pászkánk” örömeiben.

Szeretettel kívánok mindenkinek áldott karácsonyt és Istenjelenést!

LÉLEK

- 1 Köszöntő – *Atanáz püspök*: A „téli Pászka” világossága
- 4 *Papp András*: Az Istenszülő emlékezete
- 6 *Cselényi István Gábor*: Karácsony (Gal 4,4–7; Mt 2,1–12)
- 8 *Anasztázia nővér*: Anyaság – szeretesség
- 9 Kántáló ének Nagybégányból
- 10 *G. Gabriella*: Felülről szőtt
- 13 A 2018. évi máriapócsi búcsúk és zarándoklatok rendje
- 14 *Papp Szabolcs*: Szent Haralambosz fölszentelt vértanú
- 15 *Polgári László*: Vízkereszt, az Istenjelenés ünnepe
- 16 Ferenc pápa üzenete a szegények I. világnapja alkalmából
- 19 *Ivancsó István*: Az ösatyák vasárnapja
- 20 *Ivancsó István*: Az őszövetségi szentatyák vasárnapja
- 21 *Marosi Anita*: Csillagforgató betlehemes Tiszacsomáról
- 22 *Speidl Bianka*: Karácsony Szíriában
- 24 *Papp Miklós*: Vízkereszt: ikon és etika

EMBER

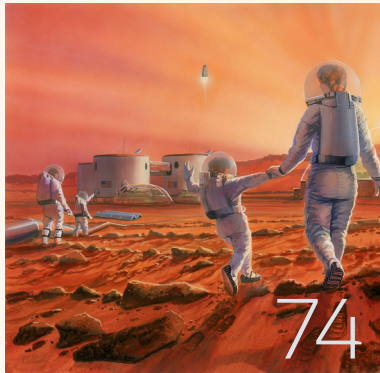
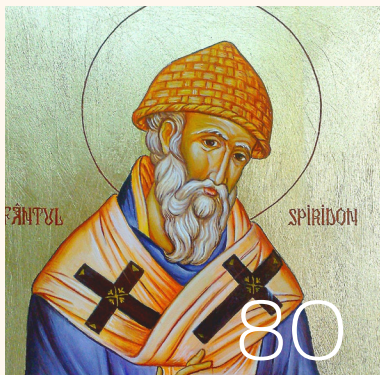
- 26 A karitásmunka Istentől kapott küldetés
- 28 *M. Erika*: „Az üdvösség ruhájába öltöztetett”
- 30 *Szemán-Tóth Teodóra*: Gondolatok a #MeToo-jelenség kapcsán – avagy neveljük gyermekeinket tudatosan!
- 32 *Király András*: Legyünk a jótékonyaság kezdő tizenegye! – Labdarúgók a szegényekért
- 34 *Szögeczki Sára*: Lépésről lépésre...
- 36 *Homolya Dániel*: Mindannyian másak vagyunk!
- 37 *Laskay Anna*: Női kereskasztal – Újratervezés

- 38 *Obbágy Lacus*: Új szövetségi kapitány helyett újszövetségi kapitányt! (Üzlet, pénz, erkölcstelenség – hová tart a labdarúgás?)
- 42 *Baráth Gergely*: Van Isten? Miért nincs?
- 44 *Kondás Csombi*: Sajnálom, bocsánat, köszönöm, szeretlek (Interjú Kowalsky meg a Vegával)

ÉRTÉK

- 48 *Ivancsó Bazil*: A Szentföld érdekességei VI.
- 50 *Papp András*: Százötven éve született Papp Antal püspök, a Miskolci Exarchátus első kormányzója
- 53 *Gajdos Pál*: Szabad-e az Istent dicsérni – eszperantó nyelven?
- 54 *Cselényi István Gábor*: Régi karácsonyok egy görögkatolikus papcsaládban
- 56 *Nagy Mihály Géza*: A bizánci szakrális építészet hatása Nagy Szulejmán korszakára
- 60 *Terdik Szilveszter*: A fabrianói könnyező ikon
- 62 *Szabó-Kiss Beáta*: Magával ragadó bizánci dallamok
- 64 *Legeza József*: Könyvespolc mellett – A rendíthetetlen ólomkatona
- 66 *Legeza Kata*: Mozivászon előtt – Templom a dombon
- 68 *Kanyó Árpád*: Liturgikus színes Keleten 4. rész
- 70 *Kanyó Árpád*: A szent negyven nap böjti rendje
- 74 *Ivancsó Bazil*: Liturgikus élet a Marson
- 76 Ez történt – 2017 tél
- 78 *Cselényi István Gábor*: A sorsunkban osztozóhoz (vers)
- 79 Kukta – Ruszin karácsonyi ételek Komlóskáról
- 80 *Cselényi István Gábor*: A boldogság ígérete (vers)
- 80 A kecskepásztor püspök

MEGJELENT A

GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLE

KIADÁSÁBAN, A HAJDÚDOROGI FŐEGYHÁZMEGYE,
A MISKOLCI EGYHÁZMEGYE ÉS A NYÍREGYHÁZI EGYHÁZMEGYE
EGYÜTTMŰKÖDÉSÉVEL

KIADJA A SZENT ATANÁZ GÖRÖGKATOLIKUS
HITTUDOMÁNYI FŐISKOLA

FELELŐS KIADÓ: DR. VÉGHSEŐ TAMÁS REKTOR

HONLAPUNK CÍME: WWW.GOROGKATOLIKUS.HU
FACEBOOK.HU/SZEMLELETMAGAZIN

A SZERKESZTŐSÉG CÍME:

4400 NYÍREGYHÁZA, BETHLEN G. U. 13–19.

TEL: +36/42-597-600

TERJESZTÉSSEL ÉS MEGRENDELÉSSEL KAPCSOLATOS

INFORMÁCIÓ: KIADVANYOK@SZENTATANAZ.HU

TARTALOMMAL KAPCSOLATBAN:

SZEMLELET@GOROGKATOLIKUS.HU

SZÁMLASZÁM:

10702071-19204893-52300002

(SZENT ATANÁZ GÖRÖGKATOLIKUS HITTUDOMÁNYI FŐISKOLA)

FŐSZERKESZTŐ: KIRÁLY ANDRÁS

FŐMUNKATÁRS: TÓTH TEODÓRA

FOTÓK: BAKOS ZOLTÁN, DOBOS KLÁRA,
GERNER ATTILA, KIRÁLY ANDRÁS,
SZILÁGYI ICUS, ZADUBENSZKI NORBERT,
POLYÁKNÉ TÓTH NÓRA,
VARGA B. BERNADETT

ÁRCLAT, TÖRDELÉS: PROJEKT-TEAM DTP STÚDIÓ

NYOMDAI MUNKÁK: IMIPRINT-NYOMDA, NYÍREGYHÁZA

ISSN: 1416-793X

A GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLE MEGRENDELHETŐ POSTÁN
A SZERKESZTŐSÉG CÍMÉN VAGY ELEKTRONIKUS FORMÁBAN

A KIADVANYOK@SZENTATANAZ.HU CÍMÉN.

RENDELÉSSEL KAPCSOLATOS INFORMÁCIÓ

A SZERKESZTŐSÉG ELÉRHETŐSÉGEIN KÉRHETŐ.

NYÍREGYHÁZA, 2017

PAPP ANDRÁS

AZ ISTENSZÜLŐ EMLÉKEZETE

December 26.

AZ IKON A SZEGEDI GÖRÖGKATOLIKUS TEMPLOM IKONOSZTÁZÁNAK RÉSZE, KISLÉGGHI NAGY ÁDÁM MUNKÁJA

Karácsony ünnepe az emberi nem megváltásának isteni nagy tervét állítja elénk. Az Isten Fia irántunk való határtalan szeretetéből kisdeddé lett. Édesanyjául a legtisztább Szűz Máriát választotta. A legszentebb Istenszülőnek köszönhetően a terv valósággá vált. Nélküle nem lett volna sem krisztusi születés, sem megváltás. A keleti egyház az istenanyaság méltóságának tudatában Urunk születése másnapját a legszentebb Istenszülő tiszteletének szentelte.

Egy nagy ünnep után megemlékezünk azokról a személyekről, akiknek fontos szerepe volt a megünnepelt eseményekben. Krisztus után az első helyet a legszentebb Istenszülő foglalja el az Urunk születéséhez kapcsolódó eseményekben, ezért az első századokban a születés utáni napon a hívek összegyűltek, hogy kifejezzék hálójukat a legtisztább Szűz Máriának, hogy a Megváltót adta nekünk, és Isten anyjaként tiszteljék őt.

Szír Szent Efrém (+373) az Istenszülő nagy magasztalója és hódolója karácsonyi himnuszában nagyon szépen megénekli a megtestesülés titkának, a szüzességnek és Mária istenanyaságának a dicséretét: „Senki sem tudja, minek nevezze, ó Urunk, a te Anyádat!! Szűznek mondjuk, bár gyermeke van; asszonynak mondjuk, de férfit nem ismert! Ha Anyád felfoghatatlan, akkor hogyan lehetne Téged megérteni!” (XI. himnusz, 1.) „A te Anyád csoda! Az Úr öbenne szolga lett. A Mindenható szó által lép be hozzá, és néma lesz. A mennydörögés Uralkodója érkezett, és hangja csöndbe burkolózott. A legfőbb pásztor jött el, és benne bárány lett, amelyik látta a nappali világosságot a sírás közepette.” (XI. himnusz, 6.)

Aranyszájú Szent János a „Szent Szűz és Istenszülő Máriáról” mondott beszédében az Isten anyjává választásáról elmélkedve mondta: „Senki olyan nem található az emberek között, mint az Istenszülő, Mária. Szemléld, ó ember és minden teremtmény, és lásd – van-e bármi, ami megegyező, vagy nagyobb, mint az Istenhordozó Mária? Járd körül a földet, mérd meg a tengert, kutasd végig alaposan az eget, vizsgálj meg lélekben a mennyet, vess össze minden látható és láthatatlan erőt, és mondd meg nekem – van-e hozzá hasonló csoda az összes teremtmény között?... Ő volt az, aki csodálatosan foganta méhében azt, akit minden teremtmény félelemmel és remegve magasztal. Áldottak az asszonyok, mert többé nem vajúdnak átok alatt. Gyermekeket hozott a világra, s ezáltal felülmúlja az angyalokat a dicsőségben. Ezért mondjuk öneki: Áldott vagy az asszonyok között! Te egyedül megszüntetted Éva szomorúságát, felszárítottad könnyeit, megváltást hoztál az emberi nemnek, egyedül terád bízott a legdrágább Gyöngy; te hoztad világra Emmanuelt tetszése szerint.” – A nap evangéliumi szakasza a Szent Család egyiptomi menekülését mondja el.

LÉLEK

A TE SZÜLETÉSED, KRISZTUS ISTENÜNK, FÖLDERÍTETTE A VILÁGNAK AZ ISTENISMERET VILÁGOSSÁGÁT, MERT A CSILLAGIMÁDÓ BÖLCSEKET A CSILLAG MEGTANÍTÁ, HOGY TÉGED, MINT AZ IGAZSÁG NAPJÁT, LEBORULVA IMÁDJANAK, ÉS MINT MAGASSÁGBELI NAPKELETET TISZTELJENEK; URAM, DICSŐSÉG NÉKED!

CSELENYI ISTVÁN GÁBOR

KARÁCSONY

(Gal 4,4–7; Mt 2,1–12)

A megtestesülés titka központi jelentőségű. Érdekes módon mégsem szerepel mindegyik evangéliumban és újszövetségi hirdetésben. Szent Márk evangéliuma – amely pedig a legősibb a megjelenés sorrendjében – azonnal Keresztelő Szent János történetével kezdődik. Ő volt a „pusztában kiáltó szó” (Mk 1,3), ezért is lett evangéliumának jelképe az oroszlán. A katolikus levelek sem szólnak a karácsonyról. Szent Pál is csak ennyit jegyez meg, épp a Galata-levéiben: „amikor elérkezett az idők teljessége”, Krisztus „asszonytól született”. Ez nem akar szembeállítás lenni azzal, amit a szűztől születés kifejez, hanem csak a megtestesülés valós voltát húzza alá, hiszen (ahogy a latin mondja) „mater est semper certa”, az anya mindig biztos.

E két hiányosnak tűnő hirdetésnek az az oka, hogy az Újszövetség egyes könyvei az apostoli **igehirdetés különböző szakaszaiban** keletkeztek. A legelső réteget Pál levelei jelentik. Ekkor még csak a legfontosabb üzenet állt előtérben, ti. annak világba kiáltása, hogy Jézus Krisztus elhozta az üdvösséget. Szent Pál ezt így fejezi ki: „Nem akarok másról tudni közzötetek, mint Jézus Krisztusról, mégpedig a megfeszítettéről” (1Kor 2,2). Az evangéliumok közül a Márk-féle is ebbe a rétegbe tartozik. Csak később ébredt érdeklődés az előtörténetek iránt, tehát hogy mit is tudunk Jézus gyermekkoráról, rejtett életéről. Erről a korszakról tudósít a Szent Máté- és a Szent Lukács-féle evangélium. Később aztán, az 1. század vége felé már szintén nem volt annyira fontos ezek-

nek a kezdeteknek a felidézése. Ebben a fázisban tartozik Szent János apostol, aki egy végigprédikált élet után már végtelen távlatba helyezi Jézus élettörténetét, és a karácsonyról csak ennyit mond el: „Az Ige testté lett, és köztünk lakozott” (Jn 1,14).

Gyermeksgégtörténet tehát csak a Máté- és a Lukács-evangéliumban található. Kettejük között az a különbség, hogy Szent Máté – mint evangéliumában általában is – azt helyezi középpontba, hogy Jézus a zsidóság által várt Messiás. Ezért is kezdi evangéliumát Jézus nemzetségtáblájával. A Megváltó őseinek nevét tizennégyes csoportokban sorolja el, aminek megfejtése az, hogy Dávidra utal (neve mássalhangzóinak számértéke az a szám), ez-

zel bizonyítja, hogy Jézus Dávid fia, ahogy aztán kortársai is nevezték. Szent Lukács már tággabb összefüggésbe állítja Krisztus születését. Nemzetségtábláját nem Ábrahámgig, hanem Ádámgig vezet vissza, és azt a létrendbeli fokozatot érzékelteti, hogy míg Keresztelő Szent János az emberi fogantatás-születés határain belül jelent meg, Krisztus szüztől született.

Keleti szertartásunk karácsony első napján Szent Máté evangéliumára épít, a **napkeleti bölcsek történetét** idézi fel. A népi képzelet „három királyoknak” látja őket. Hogy hárman voltak, arra nézve az adott alapot, hogy háromféle ajándékot helyeztek a gyermek Jézus lába elé (aranyat, tömjént és mirhát). Liturgikus énekeink ezt úgy fejtik meg, hogy az arany Krisztusnak, mint királynak szólt, a tömjén isteni mivoltának, a mirha pedig jövendő megváltó szenvedésének. A nép nevüket is ismerni véli: Gáspár, Menyhért, Boldizsár, amelyeknek a rövidítését latin szertartás szerint a házszenteléskor az év számmal együtt az ajtófélfára föl is írják (G, M, B), bár tudjuk, hogy erre vonatkozólag nincs adat.

Tudjuk azonban, hogy nem királyok voltak, hanem az eredeti szöveg szerint mágosok, mágusok. A mágosz csillagvizsgáló tudós, de csillagjós és álomfejtő is volt, a gondolkodási síkok itt eléggé egymásra tolultak. Mezopotámiában és Perzsiában akkortájt a mágosok kiterjedt rendje létezett. A Máté-evangélium szerint a keleti bölcsek jövendölések hordozói. Már ez maga is az ószövetségi jövendölések

beteljesedésének vonulatába tartozik, hiszen amikor a bölcsek érdeklődnek, hol is kellett a Messiásnak születnie, az írástudók Mikeás jövendölését idézik: „Betlehem, Júda földje (...), belőled származik majd a vezér, aki népem, Izraelt kormányozza.” Ugyanakkor a bölcsek egy egészen átfogó jövendölés beteljesítői is. Mind Mezopotámiában, mind a Római Birodalomban élt ekkoriban az a jövendölés, hogy lesz egy szűz, aki fiat szül, aki megváltást hoz.

A történelem folyamán számos elképzelés kapott lábra arról, hogyan is kell értelmezni a **betlehemi csillag** kérdését. Legvalószínűbbnek azt tekinthetjük, hogy egyfajta csillagkonjunkcióról volt szó. Sokak szerint ennek a bolygóegyüttállásnak a megfejtése: Kr. e. 7. június 4-én, október 2-án és december 10-én a Jupiter és a Szaturnusz egymás szoros közelségébe kerültek a Halak csillagképében. Jupiter volt a királyi bolygó, a Szaturnusz a zsidó nép bolygójának számított, a Halak csillagképét pedig a Messiás csillagjegyeként ismerték. Mindez együttesen a csillagász-asztrológus papoknak annyit jelentett: megszületik a zsidók királya.

A mágusok, a keleti bölcsek története tehát a kétezer évvel ezelőtti kor szellemtörténetébe ágyazódik. Az újszülött gyermek a zsidók, sőt minden nép Messiása. Keleti szertartásunk azért helyezi ezt a történetet a középpontba, hogy kifejezze: a megtestesülés titkával szemben csak egyetlen lehetséges magatartás létezik, és ez a **hódolat, az imádás**.

Ugyanakkor liturgiánk ki is lép ebből a kortörténeti keretből. Most már nem afféle asztrológiai kérdésről van szó. Az ókor a Napot, Holdat, a csillagokat isteneknek gondolta. Ebből a kozmoszközpontúságból az evangélium kiemel bennünket, és rájövünk: a történelem és a kozmosz középpontjában egy személy áll, valaki: Isten Fia! A karácsonyi tropár szerint csattanós módon a bölcseket „a csillag megtanítá, hogy téged (ti. Krisztust) mint az igazság napját, leborulva imádjanak, és mint magasságbeli napkeletet, tiszteljenek.” Hitünk központi igazságáról van tehát szó: Isten megtestesült Jézusban, emberi létünk átélője lett, **Ő lett életünk és történelmünk középpontja**. Gyermeki lélekkel le kell raknunk lába elé szívünk ajándékát!

Hála a gyermekért

*Hálát adok, Atyám, hogy titkodat,
mit bölcs nem ér föl, el nem bír erős,
a legkisebbek fogják föl előbb
s ők adják át minékünk – mindazoknak,
kik legbelül fogékonyak maradtak.
Mert ez a titok Te vagy, Te magad:
befogadás és ajándékozás.
Legkisebbé lett Leghatalmasabb,
add, gyermekszíveddel vegyem titkod át!*

ANASZTÁZIA NŐVÉR

ANYASÁG – SZERZETESSÉG

A szerzetesi élet kezdetekor a lelkes jelölt többek között lemond a családi kötelekekről. Hamarosan azonban meglátja az Úr szavainak beteljesedését, aki azokat nevezte anyjának és testvéreinek, akik Isten igéjét hallgatják és megtartják (Lk 8,21). Nemcsak azért, mert a szerzetesi közösségben sokszorozódva megtalálja a testvéri, gyermeki köteleket, de a szentek karához is kicsit közelebb kerül, szorosabb barátságok alakulnak ki. Mindenekelőtt azonban az Atya ölelő karjai is érezhetőbbek azoknak, akik nem e világban töltekeznek a vigasztaló érintéssel. Az Istenszülő anyai közelségét pedig jobban észreveszik a hétköznapokban azok, akik emberi kapcsolatainkban is a visszafogottságra törekcsenek.

Liturgikus naptárunkban a nagyobb ünnepek másnapján meg szoktunk emlékezni az adott ünnep egyéb szereplőiről is, így karácsony másnapján Szűz Mária istenanyaságát ünnepeljük. A szerzetes előtt a Szent Szűz mint tökéletes példakép jelenik meg, akinek anyasága nem természetes, hanem természetfeletti módon teljesedett ki.

Megtérésünkben, amikor már eltökélt szándékkal keressük az egyházban a hivatásunkat, hasonlítunk ahhoz a názáreti Máriához, aki Isten jelenlétében élve egyszerű hétköznapjait, egy váratlan pillanatban angyali szót hallott. Sokan vannak, akik hasonlóképp, egy konkrét élethelyzetben ismerték fel, hogy milyen cél felé kell tovább indulniuk. Akik a családalapításra kapnak hivatást, azok lehet, hogy egy bontakozó szerelmi kapcsolatban látnak jelet, hogy házasságban kell törekedniük a megszentelődésre. De vannak, akik egy rejtett útra kapnak elhívást, valami belső bizonyosságot érezve. Sokban hasonlít ez az állapot a várandós Máriához, aki még jegyesével, Józseffel sem tudja, hogyan ossza meg, mi történik vele. Ugyanígy a világban élő testvérekkel is nehéz eleinte megértetni, hogy miért kell egy nem szokványos útra lépni. A szerzetesi meghívás mindenki életében nagy titok, ami csak lassan bontakozik ki.

A szerzetes első évei boldog várakozásban telnek. Ugyanakkor a felelősségteljes hozzáállás és az áldozatkészség növekedésének az ideje is ez. Ahhoz, hogy Krisztust világra hozzuk, sok szenvedésen és megpróbáltatáson kell átmenni. De ahogy az anyaság megsokszorozza az erőt ahhoz, hogy gyermekét védelmezze és felnevelje az asszony, úgy a szerzetesi élet nehézségein is átsegít egy titokzatos erő. Az Istenszülő ugyanis részesíti természetfeletti anyaságában azokat, akik buzgón kérik őt, hogy tegye őket hozzá hasonlóvá, engedje, hogy az ő útján járjanak. Így teljesül Izajás jóvendőlése: „Ujjongj, ó meddő asszony, ki nem szülsz, énekelve ujjongj és kiáltj, ki nem vajúdtál, mert több gyermeke van az elhagyottnak, mint annak, akinek férje van!” (Iz 54,1)

Az, aki hosszú éveken át az Istenszülő anyai gondoskodásában bízva felismeri a különböző élethelyzetekben Mária pártfogását, előbb-utóbb magáévá teszi azt a gyengéd, figyelmes és alázatos magatartást, ahogyan ő segít bennünket. Ez teheti alkalmassá akár a férjzett asszonyt, akár a szerzetesnőt a lelki anyaságra. A lelki anyaság olyan kapcsolat, amit a Lélek hat át. Segédkezni egy ember útkeresésében, felismerni és felismertetni a Lélek vezetését az egyes élethelyzetekben, nagyon mély és bensőséges kapcsolatot feltételez, ami alkalmas színtere az anyaság kiteljesedésének. A szerzetesi közösségben a Lélek megnyithatja valakinek ezt az utat, képessé teheti őt arra, hogy a hozzá forduló nővéreknek segítséget nyújtson ahhoz, hogy megszülessen a lényük legmélyén mindig jelen lévő Krisztus, hogy ez a krisztusi élet kibontakozzon bennük.

Nem mindnyájan kapnak erre meghívást a szerzetes nővérek, nem részesedik ilyen jellegű feladatokban mindenki. Ugyanakkor a szerzetesi közösségben, ami igen szoros és zárt életközösség, helyzet mindig adódik, hogy ezt az anyai ösztönt, a másiktól való gondoskodás öröme megélejk. Mindig van egy elesettebb, aki testi vagy lelki gyengesége folytán nagyobb gondoskodásra szorul, vagy akin csak nagyon leleményes módon lehet segíteni. De az egyszerű házimunka végzése közben is előtűnik állhat Mária, amint vezette a háztartást, csendben és alázatosan végezve a teendőket, így szolgálva a mindennapokban a rábízottakat.

Végezetül pedig meg kell említenünk a kereszt alatt álló Szűzet, aki anyai fájdalomában zokogva nézi Szent Fia szenvedését. Liturgikus himnuszaink, az ünnepkörön kívüli szerdai és a pénteki istenszülői énekek, amelyeket fájdalmas istenszülői énekeknek (sztavrotheotokion) is nevezünk, rendszeresen felelevenítik előttünk ezt a képet. Az elengedést is meg kell tanulniuk a szerzeteseknek Máriától, aki ezt nem elfojtva, de nem is kétségbeesetten élte meg, hanem szentül viselte el, ahogy átjárta szívét a Simeon által megjövendölt tör. Nem törte meg őt a háromnapos csend, hanem hite által ő is felismerte Jézus föltámadását.

Adj a Isten, hogy mi is, a mindenkorszűz Istenszülő példáját követve tudjunk újra és újra erőt meríteni a kezdetek kegyelmeiből, hogy hitünk tűzpróbájában mi is állva tudjunk maradni a kereszt alatt, és így méltóan találtassunk elérni a Szent Feltámadást!

KÁNTÁLÓ ÉNEK

Nagybégányból (Beregszászi járás)

Hallod pásztor, angyal szóla, örömet hirdet.
 Hogy a megígért Messiás már elérkezett.
 Hol találjuk föl e sötét éjjel?
 Betlehembe mondják menni teljes örömmel.

Az ég hatalmas Urának a palotája.
 Egy istálló, barmok jászla meleg kályhája.
 Kemény az ágya, nincsen párnája,
 Gyöngé testét kemény szalma, jaj, mint ringatja.

Menjünk mi is Betlehembe a pásztorokkal!
 Vigyünk néki ajándékot a jámborokkal!
 Aranyat, tömjént, mirhát, jó érzést.
 Leborulva Őt imádjuk, Ő Szent Fölségét.

G. GABRIELLA

Felülről szótt

Kétezer-tizenkettő őszen Budapestre költöztem. Római katolikusként az a cél motivált, hogy megismerhessem és megszeressem Isten keleti fekvésű szőlőskertjét, ezért hát elmentem különböző ortodox szertartásokra a Petőfi térre, a Váci utcába, még Lórévbe is, mígnem egy nap így tördeltem a kezem: Istenem, tudom, hogy ezt akarod tőlem, de hová menjek? Idegen vagyok mindenütt. Hol szeretnél látni engem? Ezekkel a szorító kérdésekkel beléptem a mindenki által csak kollégiumnak nevezett épület előterébe, s az aktualitását vesztett szórólapok közt egy jelentéktelen papírfecni akadt meg a szemem, pontosabban egyetlen szón: „görögkatolikus”. Aztán hozzáolvastam a többi szöveget is: Panagia, Molnár utca... Első pillantásra attól tartottam, bizonyára lázálom gyötör, hisz folyton ez az áldott téma jár az eszemben, nem csoda, ha mindenütt ezt látom magam körül. Le kellett hát ülnöm az okosgép elé, s rákeresnem, vajon tényleg létezik-e ilyen szó, hogy „panagia” és a „Molnár utca”.

Nos hát, az a kápolna, ahová szertartásokra járok, Teológus (Nazianzi) Szent Gergely tiszteletére szenteltetett, akiről nem tudok elég szépen és kellően méltó szeretettel beszélni. Bár tudnék!

Azt kell mondanom, annak ellenére került ő közel a szívemhez, hogy ismertem volna szavait, munkásságát, netán az életrajzát. Igen, ilyen gyarló ismeretség a miénk! Mert egyiket sem ismertem. Sosem tanulmányoztam az írásait, meg... hogy is szokták mondani a szelleműdők? A hatástörténetét...? Pedig csoda egy izgalmas téma lenne! Menynyi szakfolyóiratot és monográfiának valót lehetne vele megtölteni, egek! Míg csaknem valamennyi betű lekopna a billentyűzetről. Aztán jönnének rendre a könyvbemutatók, a recenziók és kritikák, ajánlások, kikre hivatkozik, kik hivatkoznak rá. Mennyi konferencia meg tudományos szimpózium tárgya lehetne – ahogy, sejtem, tárgya is. A szünetekben sajtós pogácsák, kávéscsészék közt érdeklődő és szerényen meghúzódozó, unatkozó tekintetek, ígéretesebb szakmai jövő felé kacsintgató szemek. Lennének, akik rosszmájúan megjegyzik: unatkozó klasszika-filológusok és munka nélküli bölcsészek kedvelt elfoglaltsága ez – konferencia az egyházatyákról tematika szerint.

Mert valóban. Ez nagyon szép – szép, hogy még akad, akit érdekel, s akad, aki áldoz rá időt, egészséget, egy életet.

KEDVES OLVASÓ,
KÉRLEK, EHELYETT FOGADD
NÉHÁNY SZEMÉLYES ÉLMÉNYEMET,
MINT IGAZGYÖNGYÖT, A SZENT ATYÁRÓL.

Mit tagadjam? Arra kellett ráeszmélnem, hogy az emberek elkoptak mellőlem, miként én is mellőlük. Végül már senkit nem leltem az élők közt, akik fenntartások nélkül barátomnak nevezhettem volna. Ám az ő fényét csak ekkor láttam igazán tündökölni: Szent Gergely lett az egyetlen igaz barátom. Hogy erre mikor ébredtem rá?

A mi Urunknak kétezer-tizenharmadik esztendejében tehettem le egy baccalaureátussal járó vizsgát, s mert igencsak izgultam az eredményt illetően, hát gondoltam, magammal viszem teológus ismerősömet, senki mástól nem várhattam segítséget. Nos, el kell mondjam szívből, hogy a nagy egyházatya velem volt, és ez igazában csak akkor tudatosodott bennem, mikor a titkárságon búcsúzóul otthagytam a kis ikonképet. „Vigyázzott Magára?” – kérdezte kedvesen a titkárnő. „Igen, természetesen vigyáztott.” „Akkor kiteszem ide, vigyázzon ránk is.” És ezek a szavak balzsamként hatottak – nem csak a vizsgától megnyomorított – lelkekre. A záróvizsgát követően ugyanis szörnyű hírt kaptam. Úgyhogy mire kiléptem abból a nyomasztó folyosókkal terhelt épületből a még annál is fullasztóbb utcára, úgy tetszett, elhagytam magamból valamit egy kapubejáró előtt, s hiába is fordulnék vissza, hogy érte menjek, addigra fölkapja egy járőkelő. Azt hiszem, akkor találkoztunk először... Fölém terjesztette kezét, mint egyházatyáknál szokás, és ez épp elegendő volt nekem. Mint kemotoxgáztól bódult legyek, szédelegettem egyik saroktól a másikig, mígnem betértem a Váci utcában az angolkisasszonyok nyitott templomába, ahol éppen egy norvég női kórus tartott próbát. Szentül hiszem, hogy azon a napon, a templomnak abban a padjában, ahol gubbasztottam, ő óvott meg azon homálytól, mely nem várt pillanatokban szokott ránehezülni az emberi elmére, hogy aztán teljes súlyával azon nyugodjék, ki tudja meddig. Már-már ólomfüggesztékek lógtak alá valamennyi szempillámról, úgyhogy mire végre visszaértem a kollégiumba, csak azt tudtam hajtogatni: nekem Szent Gergely atyán kívül nincs immár senkim. Reményem sincs... Ezen a világon nincs. Az sem érdekelt azokban az órákban, ha hisztérikus, ostoba néembernek néznek. Azért nem, mert már volt „valakim”.

Bár ne lenne oly gyarló az emlékezetem, de úgy hiszem, épp kétezer-tizenégy elején került a kápolna oltárára Szent Gergely ereklyéje, amit meg is csókolhattunk, mielőtt elhelyeztetett volna a szentélyben.

Mit is mondjak...? Ha azt állítom, ez volt a legtisztább értelemben vett „első csók”, attól tartok, sokan nevetséges szentimentalizmussal legyintenek, lám-lám, ilyen esendően fogalmaz a női lélek. De hát érdemes is erről vitázni? A lényeg, hogy az áldott második találkozás megerősítette bennem az iránta való tiszteletet, mert onnantól fogva valamiképp tényleg szívből szerettem őt. Igen, bizonyos, hogy ez az év volt az! – mert tudod, kedves olvasó Barátom, az elmúlt évek néha olyan egyformák, mint a tyúktojások a hűtőszekrény ajtajában. Csak ha közelebről vesszük szemügyre őket, látjuk meg a különbözőségeket, távolról aligha. Így történt tehát, hogy a szent ereklye is elhelyeztetett az oltáron, miután a szent képmás az ikonosztáz jobb szélén.

Harmadszorra: az a szent tudomány, mellyel Szent Gergellyel való találkozásom idején foglalkoztam, fontosnak tűnt számomra, mert úgy tűnt, sokat segít, hogy megértsem az ortodoxiát, s hogy mit jelent keleti kereszténynek lenni. E megfontolásból elvittem professzor úrhoz általa írott könyvét, kérvén, dedikálásával ékesítse azt. Azon a napon éppen február huszonötödikét írtak a kalendáriumok, februárt bizony, s nem januárt, ámbár ez az általam oly nagyra tartott tanár úr – máig sem értem, hogyan – tévedésből január huszonötödikét datálta a könyvembe:

„Jót, s jól, ebben áll a nagy titok.” Gabriellának bátorításként a (...) műveléséhez. 2014. január 25-én.

E félredatálásnak az égvilágon semmi jelentősége nem lenne, ha nem épp ezen a napon, január huszonötödikén ünnepelné a bizánci egyház Teológus Szent Gergelyt – míg a latin egyház Szent Pál apostol megtérésén örvend, vagy inkább a hosszabbodó nappalok láttán fogja el bizakodás...? Attól fogva tudom, ez a bátorítás nem pusztán professor úrtól ered, hanem magától az egyházatyától! Megerősített, hogy jó irányba haladok a megkezdett úton, ne forduljak vissza. Másfelől úgy gondoltam, ezentúl, ha szellemi tevékenységbe fogok, nem mulaszthatom el az ő segítségét kérni, s kitenni magam elé szeretett képét. (Kedves Olvasó, elárulom, most is itt van velem szemben, a monitornak támasztva. Ha megkönyékezne a kísértés, hogy szebbet írjak önmagamról, vagy hazugabban a valóságról, hát szemmel tartsa gondolataimat és ujjaimat. Tudniillik, ha szellemem egyszer testet öltene, minden bizonnyal kóbor kutyává formálná, olyan nagyon szeret elbitangolni, és olyan nehezen talál vissza... No, hát ezért van szükségem e jószágos őrzőre.)

Negyedszer: kétezer-tizenötben Szent Gergely ünnepe vasárnapra esett, és azon a napon én bizony nappali műszakra voltam beosztva. Alkalmam volt ugyan legalább az előesti virrasztáson részt venni, és ez csekély mértékben enyhítette szomorúságomat afölött, hogy e ragyogó ünnepen sajnos nem lehetek ott. Ám akárhogy csűrtem-csavartam a dolgot magamban, hogy az is szép, az is értékes, ha csak a szombati vecsernyén veszek részt, mégsem töltöttem el megleléssel. Bevallom, nem szerettem volna főnövérünket megkérni, hogy cseréljek valakivel e napra, mert már egyébként is történt valami kombináció abban a hónapban, s a főnövér nem kedveli az efféle utólagos módosításokat. Igazában nem volt humorom újfent magyarázkodni meg kéregetni egy *darab* napot, mintha aprópénz után ácsingózó koldus lennék.

Csakhogy az ünnep előtt egy nappal, szombaton éppen fölszálltam a buszra, hogy az általam csöppet sem díjazott, közelsége miatt mégis előnyt élvező, gigantikus áruházba betérjek déligyümölcsöt vásárolni a szent ünnepére, és csaknem ugyanabban a pillanatban csörrent meg a telefonom, amikor megkapaszkodtam a busz egyik rúdjában. Főnövérünk volt. Ma is tisztán emlékszem, mit mondott: „Ne haragudj, hogy most szólok, annyira szégyellem magam... Nem tudnál holnap nappal helyett inkább éjszakára jönni?” Azt hittem, rosszul hallok. Ó, dehogynem! És úgy örültem, ahogy sem azelőtt, sem aztán nem örvendtem éjsza-

kás műszaknak, mert ez a legszebb szombat a világon, és az utána következő vasárnap a legszebb vasárnap! És az a kék busz, amire akkor fölszálltam, a legszebb kék busz a világon! Hát Szent Gergely is akarja, hogy ott legyek az ünnepén, és „elintézte”, hogy a legkisebb kellemetlenség nélkül ott lehessen velem az ő kápolnájában? És ez csak egyet jelenthet: hogy ő is szeret, igazán szeret!

Még egy jelentőségteljes esetet meg kell osztak kedves olvasó Barátommal. Kétezer-tizenhat őszén húgom várandós lett. Teltek-múltak a napok és hetek, aztán hogy, hogy nem, december hatodikára, Myrai Szent Miklós püspök ünnepére virradó éjjelen furcsa ál-

mom volt. Azt álmodtam, hogy az Istenszülő Szűz tömérdek vízben ül, mintha egy hatalmas akváriumban lenne, és karjaiban tart egy kisbabát, akit táppal etet. Igen bizarrnak tetszett ez az álom, mégis hatása alá kerültem. Nagy szomorúság kerített hatalmába, de nem értettem, miért. Aztán a húgom azon a délutánon küldött egy üzenetet, hogy veszélyeztetett terhesként kórházban fekszik, tudniillik egy hematoma van a méhében. Attól kezdve folyton szomorú lettem, mikor csak eszembe jutott ő és a baba, mert valami azt súgta, bármennyire reménykedünk is, az a kis teremtmény nem fog megszületni. No, persze én is reménykedtem. Egészen addig a napig, míg nem érkeződtem ismét húgomtól, hogy s mint van, s egy

rövid esemesben azt a választ nem kaptam, hogy elfolyt minden magzatvize. Épp túllépte az első trimesztert, s holnapi nap meg kell szülnie az élettől elutasított kis teremtményt.

Holnap, vagyis február másodikán, Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepén. Döbbenetes, hogy az utolsó percig volt szívhangja a babának, még akkor is, mikor nem volt már magzatvíz körülötte, s mikor épp ezért erőszakosan világra, pontosabban a halálra születtek. Ennyire akar létezni egy ember, aki az életet alig ismeri...?

Így hagyta el az üres anyai méhet, hogy aztán az Istenszülő karjaiba vehesse. Később a szövettani eredményekből kiderült, hogy a hematómának nem volt köze a baba halálához, tudniillik a nyelőcsőve vakon végződött, tehát – így mondják – eleve nem volt esélye a földi életre. Hogy mégis miért folyt el a magzatvíz, milyen kapcsolatban áll ez a rendellenes nyelőcsővel, senki nem tudta. A nőgyógyász annyit mondott, hogy ezt a „természet” rendezte el ilyen bölcsen. Kórházi gyakorlatom alkalmával magam is megkérdeztem erről az esetről egy főnövért, de ő is ugyanezt a választ adta: „A 'természet' okosan elrendezte a dolgokat, erre nincs ennél racionálisabb magyarázat.” Mindenesetre félig megnyugvásra leltem abban a tényben, hogy épp Urunk bemutatása ünnepén került sor e szomorú eseményre, mikor arra emlékezünk, hogy a gyermek Jézust szülei Mária tisztulását követően elviszik a templomba, és Krisztus ekkor találkozik az emberiséggel Simeon és Anna prófétaasszony személyében.

Aztán a megnyugvás másik fele halottak szombatján érkezett el hozzám. Halottak szombatján, mikor az „elhunytakért” rovatba odaírtam:

egy meg nem született unokaöcs. (Mert a szövettani leletből az is kiderült, hogy kisfiú volt...) Csak hát kérték, mégis egy nevet... egy nevet vések már oda. No, igen, akkor eszembe jutott, hogy apja után Gergelynek szólították volna, hát odaírtam: Gergely. Csak akkor eszméltem rá, csak az után, hogy odakörmöltem e nevet: éppen az ő védszentje tekint rám az ikonról – sőt, ha ez még mindig nem lenne elég, a másik oldalt Myrai Szent Miklós püspök mellett ott van Palamasz Szent Gergely is. Két Gergely már csak elegendő az üdvösséghez...? És akkor már nem volt szemernyi kétségem sem: se a kis teremtmény üdvözülése felől, se az itt maradtak iránti szeretetük felől.

Ennyit kívántam megírni ez egyszerű kis történetről, s még ezt is olyan esendőn. Közhely, tudom jól, de hát mit lehet tenni, ha kevés mindehhez a szó?

Sokak szerint az érdeklődés a lelkeségi könyvek iránt manapság igen nagy, és bizonyára egyházatyákat is olvasnak ilyen-olyan tolmácsolásban az emberek. Ám attól tartok, barátjuknak kevesen választanák őket. Pedig ők, mint nevük is utal rá, atyai szeretettel vonnak magukhoz minket, és ma is tanítanak bennünket, ha készek vagyunk alázatos tanítvánnyá lenni mellettük: nemcsak faksimile lapok oldalain, de örökké élő és napnál ragyogóbb szeretetükkel.

Kedves olvasó Barátom, engedd, hogy Téged is megtaláljon Valaki. Magam nem kerestem Nazianzi Szent Gergely társaságát, de láthatod, a keleti egyház nyomdokain elindulva ő talált rám. Ha szeretnéd, holnap éppen Rád lel. Az ő szíve nagy, Te is elférsz benne, efelől ne legyenek kételyeid. Megeshet ugyanakkor, hogy Téged másvalaki ölel majd körbe – őt se

utasítsd el! Milyen sokan csodálják a „modern” szenteket, milyen nagy kultusza van sokuknak, s bár nem érdemel bírálatot e tisztelet, mely körbelebegi őket a hívek körében, azonban el ne hanyagoljuk egyházunk erős alapjainak, egyházatyáinknak tiszteletét, mert hisz köztünk élnek, itt vannak velünk ők is.

Élnek. Tudom, ha most oldalra pillantanék, látnám őket – nem testi szememmel, ahogy azt a buzgón lapozgató leányzót néhány méterre tőlem, nem is csupán a képzeletemben, hanem ahogy az ikonosztáz előtt állva látniuk szokás a „látóknak”, tehát minden töredelmes szívűnek.

Istent hirdető tanításaid pásztorsíjpa a szónokok harsonáinál hangosabban zengett, mert amíg a Lélek mélységeit kutattad, a szó szépséges művészete is melléd szegődött. Imádkozzál azért Krisztus Istenünkhöz, Gergely atyánk, hogy üdvözítse a mi lelkünket.”

(Teológus Szent Gergely tropárja)

Istent hirdető nyelveddel megcáfoltad a szónokok zűrzavaros érveléseit, ó, dicső, s az Egyházat az igaz hitnek felülről szőtt köntösébe öltöztetted. Ezért a te Egyházzal ezzel ékesedve, velünk, a te gyermekeiddel együtt így kiált: Üdvöz légy, Atyánk, az isteni tanítást legragyogóbban hirdető értelem.”

(Teológus Szent Gergely kontákja)

Időpontváltozás Máriapócs

SZERETETTEL ÉRTESETJÜK a kedves híveket és a zarándokokat, hogy a máriapócsi kegytemplom vasárnapi liturgikus rendje 2017. november 5-től megváltozott.

Az új időpontokról az alábbiakban tájékozódhatnak.

7:30	Utrenye
9:00	Szent Liturgia
11:00	Szent Liturgia
17:00	Szent Liturgia
18:00	Vecsernye

A Szent Liturgiák alatt gyóntatás folyik

A változások elsődleges célja, hogy a Máriapócsban élők számára az utrenye (eddig 6:45-től) és a Szent Liturgia (eddig 8 órától) látogatását megkönnyítse, kényelmesebbé tegye, ezenfelül hogy a távolabbról érkezők is időben ide tudjanak érni és a szentgyónásukat elvégezni.

Ha az időpontváltozás bárkinek kellemetlenséget okozna, a kegyhely vezetése ezekért elnézésüket kéri, és megértésüket előre is köszöni!

A 2018. évi

MÁRIAPÓCSI BÚCSÚK és
ZARÁNDOKLATOK rendje

Február 2.	– Gyertyaszentelő Boldogasszony – A megszentelt élet világnapja (péntek)
Április 15.	– Egyházközségi képviselő-testületek zárandoklata
Április 20–22.	– A Budapesti Görögkatolikus Helynökség zárandoklata
Május 6.	– Anyák és nők zárandoklata
Május 12.	– Gyerekbúcsú (szombat)
Május 13.	– Özvegyek és egyedül élők zárandoklata
Május 19.	– Lovas zárandoklat (szombat)
Május 20.	– PÜNKÖSD
Május 21.	– Pünkösdhétfő – A Máriapócsi Esperesi Kerület zárandoklata
Május 27.	– Betegek és gyógyítók országos zárandoklata
Június 9.	– Sportolók és sportkedvelők zárandoklata (szombat)
Június 16.	– Romániai magyar ajkú görögkatolikus közösségek zárandoklata (szombat)
Június 17.	– Nagyszülők és unokák zárandoklata
Június 23.	– Motorosok zárandoklata (szombat)
Június 24.	– Pedagógusok hálaadó zárandoklata
Július 7.	– Kerékpáros zárandoklat (szombat)
Július 21–22.	– Kárpátaljai görögkatolikus közösségek gyalogos zárandoklata
Július 22.	– Illés próféta búcsúja – A Miskolci Egyházmegye zárandoklata
Július 29.	– A Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye zárandoklata
Augusztus 13–18.	– Ifjúsági gyalogos zárandoklat
Augusztus 18–19.	– Nagyboldogasszony-napi búcsú
Augusztus 26.	– Tanévkezdők zárandoklata
Szeptember 5.	– A kegykép hazahozatalának emléknapja – A csodálatos könnyeket őrző kendő tárolójának elővétele (szerda)
Szeptember 7–8.	– A Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye búcsúja (péntek–szombat)
Szeptember 8–9.	– Kisboldogasszony-napi búcsú
Szeptember 15.	– Szlovákiai szlovák ajkú görögkatolikusok zárandoklata (szombat)
Szeptember 16.	– A Szent Kereszt felmagasztalásának a búcsúja – A katolikus cigány közösségek zárandoklata
Szeptember 22.	– A szlovákiai magyar esperesi kerület zárandoklata (szombat)
Szeptember 28–29.	– A Kárpátaljai Római Katolikus Egyházmegye zárandoklata (péntek–szombat)
Szeptember 29.	– A Bazilita Harmadrend zárandoklata (szombat)
Szeptember 30.	– Az Istenszülő oltalma – Házaspárok és családok zárandoklata
Október 6.	– Orvosok és gyógyszerészek zárandoklata, a Máramarosi Görögkatolikus Püspökség román ajkú közösségeinek zárandoklata (szombat)
Október 13.	– Szeretetszolgálatok zárandoklata (szombat)
Október 20.	– Erdők, mezők szolgáinak zárandoklata (szombat)
Október 25.	– Érettségizők zárandoklata (csütörtök)
November 4.	– A kegykép első könnyezésének emléknapja
November 11.	– Szent Mihály főangyal ünnepe – A kegytemplom búcsúja
November 18.	– Az Istenszülő templomba vezetésének búcsúja
December 9.	– Szent Anna csodálatos fogadásának emléknapja – Gyermekáldást várók-kérők zárandoklata
December 24.	– Pócsi betlehemes (hétfő)

PAPP SZABOLCS

Miért van az, hogy egyes emberek gyerekkoruktól a megtanult és elsajátított értékekhez következetesen ragaszkodva élik le az életüket, mások pedig életük egy pontján a külvilág számára érthetetlen, radikális döntést hoznak? Nem azokra gondolok, akik valamilyen rejtett, mentális betegséggel küzdenek, vagy egyszerűen „elborul az agyuk”, hanem akik egyébként a saját értékrendszerük alapján élik mindennapjaikat, mégis gyökeresen változtatnak addigi magatartásukon, akár életük feláldozása árán is. Az életszentséggel találkozva, például egy szent esetében, aki már életében érezhetően magában hordozza Krisztust, az érzékenyebb lelkű emberek megérik annak vonzását. Az érzékletlenebbek akár szándékosan elfordítják ilyenkor a szívüket, hogy ne kelljen változtatni bűnös életvitelükön, egy másik érzékenyebb csoportban pedig egyenesen gyűlöletet kelthetnek Isten és szolgálói ellen.

Szent Haralambosz a második keresztény nemzedék tagja (elvből még ismerhette az utolsó apostolokat) rendkívül hosszú életében a kis-ázsiai Magnesia papja volt. Munkásságával és példájával nagyon sok embert vezetett a keresztény hitre, ahogy az egyik mű összefoglalja: „élete a Krisztus iránti odaadás és a felebaráti szeretet folytonos szolgálata volt”. Görögországban tisztelete nagyon elterjedt, ennek részben oka az is, hogy kisebb ereklyéit igen sok templomban őrzik. Ha az előírásosan böjti napnak számító vajhagyó hét szerdájára vagy péntekére esik az ünnepe, tiszteletére akkor is végeznek liturgiát. A görög ikonokon következetesen papi ruházatban ábrázolják, az oroszok egy késői (és kevésbé hiteles) leírást követve püspökként festik le.

Septimius Severus császár (193–211) keresztényüldözése idején Lukianosz helytartó magához hívatta a 113 éves aggastyánt, kínzásokkal fenyegetve igyekezett rávenni a hitelhagyásra. Az öreg pap csak nevetett, és ezt válaszolta: „Mi, keresztények, hozzá vagyunk szokva a küzdelmekhez és a harcokhoz, ahogy a bátor katonák sem ágyban, csendes halálra vágnak, hanem dicsőségesre a csatában. Én már öreg vagyok, de tanuld meg jól, hogy a mi küzdelmünkben minden a lélek, az elhatározottság, az önmegtagadás. Ezek nem öre-

Szent Haralambosz fölszentelt vértanú

(Február 6.)

gednek meg az életkorral, hanem mindenkor virágzóak és fiatalok maradnak. Kételedsz, helytartó? Pedig meg fogod látni, hogy az én Uram, Jézus Krisztus kegyelmével kifáradnak életerős hóhérjaid, anélkül, hogy Haralambosz pap méltányosságodat kérné.”

A helytartó ekkor feldühödött, és elrendelte a szent kínzását. Meztelenre vetkőztették és tüzes kampókkal szurkálták a bőrét. Az öreg pap ennek ellenére dicsőítette Istent a szenvedésekért, sőt a katonáknak is megköszönte, hogy lelkét így megerősítették. Ennek hatására a börtön két katonája, Porfirios és Dauktos is kereszténynek vallotta magát, akiket ezért

kivégeztek. Mi vezethet arra két életerős fiatalra, akik előtt ott az élet, hogy mondhatni, egyik percről a másikra lemondjanak a jövőjükön, sors- és hitközösséget vállaljanak egy megalázott aggastyánnal? Mit láthatnak ebben az öregben, aki nem volt fanatikus, még a humorérzékét is megőrizte a helytartó előtt, józanul mérte fel, hogy a hithez való ragaszkodása a szenvedéshez és a vértanúsághoz vezet? Nyilván azt az életszentséget, ami Isten végtelen szentségéből részesedik, az elpusztíthatatlan életet és reményt az öreg és meggyötört testben, és hogy Krisztus, akit ilyen szeretettel lehet szeretni, miközben a szent nem gyűlöli senkit, még kínzóit sem, hatalmasabb mindennél és mindenkinél.

Később a katonai parancsnok, Lukiosz is csatlakozott a kínzókhöz, amint azonban kardjával a szenthez ért, mintha egy kard vágta volna el, leszakadt a karja, ami aztán Haralambosz imájára meggyógyult. Az öreg papot egy időre szabadon engedték, a helytartó a császártól kért levélben instrukciót a szenttel kapcsolatban. A császár magához rendelte a pisidiai Antiochiába, majd újból megkínóztatta és lefejeztette, így nyerte el Szent Haralambosz a vértanúság hervadhatatlan koszorúját 202-ben.

Életében is sok csodát tett, halála után szintén többször megtapasztalták a hívek csodás közbenjárását. 1993. március 26-án a pyrgosi nagy földrengés délután 2:10-kor két, a Richter-skálán 5,5 és 5,8-as erősségű rengésre oszlott, három perc különbséggel a két nagy földlökés között, ennek eredményeként a károk nem lettek irtózatosak. A földrengés ilyen megosztódása tudományosan feltűnő jelenség volt. Hosszan tartó, folyamatos kisebb rengések voltak az előző estéken, mint valami figyelmeztetés, hogy a lakosok tegyék meg az elemi intézkedéseket, és álljanak készen a nagy földrengés idejére. A földrengéskor sok ártatlan kisgyerek saját szemével látta – ahogy ők mondták – a „nagyapát”, amint kitarja kezeit Pyrgos házai fölé, hogy azok ne dőljenek le. A földrengés után számos lakos látta álmában Szent Haralamboszt, amint elmondja nekik, hogy közbeavatkozására a nagy földrengés két kisebbre szakadt, és ezért történt (később) a szent ikonjának körülhordozása a városon.

POLGÁRI LÁSZLÓ

Vízkereszt, az Istenjelenés ünnepe

Mindig megcsodálom a magyar nyelv találékonyágát, amikor nevet ad ünnepeinknek. Számomra különösen kifejező a „Gyümölcsöltő Boldogasszony” meghatározás az angyali üdvözlés teljes tartalmára. Ugyanígy sokatmondó a vízkereszt elnevezés is. A víz a földi élet hordozója, forrása. A kereszt az örök élet záloga, „az új Élet Fája”. A vízkereszt szó utal az ünnepre, amikor is az égi élet és földi élet találkozik. Az égi átjárja a földit, és azt megszentelve alkalmassá teszi az örök távlatokra.

Azt énekeljük az ünnep előtt, hogy „fényes volt az előző ünnep, de még fényesebb a következő...”. Lehet fényesebb ünnep a karácsonynál? Érzelmileg hangoltabb nem, de tartalmában mélyebb, igen. Hasonlítsuk össze a kettőt. Szertartásunk is ezt teszi.

A karácsonyt angyalok hirdetik meg, egy szűk körnek; vízkeresztet egy ember hirdeti nagy sokaságnak. A karácsonyt néma tanú, egy csillag hitelesíti a bölcseknek; vízkeresztet maga az Atya hitelesíti azzal, hogy saját fiát mutatja be az egész világnak („ez az én szeretett fiam, őt hallgassátok”). Karácsony után halál következik, vérfürdő, gyermekgyilkosságok, menekülés; vízkereszt után a Szentlélek száll a vizekre s megszenteli azokat, s átjárja az életet.

Vízkereszt tehát nem érzem. A felnőtt Krisztus jelenik meg. Megjelenéséről mindenki tudomást szerez. Nincs titkolózás, árnyék, félhomály, mint karácsonykor. Keresztelő János bemutatja Jézust, az Isten pedig kijelenti magát, hitelesítve János szavát. Bármennyire szép is volt tehát karácsony hangulata, nem szabad ott ragadnunk. Fel kell nőnünk Jézussal. A felnőtt Krisztusra kell összpontosítanunk. Betlehemből Júdea sivatagjába börtöl és imádsággal lehet eljutni. Ezért van vízkereszt vigíliáján börtöl. Régebben szigorú börtölt tartottak ekkor. Ha jól börtöltünk és imádkoztunk, akkor mára mi is odaértünk a Jordánhoz.

Vízkereszt ikonja segít jól látni az eseményt. Nemcsak azt ábrázolja a szent ikon, ami a Bibliában le van írva Jézus keresztelezéséről, hanem hozzáteszi az egyház hitét. Századok hite adja a színeket, formákat, alakítja ki az ikonon az arányokat. Így lehetséges az, hogy amíg a karácsonyi ikonon Mária tölti be a kép meghatározó, központi helyét – hiszen a megtestesülésben neki nagyon nagy feladata volt –, és Jézus alakja eltöri mellette, addig a vízkereszt ikonon már Jézus a központi alak. Ráadásul a festő nem tartja be az anatómiai szabályokat, aránytalan Jézus teste. Ezzel jelzi – a festészet nyelvén –, hogy akit ábrázol, az több, mint ember.

A Jordán feltornyosuló hullámai szimbolizálják azt, amit úgy éneklünk, hogy „a Jordán visszafordult”. A bűn által rossz irányba induló emberi élet most visszafordul, és jó irányba, az Isten felé veszi útját. Jézus alámerülésével megszenteli a vizeket, az életet átjárja Isten jelenléte és ereje.

A parton az Előhírnök alakja látható, de kisebb, mint Jézus. Mellette egy fa, gyökerén egy fejsze. János tanítását szimbolizálja így az ikonfestő: „A fejsze már a fák gyökerére tétetett. Kivágnak, és tűzre vetnek minden fát, mely jó gyümölcsöt nem terem.” (Mt 3,10, Lk 3,9) Minden étellel felelősek vagyunk Isten előtt. Teremjük tehát a hit és a jótettek gyümölcseit.

A karácsonykor örömhírt vivő angyalok most kendőt tartanak a vízből kilépő Jézusnak. Életük lényege a szolgálat. Itt, most, így szolgálnak. A karácsonykor a csillag sugarában megjelenő galamb, a Szentlélek jele itt már valóságosan leszáll Jézusra, és – mintegy pecsét – rajta is marad, ezzel hitelesítve őt. Itt már nem a barlangot világosítja meg, hanem az emberi elmét, hogy értsék Isten nagy tetteit, felismerjék küldöttét.

Soha ilyen mélyre nem hajolt még az Isten a történelem során, mint vízkeresztkor. Ezt jelzi a vízszentelés szertartásában a vízbe merülő hármas gyertya. A Szentháromság ereje járja át a világot. Nemcsak az embert, hanem az ő életerét, az értelem nélküli világot is, hogy segítsék legyen az örök életre. Ezért indulunk el a házak megszentelésére, jelezve azt, hogy Isten ott van, ott kell, hogy legyen életünk legkedvesebb terében, a házukban is. Boruljunk le mi is, oly mélyen, és akkora alázattal, amellyel Jézus hajtotta meg fejét keresztelője előtt. Fogadjuk el őt azzal a lelkiütel, amellyel Keresztelő János közeledett hozzá. Engedjük, hogy növekedjék bennünk.

Ferenc pápa üzenete a szegények I. világnapja alkalmából

NOVEMBER 19-ÉN ELSŐ ÍZBEN TARTOTTUK MEG AZ EGYHÁZBAN A SZEGÉNYEK VILÁGNAPJÁT. FERENC PÁPA TAVALY, AZ IRGALMASSÁG SZENTÉVE VÉGÉN HIRDETTE MEG EZT A VILÁGNAPOT AZZAL A CÉLLAL, HOGY A KERESZTÉNY KÖZÖSSÉGEK AZ EGÉSZ VILÁGON EGYRE INKÁBB KRISZTUS SZERETETÉNEK KONKRÉT JELEI LEGYENEK A SZEGÉNYEK ÉS RÁSZORULÓK SZÁMÁRA.

Ne szóval szeressünk, hanem tettel

1. „Gyermekeim, ne szeressünk se szóval, se nyelvvel, hanem tettel és igazsággal” (1 Jn 3,18). János apostolnak ezek a szavai olyan felszólítást fejeznek ki, amelyet minden kereszténynek meg kell hallania. A komolyság, amellyel a „szeretett tanítvány” a mai napig továbbadja Jézus parancsát, még hangsúlyosabb az ellentét révén: az ajkainkat gyakran elhagyó üres szavak és a konkrét tettek között, amelyek nekünk azonban mércéül szolgálnak. A szeretet nem enged kibúvót („alibit”): aki úgy akar szeretni, ahogyan Jézus szeretett, az ő példáját kell követnie, főként akkor, ha a szegények iránti szeretetről van szó. Másrészt jól tudjuk, hogyan szeret az Isten Fia, és Szent János világosan fogalmaz. Két tartóoszlopon nyugszik szeretete: elsőként Isten szeretett bennünket (vö. 1Jn 4,10–19); és úgy szeretett, hogy teljesen odaadta magát, még a saját életét is (vö. 1Jn 3,16).

Az ilyen szeretet nem maradhat válasz nélkül. Még ha önzetlenül adja is, anélkül, hogy bármit kérne érte cserébe, mégis úgy lángra lobbantja a szívet, hogy mindenki úgy érzi, viszonznia kell, korlátai és bűnei ellenére. Ez pedig úgy lehetséges, ha szívünkbe befogadjuk Isten kegyelmét, az ő irgalmas szeretetét, amennyire ez lehetséges, hogy irányítsa akaratomat és érzéseinket is Isten és a felebarátaink iránti szeretetre. Ilyen módon az irgalmasság, amely úgyszólván a Szentháromság szívéből fakad, mozgásba hozhatja életünket, együttérzés és irgalmas cselekedetek lesznek a gyümölcsei a szükségét szenvedő testvéreink felé.

2. „Lám, egy szegény kiáltott, s az Úr meghallgatta” (Zsolt 34,7). Az Egyház mindig is felfogta ennek a kiáltásnak a jelentőségét. Az Apostolok cselekedetei első lapjaitól kezdve tanúbizonyságát adja ennek: akkor Péter választott ott ki hét „jó hírben álló, Lélekkel eltelt bölcs férfit” (6,3), hogy vállalják a szegényekről való gondoskodást. Bizonyos, hogy ez volt az egyik első jel, amellyel a keresztény közösség megjelent a világban: a legszegényebbek szolgálata. Ez azért volt lehetséges, mert megértették,

hogy Jézus tanítványai életének olyan testvériségben és szolidaritásban kell kifejeződni, amely megfelel a Mester legfőbb tanításának, aki a szegényeket boldognak és az Isten országa örökösének nevezte (vö. Mt 5,3).

„Birtokaikat és javaikat eladták, s az árát szétosztották azok közt, akik szükségét szenvedtek” (ApCsel 2,45). Ez a kifejezés nyilvánvalóan megmutatja az első keresztények élénk gondoskodását. Lukács evangélista, a szent szerző, aki a legtöbb helyet szenteli az irgalmasságnak, nem retorikai fordulattal él, amikor az első keresztények gyakorlatát írja le a javakon való osztózás területén. Éppen ellenkezőleg: amikor ezt elbeszéli, minden eljövendő nemzedék hívójéhez, vagyis hozzánk is akar szólni, hogy tanúságával támogasson és tettekre sarkalljon minket a leginkább rászoruló embertársak felé. Ugyanezt a tanítást kapjuk Jakab apostoltól is, aki levelében erős és kemény kifejezésekkel él: „Hallgassatok ide, szeretett testvéreim! Hát Isten nem azokat választotta-e ki, akik a világ szemében szegények, hogy a hitben gazdagok legyenek, és örököljék az országot, amelyet azoknak ígért, akik őt szeretik? Ti mégis lenézitek a szegényt. Hát nem a gazdagok zsarnokoskodnak fölöttetek és hurcolnak benneteket a bíróság elé? (...) Mit használ, ha valaki azt állítja, hogy van hite, tettei azonban nincsenek? Üdvözítheti a hite? Ha valamelyik testvérenek nincs ruhája és nincs meg a mindennapi tápláléka, és egyiketek így szólna hozzá: 'Menj békében, melegedj, és lakjál jól!', de nem adnátok meg neki, amire testének szüksége van, mit használna? Ugyanígy a hit is, ha tettei nincsenek, magában holt dolog.” (2,5–6, 14–17)

3. Voltak azonban olyan idők is, amikor a keresztények nem hallgatták meg teljesen ezt a felszólítást, és engedték, hogy a világ gondolkodásmódja megfertőzze őket. A Szentlélek azonban nem késlekedett figyelmeztetni őket, hogy tekintetüket a lényegre irányítsák. Olyan férfiakat és nőket támasztott, akik különböző módokon ajánlották fel életüket a szegények szolgálatára. Hány és hány lapját írták a történelemnek kétezer év alatt a keresztények, akik egyszerűen és alázattal, a szeretet nagylelkű képzelőerejével szolgálták legszegényebb testvéreiket!

Mindnyájuk közül kiemelkedik Assisi Szent Ferenc, akit számos más férfi és nő követett az évszázadok során. Nem elégedett meg annyival, hogy magához ölelje és alamizsnával segítse a leprásokat, hanem elhatározta, hogy Gubbíóba megy, hogy együtt lakjon velük. Ő maga is úgy látta, hogy ez a találkozás volt megtérésének fordulópontja: „Míg bűnökben éltem, nagyon keserű volt számomra a leprások látása. És maga az Úr vezérelt közém, és én irgalmasságot cselekedtem velük. És amikor eltávoztam tőlük, az, ami előbb keserű volt számomra, átváltozott testem és lelkem édességére.” (Végrendelet 1–3: FF 110) Ez a tanúság megmutatja a szeretet átalakító erejét és a keresztények életmódját.

Ne csak úgy gondoljunk a szegényekre, mint a heti egyszeri önkéntes munka jó gyakorlatának célcsoportjára, vagy még kevésbé, mint olyan emberekre, akiket időnkénti felbuzdulásból megsegítünk egy-egy gesztussal, hogy megnyugtassuk a lelkiismeretünket. E tapasztalatoknak, miközben értékesek és alkalmasak rá, hogy érzékennyé váljunk testvéreink szükségletei és az ezeket gyakorta kiváltó igazságtalanságok irányában, rá kellene vezetniük minket arra, hogy valódi találkozás jöjjön létre köztünk és a szegények között, és olyan osztózást valósítsunk meg

velük, amely életstílusunkká válik. Valóban: az imádság, a tanítványság útja és a megtérés az evangéliumi hitelességük bizonyítékát az osztózásra nyitott szeretetben találja meg. Ebből az életmódból öröm és a lélek derüje származik, mivel kezünkkel érinthetjük Krisztus testét. Ha valóban találkozni akarunk Krisztussal, szükséges, hogy megérintsük testét a szegények megsebzett testében, mint az Eucharisziában kapott szentségi közösség megfelelőjét. Krisztus testét, amit megtörnek a Szent Liturgiában, a szeretet megtalálja a lelegezettest testvérek arcában és személyében. Mindig aktuálisak Aranyszájú Szent János szavai: „Ha tiszteleteteket akarjátok tenni Krisztus teste előtt, ne idegenkedjétek tőle akkor sem, ha le van meztelenítve: ne csak a selyembe felöltözött eucharisztikus Krisztust tiszteljétek úgy, hogy közben a templom kívül nem vesztek tudomást a másik Krisztusról, amely szenved a hidegtől és a meztelenségtől” (Hom. in Matthaeum, 50, 3; PG 58).

Az tehát a feladatunk, hogy kinyújtsuk kezünket a szegények felé, találkozzunk velük, nézzünk a szemükbe, öleljük meg őket, és érezzük velük a szeretet melegét, amely megtöri a magányt. Felénk nyújtott kezük egy meghívás is, hogy lépünk ki a saját biztonságunkból és kényelmünkéből, és ismerjük fel az értéket, amelyet a szegénység önmagában hordoz.

4. Ne feledkezzünk el róla, hogy Krisztus tanítványai számára a szegénység elsősorban hivatás, a szegény Krisztus követése. Az ő nyomában és vele járunk ezen az úton, amely az Isten országának boldogságába vezet (vö. Mt 5,3; Lk 6,20). A szegénység egyet jelent az alázatos szívvel, amely elfogadja, hogy az ember korlátokkal rendelkező és bűnös teremtmény, és így

leküzd a mindenhatóság kísértését, amely a halhatatlanság illúzióját kelti. A szegénység a szív magatartása, amely nem engedi, hogy a pénzre, a karrierre és a luxusra az élet céljaként, a boldogság feltételeiként tekintsünk. Éppen a szegénység az, amely olyan feltételeket teremt, amelyek mellett szabadon vállalhatjuk személyes és társadalmi felelősségünket korlátaink ellenére, bízva Isten közelségében, az ő kegyelmére támaszkodva. Az ilyen értelemben vett szegénység a mérték, amely megmutatja, hogy helyesen használjuk-e az anyagi javakat, hogy nem önző, birtokló módon éljük-e meg kapcsolatainkat és érzelmeinket (vö. Katolikus Egyház Katekizmusa, 24–45).

Tegyük ezért magunkévá Szent Ferenc példáját, aki a hiteles szegénység tanúja. Ő, éppen azért, mivel tekintetét Krisztusra szegezte, képes volt őt felismerni és szolgálni a szegényekben. Ha tehát szeretnénk hatékonyan hozzájárulni a történelem megváltoztatásához és segíteni akarjuk a valódi fejlődést, meg kell hallanunk a szegények kiáltását, és segítenünk kell őket felemelni számkivetett helyzetükből. Ugyanakkor emlékeztetem a szegényeket, akik városainkban és közösségeinkben élnek, hogy ne veszítsék szem elől az evangéliumi szegénység értelmét, amit életükön hordoznak.

5. Ismerjük azt a mai világra jellemző nehézséget, hogy nehéz tisztán meghatározni a szegénységet. Mégis nap mint nap felszólít minket a szegénység ezer arca, amely fájdalomról, kirekesztésről, kizsákmányolásra, erőszakról, kínzásról, bebörtönzésről, háborúról, a szabadságtól és méltóságtól való megfosztottságról, tudatlanságról, analfabetizmusról, egészségügyi szükséghelyzetről, munkanélküliségről, ember-ke-reske-de-lem-ről, rabszolgaságról, elvándorlásról, nyomorról és kényszerű

migrációról árulkodik. A szegénység arca olyan nők, férfiak és gyermekek arca, akiket alantas érdekekből kihasználnak, jogaikat tiporják a hatalom és a pénz perverz logikája érdekében. Micsoda kegyetlen és sohasem teljes felsorolást voltunk kénytelenek adni a szegénység formáiról, amely a társadalmi igazságtalanságnak, az erkölcsi nyomornak, a kevesek mohóságának és az általánosan elterjedt közönynek a gyümölcse!

Napjainkban, miközben egyre inkább előtérbe kerül az arcátlan gazdagság, amely kevés, előjogokat élvező ember kezében összpontosul, és sokszor társul hozzá a törvénytelenesség és az emberi méltóságot sértő kizsákmányolás, botrány a szegénység terjedése a világ társadalmainak nagy területein. Ezt látva nem maradhatunk tétlenül, és még kevésbé törődhetünk ebbe bele. Nem fogadhatjuk el a szegénységet, amely elfojtja a fiatalok kezdeményezőkézségét, megakadályozva őket, hogy munkát találjanak; a szegénységet, amely elaltatja a felelősségérzetet, és arra ösztönzi az embereket, hogy a felelősség átruházását és a zivességek keresését részesítsék előnyben; a szegénységet, amely megmérgezi a társadalmi részvétel kútjait és beszűkíti a szakmai hozzáértés terét, megalázva így azok érdemét, akik dolgoznak és termelnek. Minderre az élet és a társadalom új szemléletével kell választ adnunk.

Mindezek a szegények – ahogyan azt Boldog VI. Pál pápa szerette mondani – „evangéliumi jogon” tartoznak az Egyházhöz (Megnyitó beszéd a II. Vatikáni Zsinat II. ülészakán, 1963. szeptember 29.), és ez arra kötelez bennünket, hogy melléjük álljunk. Áldottak ezért azok a kezek, akik azért nyúlnak, hogy befogadják és segítsék a szegényeket, mert e kezek reménységet hoznak. Áldottak azoknak a kezei, akik túllépnek a kultúrák, vallások, nemzetiségek határain, és a vigasz olaját öntik az emberiség sebeire. Áldottak a kezek, akik úgy nyújtanak segítséget, hogy semmit sem kérnek cserébe – „ha”, „de”, „talán” nélkül. E kezek segítségével Isten áldása száll a testvérekre.

6. Az irgalmasság szentévének végén határoztam el, hogy felajánlom az Egyháznak a szegények világnapját, hogy a keresztény közösségek az egész világon egyre inkább és egyre jobban kézzelfogható jelei legyenek Krisztus szeretetének a legszegényebbek és leginkább szükségét szenvedők iránt. Azt kívánom, hogy ez a világnap társuljon az elődeim által meghirdetett többi világnap mellé, amelyek immár hagyománnyá váltak közösségeinkben, és egészítse ki ezeket evangéliumi értelemben, felmutatva Jézus megkülönböztetett szeretetét a szegények iránt.

Felhívom az egész Egyházat, valamint minden jó szándékú férfit és nőt, hogy ezen a napon vessék pillantásukat azokra, akik segítségért kiáltva, szolidaritásunkat kérve nyújtják felénk a kezüket. E testvéreinket az egyetlen mennyei Atya teremtette, és szereti őket. E világnap arra szolgál, hogy elsősorban a híveket ösztönözze: lépjenek fel a selejt és pazarlás kultúrája ellen, s helyette tegyék magukévá a találkozás kultúráját. Ugyanakkor felhívásom mindenkihez szól, vallási hovatartozástól függetlenül, hogy nyiljanak meg a szegényekkel való osztozásra a szolidaritás bármely formájában, hogy ez a testvériség konkrét jele legyen. Isten a földet és az eget mindenki számára alkotta; sajnos az emberek azok, akik határokat, falakat és kerítéseket építettek, elárulva ezzel azt az eredeti ajándékot, amely az egész emberiséget illeti, bárkinek a kizárása nélkül.

7. Azt kívánom, hogy a keresztény közösségek az idén november 19-re eső szegények világnapján, az évközi idő XXXIII. vasárnapját megelőző héten igyekezzenek minél több találkozást megvalósítani a barátság, a szolidaritás és a kézzel fogható segítség jegyében. Meghívhatják továbbá a szegényeket és az önkénteseket, hogy együtt ünnepeljenek a szentmisén e vasárnapon, hogy ezáltal még hitelesebben ülhessük meg Krisztus Király főünnepét a rákövetkező vasárnapon. Krisztus királysága ugyanis legteljesebben a Golgotán mutatkozik meg teljes értelmében, amikor az Ártatlant felszegezik a keresztre szegényen, mezítelenül, mindentől megfosztva, s ezáltal testesíti meg és nyilatkoztatja ki Isten szeretetének teljességét. Az Atya iránti teljes odaadása, miközben kifejezi teljesen szegénységét, nyilvánvalóvá teszi ennek a szeretetnek az erejét, amely új életre támasztja őt húsvét napján.

Ezen a vasárnapon, ha a lakókörnyezetünkben élnek szegények, akiknek segítségre és oltalomra van szükségük, lépünk közelebb hozzájuk: kiváló alkalom lesz arra, hogy találkozzunk az Istennel, akit keresünk. A Szentírás tanítása szerint (vö. Ter 18, 3–5; Zsid 13,2) fogadjuk őket kiemelt vendégként asztalunknál; tanítómszereink lesznek abban, hogy miként élhetjük meg következetesen hitünket. Bizalmuk és készségük, amivel a segítséget elfogadják, józan és gyakran örömteli módon mutatják meg számunkra, hogy mennyire fontos a lényeget szem előtt tartva élnünk és ráhagyatkozni az Atya gondviselésére.

8. A világnapon megvalósítandó konkrét kezdeményezések háttérben mindig legyen ott az imádság. Ne felejtszünk el róla, hogy a Miatyánk a szegények imája. A kenyér iránti ké-

rés ugyanis kifejezi az Istenre hagyatkozást életünk alapvető szükségleteit tekintve. Amit Jézus ezzel az imával tanított nekünk, kifejezi és magában hordozza azoknak a kiáltását, akik szenvednek egzisztenciájuk bizonytalansága és a szükséges dolgok hiánya miatt. A tanítványoknak, akik azt kérték tőle, hogy tanítsa meg őket imádkozni, ő a szegények szavaival válaszolt, akik az egyetlen Atyához fordulnak, akiben mindenki testvérként ismeri fel egymást. A Miatyánk többes számban fogalmaz, a „mi” kenyérünkért fohászkodunk, és ebből is következik a közös osztozás, részvétel és felelősség. Ebben az imádságban mindnyájan felfedezhetjük az önzés minden formája meghaladásának szükségességét ahhoz, hogy a kölcsönös elfogadás örömebe léphessünk.

9. Azt kérem a püspök, pap, diakónus testvérektől – az utóbbiak küldetése a szegények támogatása –, a megszentelt életet élő személyektől, az egyesületektől, a mozgalmaktól, az önkéntesek szerteágazó világától, hogy fáradozzanak azon, hogy a szegények ezen világnapjával hagyomány szülessen, amely kézzelfoghatóan hozzájárul a mai világ evangelizálásához.

Ez az új világnap legyen ezért erőteljes felhívás hívó lelkiismeretünk felé, hogy mindinkább meggyőződjünk róla: a szegényekkel való osztozás lehetővé teszi számunkra az Evangélium megértését, annak legmélyebb igazságának megfelelően. A szegények nem problémát jelentenek, hanem erőforrást, amelyből meríthetünk, hogy az Evangélium lényegét befogadhassuk és megélhessük.

IVANCSÓ ISTVÁN

AZ ŐSATYÁK VASÁRNAPJA

December 17.

Görögkatolikus egyházunk november 15-én kezdte meg a karácsony szent ünnepére való felkészítésünket a negyvennapos böjt elrendelésével, azért, hogy testileg-lelkileg összeszedettebben várjuk az ünnepet. (Figyelemre méltó, hogy itt a szám pontos, és nem csupán jelképes, mint a nagyböjtben.) November 21-étől pedig már elkezdjük énekelni a reggeli istentiszteletben a „Krisztus születik, dicsőítsétek” kezdetű gyönyörű éneket, amely aztán karácsony ünnepzárásáig melengetheti szívünket. Ezek mellett van még két, szintén a hatékony előkészületet szolgáló támpontunk: az ősatyák, illetve az őszövetségi szentatyák vasárnapja.

Most azt kíséreljük meg áttekinteni, hogy az előbbinek, az ősatyák vasárnapjának tropárja milyen hasznos gondolatokat ad felkészülésünkhöz. Himnuszunkat három egységre lehet bontani.

Az első rész csak távolról közelít a karácsonyhoz. A hitről és annak gyümölcséről szól. *„Hit által tetted megigazultakká az ősatyákat”* – kezdődik az énekünk. Milyen nagy jelentősége volt a hitnek már az Őszövetségben is! Ezen alapult a kiválasztás; elég csak a liturgikus szövegeinkben oly gyakran emlegetett Ábrahám ősatyánkra gondolni, akit „a hit bajnokának” lehet nevezni. A hiten alapult a szövetség is, amit ugyan a hatalmas Isten kínált fel a porszemnyi embernek, de ha nem talált volna hitre, a szövetség nem jöhetett volna létre. Ez már átvezet a hit gyümölcséhez, a megigazuláshoz. Sőt, még innen is tovább visz, amint himnuszunk folytatása mondja, mert Istennek a népe iránti bensőséges szeretetét – éppen úgy, mint a Szentírás – a jegyesség képével ábrázolja. Persze józan megfontolással itt még csak arról lehet szó, hogy az Úr „előzetesen” jegyezte el az Anyaszentegyházat. A beteljesedésre még várni kell. De éppen ezt szolgálja az őszövetségi előkészület. Mint ahogy – áttételesen – a mi karácsonyi előkészületünk is erről szól.

Az ének második része ellenben már előretekint, és ténylegesen a karácsonyi eseményben csúcsondik ki. Előbb még összefoglalja az őszövetségi személyek büszkeségét: *„Dicsekszenek a szentek a dicsóséggel.”* Az ő hatalmas dicsőségük az, hogy „az ő törzsükből való az áldott gyümölcs”, vagyis az Istenszülő Szűz Mária, aki a hagyomány szerint Júda törzéből, Dávid házából származott (vö. Lk 1,27 és 1,32). Ezzel méltán lehet dicsekedni! Aztán az ének már a megtestesülésre összpontosít: ez az „áldott gyümölcs” az, aki „szepőlтеленül szület”, mégpedig Jézust. Íme, a karácsony!

A harmadik rész is nagyon megfontolandó gondolatot tartalmaz: a szentek közbenjárását. Énekeink nagyon egyszerű módján szól erről, illetve az ősatyákról: *„Az ő imáik által, Krisztus Istenünk, könyörülj rajtunk.”* Igen, az Isten előtt kedves, a Jézus Krisztus által az üdvösségbe vezetett ősatyák is imádkoznak értünk.

Ezen a vasárnapon ösztönzést kapunk arra, hogy az ősatyák nyomán mi is egyre nagyobb hittel készüljünk a karácsonyra, hogy minél bensőségebb szeretetkapcsolatban lehessünk az érettünk emberré lett Megváltónkkal!

IVANCSÓ ISTVÁN

AZ ÓSZÖVETSÉGI SZENTTATYÁK VASÁRNAPJA

December 24.

A karácsony előtti vasárnap, amit a nyugati világban aranyvasárnapnak neveznek, a mi karácsonyi készülődésünket is bearanyozza. Hogyne tenné, amikor az ünnepi fő énekekben már ezt énekeljük: „Krisztus születik, hogy előbb el-esett képmását fölemelje.” Milyen gyönyörű megfogalmazása ez a karácsony lényegének! Jómagam mindig kihallom belőle a bizánci egyház atyáinak kedves gondolatát a „megfordított teremtésről”.

A teremtés hajnalán „saját képére és hasonlatosságára teremtette Isten az embert” (Ter 1,27), a megváltás hajnalán pedig „az Isten vált az ember képévé” az Isten létére velünk, emberekkel teljesen azonosuló Jézus Krisztusban (Fil 2,6–7), hogy fölemeljen bennünket, és megújítsa a bűn által elhomályosított emberi természetünket. Ezért kellett a karácsony. Nem önmagának akarta azt a mi Urunk, hanem, amint naponta imádkozzuk a Hitvallásunkban: „értünk, emberekért és a mi üdvösségünkért” szállott alá a mennyből, testesült meg, és lett emberré.

Persze karácsonyra készülő és felkészítő énekünknek több előzetes gondolata is van, nem csak a már idézett „csattanó”. Két, egymáshoz hasonló felszólítással kezdődik a tropár. Mindkettő egy-egy bibliai helyhez kötődik, de tágabb értelmű. Nem csupán a kis szentföldi városkát és a nagyobb tartományt akarta és akarja felkészíteni, hanem bennünket is. Sőt, minket még inkább!

Az első így szól: „Készülődj fel, Betlehem”; a másik pedig így: „Ékesítsd föl magad, Efráta”. Ha eddig nem tudtuk volna, miért van szükség erre a felkészülésre és felékesítésre, a folytatásban világos választ kapunk. Azért kell készülődni, mert „mindnyájunk számára megnyílik az édenkert”. Jézus megtestesülésével elkezdődik a beteljesedés: visszakapjuk a bűn által elvesztett paradicsomi állapotot. A felékesítésre pedig azért van szükség, „mert a barlangban az élet fája sarjad ki a Szűztől”. Milyen szép bibliai kép ismét! Az éden közepén álló élet fája – a bűn által történt elbukás miatt – elérhetetlen távolságba került az embertől. De most a megtestesülésben újra kisarjad, hogy megteremje gyümölcsét, az „örök életben való részesedésünket”. Igen, így érthető, hogy „a Szűz méhe szellemi paradicsommá válik, melyben az isteni ültetvény díszlik”.

S így érthető az ének folytatása is: ha erről a fáról eszünk, nem pedig a bukás fájáról, akkor „nem halunk meg, mint Ádám”. Újra megjelenik tehát a bibliai kép: az élet fája, illetve az arról való evés. Első megközelítésben talán el sem jut a tudatunkig, hogy mi ennek a mélyen rejlő értelme. Ezért érdemes komolyabban megfontolni: Jézus karácsonyi megtestesülése odáig vezet, hogy az utolsó vacsora termében majd testét (és véré) nyújtja eledelül (és italul) tanítványainak, hogy a szentáldozásban mi az ő feltámadáson átment, megdicsőült testét és véréit vegyük magunkhoz. Ami nem más, mint „az örök élet záloga”, a „paradicsomi eledelben való részesedés”. És így valóban nem halunk meg, mint Ádám, hanem feltámadunk az örök életre.

Jó, ha így készülünk a karácsonyra!

CSILLAGFORGATÓ BETLEHEMES

Tiszacsomáról (Kárpátalja) GYŰJTÖTTE: MAROSI ANITA

NÉGY SZEREPLŐ ADJA ELŐ: CSILLAGFORGATÓ, KÉT ANGYAL ÉS AZ ÖREG PÁSZTOR.

A házba először csak az I. angyal lép be, s köszönti a háziakat.

I. angyal:

„Jó estét nagy urak, ide hallgassanak!
Többi barátaink kint csillaggal vannak.
Beszólítanám őket, mer igen megfáztak,
Krisztus nevében hírt mondanának.
Teccik a csillag?”

*(Válaszolniuk kell a háziaknak, hogy igen, vagy nem.)
(Ekkor kintről bekölt a II. angyal.)*

II. angyal: „Glória!”

(Bejön a II. angyal és a csillagforgató, aki az égnek forgatja a csillagot.)

Ének: „Pásztorok, pásztorok, örvendezve...”

I. angyal: „Hát az öreg etykás-petykás Petit hol hagyátok?”

II. angyal:

„Nagy erdőben, nagy mélységben sánta lábát fájtatja,
kanfarát nem bírja.
Na de se baj, egyet füttyentek, kettőt suhintok,
s ő mégis megérkezik.
Gyere be hát, öreg!”

(Belép az öreg, aki loncsos, az arcát maszk takarja, hosszú, szöggel kivert orra és pásztorruhája van. Rekedt hangon megszólal.)

Öreg: „Merre nyílik ez az ajtó?”

II. angyal: „Arra, öreg, arra!”

Öreg:

„Ti csak itt esztek, isztok, dorbézoltok,
vén, öregapátokra nem is gondoltok?
Mindjárt úgy megszabdalom az ingetek gallérját,
hogy semmi bajotok sem lesz!
Egy kis tinta cseppent a csizmám orrára.
Én is megérkeztem karácsony éjszakára.
Tudtam, hogy karácsony lesz, véle álmodtam.
Két szál füstölt kolbászt a fogam közé akasztottam.
De mire felébredtem, üres lett a hasam.”

II. angyal: „Tudsz-e, öreg, imádkozni?”

Öreg: „Hogyne tudna egy ilyen vénember!”

I. angyal: „Mondjad, öreg: Atyának!”

Öreg: „Ne szaladj fiam a tölgyfának!”

II. angyal: „Mondjad, öreg: Fiúnak!”

Öreg: „Fiaim a juhokkal vannak.”

I. angyal: „Mondjad, öreg: Szentlélek!”

Öreg: „Szentebb az én lelkem, mint a tiétek.”

II. angyal: „Mondjad, öreg: Ámen!”

Öreg: „Hamm, bekaplak mindnyájotokat!”

Ének: „Mennyből az angyal...”

Csillagforgató:

„Internátusz pátusz.
Menjünk hát tovább,
mert a mi csillagunkat
más helyen is várják!”

Éppen tizenöt éve, 2002 decemberében Damaszkusz, a hatmillió metropolisz belvárosa ünnepi fényekben pompázott. Az üzleteket, akárcsak nálunk, fenyőágak, színes gömbök, csengettyűk ékesítették. A keresztény negyed Báb Túma (Szent Tamás kapuja) és Egyenes utca környékének templomai díszvilágításban tündököltek, az Abbászida tér polgári lakásainak verandáján a Mikulás száguldott rénszarvasszánján. Tartuszban, muszlim barátaim házában is feldíszített karácsonyfa várt. Meglepődve kérdeztem a családfőt, hogy lehetséges, hogy fenyőt díszítenek a muszlimok. „A karácsony afféle nemzeti ünnep Szíriában. A katolikusok és az ortodoxok egyszerre ünneplik, Jézust és Máriát pedig az iszlám is különösen tiszteli. Nem mindenütt mutatják ki, de Szíriában ez magától értetődő” – hangzott a számomra akkor igencsak meglepő válasz. Egy másik barátom édesanyjának mondata is örökre a szívembe vésődött: „A kereszténység mindig is Szíria lényegéhez tartozott, a kereszténység szíve pedig Szíriában dobog.”

Tizenöt év telt el az emlékezetes karácsony óta. Szíria szívét, a kereszténységet még nem tudta kitépni a háború, ám vérző sebbé vált, s dobbanása elhalkult. „Az ünnepet már öt éve fájdalom járja át. Minden család a veszteségeivel küzd: halottait siratja, elrabolt rokonaiért, a hadseregben szolgáló fiaiért aggódik, s mindeközben a leghétköznapibb szükségletekre is nehéz megoldást találni” – mondja Naim al-Gharbi atya, a damaszkuszi Melkita Görögkatolikus Patriarkátus parókusa, akinek két fivérét 2012-ben rabolták el fegyveres lázadók. A patriarkátus épületében az adventi időszakban jótékonyági vásárt tartanak. Meleg ruhákat és a téli időszakban szükséges takarókat, valamint sérült és beteg emberek által készített ajándékokat lehet jelképes áron vásárolni, amelynek bevételét a készítőikhez és a leginkább rászorulókhöz juttatják el.

Az ünnepi készülődés tehát zajlik, az áramkimaradások és a becsapódó rakéták ellenére. A templomok környékét a katonaság őrzi, s ez némi biztonságérzetet ad az embereknek. A korai sötétedés után azonban az utcák lassan elnéptelenednek, a lakásokban leterítik a nyáron félretett szőnyeget, a családok az egyetlen fűtött szobában töltik az esti órákat. A beszélgetésekben újra és újra a távolba szakadt barátok, rokonok nevei hangzanak el, alig néhány évvel ezelőtti történetek, amelyek mára már egy másik világ emlékei. Az élet azonban jelen van, a gyerekek izgatottan szaladgálnak, kérdezősködnek, vigaszt adnak. Sokuk tekintete a jászolban fekvő kis Jézuséhoz hasonló: a gyermekarcban komoly kis szempár ül; védtelenek, de már sokat tudnak a világról. A repülő, helikopterek zajára a lányok ösz-

SPEIDL BIANKA

Karácsony

szerezzenek, a fiúk vetélkednek, ki tudja a fegyvereket a hangjuk alapján leginkább megkülönböztetni.

December elején azonban kicsit minden megváltozik. A gyermekek számára Szent Borbála napján (december 4.) kezdődik az ünnepi időszak (az ortodox egyházban Szent Barbara). Ez a karácsony előhangja, miként nálunk Szent Miklós napja. A harmadik században élt és mártírhálalt halt Szent Borbála a mai Törökország területén született, és a hagyomány szerint üldözői elől változatos álruhákban menekült. Emléknapján a gyerekek jelmezbe bújnak és ünnepségen vesznek részt, ahol színjátékokat és énekeket adnak elő.

Szent Borbála ünnepének előestéjén látogatta meg a Közel-Kelet idén megválasztott görögkatolikus pátriárkája, Júszejf al-Abszi a sokat szenvedett Homsz városát, amelyben 2012 és 2014 között, közel három éven keresztül súlyos harcok dúltak. Homsz a szíriai görögkatolikusok egyik központja. A püspökség és a Béke Asszonyáról elnevezett székesegyház helyreállítása befejeződött, és advent kezdetén a megújult templom felszentelésére is sor kerülhetett. Al-Abszi pátriárka szerint az újjáépítés tükrözi azt a szeretetet és ragaszkodást, amit a hívek éreznek hazájuk és egyházuk iránt. A veszteség és a szenvedés valósága kapcsán a pátriárka hangsúlyozta, hogy Krisztus meghallgatja kéréseiket, átérzi fájdalmukat, és arra hívja őket, hogy ne féljenek, mert Ő legyőzte a világot. „Homszban az élet szava győzedelmeskedett a halál és a sötétség fölött” – hangsúlyozta a melkiták főpásztora.

Szíriában

Homsztól alig negyedóránnyira található al-Dmeine al-Sarqijja faluja, amely a közelmúltig virágzó, elsősorban mezőgazdasággal foglalkozó, görögkatolikusok által lakott település volt. A háború pusztítása azonban nyomot hagyott a közösségen, lakosságának közel egynegyedét elvesztette. A templom előtti téren azonban az évszázados hagyomány szerint idén is, már december első napjaiban felállítják a karácsonyfát és a betlehemet, a kis Jézus szobrát azonban csak karácsony előestéjén helyezik a bölcsőbe. A cserkészek decemberben megkezdik felkészülésüket a zenés körmenetre, amelyre szenteste délutánján kerül sor. A hittanórákon a karácsonyi ünnepkörbe illeszkedő jeleneteket tanulnak a gyerekek, amit december 24-én adnak elő a keresztény kulturális központban. Ezt követően kerül sor a cserkészek körmenetére, őket a Mikulás is elkíséri. Vidám zenéléssel vonulnak, a házakba beköszön a Mikulás, és a gyermekek kibontathatják az ajándékokat.

A karácsony ünneplése december 24-én, a hét órakor kezdődő Szent Liturgiával veszi kezdetét. A vecsernyét követően a gyermek Jézus szobrát ünnepélyesen körbehordozzák, majd elhelyezik a betlehemben. A falu temploma ilyenkor zsúfolásig megtelik, a szertartás előtt a cserkészek zenélnék, a Szent Liturgia alatt pedig a férfiakból álló kórus vezeti a közösség énekét. Békeidőben a fiatalok és a gyermekek új ruhában ünnepeltek, s ez alól csak azok a családok jelentettek kivételt, amelyek abban az évben közeli hozzátartozójukat veszítették el. Az elmúlt években azonban szinte kiveszett ez a szokás, hiszen nincs olyan otthon, ahol ne lenne ok a gyászra és a szomorúságra.

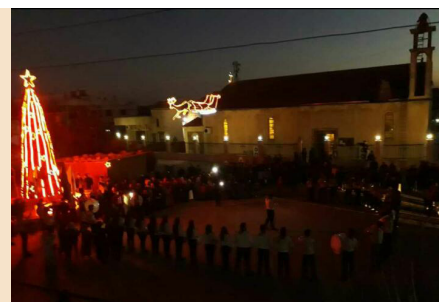

A Szent Liturgiát követően a rokonság együtt vacsorázik, majd a szomszédok és barátok látogatása kezdődik, egymást kávéval és édes-séggel kínálják. Elsőként azokhoz térnek be, akiket nemrég súlyos veszteség ért. Éjfélkor aztán újra megszólal a templom harangja, s aki teheti, visszasétál a főtérre, ahol hatalmas máglya tüzénél melegednek és beszélgetnek.

Az iszlamisták visszaszorulásával a harcok még nem szüntek meg Szíriában. A helyzet napról napra változik, családok ezrei várják az elrabolt szabadulását s a férfiak hazatérését a frontról. Százegrek álmodnak a napról, amikor visszatérhetnek otthonaikba. Az elmúlt hetekben a lázadók újra rakétákkal kezdték löni Damaszkuszt, ahol ősszel öngyilkos merénylet is történt. December 5-én pedig Homszban robbantottak föl egy kisbuszt, a nyolc halálos áldozat közül öten keresztények voltak.

Tartuszban fogalmazták meg az alábbi imádságot, amelyet elmondva tanúságot tehetünk amellett, hogy emberként sorsunk a végtelenben, Istennél összeér. Egymás terhét hordozzuk, s ha csak néhány perc erejéig is, de segíthetünk hordozni a szenvedés és a reménység keresztjét.

„Kérlek, Uram, szabadítsd meg Szíriát a háborútól, a szenvedéstől és a megpróbáltatásoktól. Imádkozom a fogságban lévők és az elraboltak, közöttük püspökeink és papjaink visszatéréseért. Béke legyen velük. Amen.”

PAPP MIKLÓS

VÍZKERESZT: IKON ÉS ETIKA

Vízkereszt ikonjának tetején a megnyíló ég az Atyát jelképezi. Nagyon fontos ez Krisztusnak, mert harminc évig készül arra, hogy a rejtékből a nyilvánosság elé lépjen, hogy ácsból tanító legyen, hogy egyszerű, emberi mivoltából megmutassa, hogy ő a Messiás. Harminc évig készül, és nyilvánosságra való lépésének küszöbe, hogy megnyílik fölötte az ég. Messiási öntudata neki is készül, az útját ő maga is keresi, ő is folyamatosan kutatja az Atya akaratát, és mikor megnyílik fölötte az ég, megéri azt, hogy mi az ő útja. Minden erejét összenyalábolja, és páratlan erővel elkezd messiási működését.

Mindannyian így működünk. Ha zárva van fölöttünk az ég, csak egy helyben toporgunk, nem tudjuk, melyik irányba menjünk, fenyegetőnek érezzük még az Istent is. Vannak pillanatok, amikor megnyílik fölöttünk az ég, és tudjuk, merre kell elindulnunk. Krisztus fölött megnyílt az ég, és megtalálta a maga útját. Mi is erre sóvárgunk: Atyám, nyisd meg fölöttem az eget, hogy megtaláljam, mi a te akaratod, és a belőled merített erővel tudjak az utamon elindulni.

Az ikon közepén azt látjuk, hogy Krisztus urunk Keresztelő János keze alá áll. Beáll a bűnösök közé, s mint egy bűnös, alámerítkezik a Jordán vizébe. Látjuk, ahogy Krisztus folytatja az alászállását (kenózis): karácsonykor emberré lesz, emberként látjuk. Vízkeresztkor még mélyebbre száll, beáll a bűnösök közé, és velük együtt a víz alá merítkezik. Nagypénteken majd még mélyebbre száll, beáll a szenvedők és haldoklók közé. Azonosul a sorsunkkal. Jó ez nekünk, mert a Szent nem elkülönül, hanem élénk jön, azonosul velünk. Jó nekünk, hogy ilyen Istenünk van! Sokat megtudunk róla és a szeretetről. Nekünk is így kell bánnunk a bűnösökkel.

Krisztus beáll a bűnösök közé, és alámerítkezik a Jordán vizébe. Akinek volt már komoly bűntudata, az tudja, milyen jó az, hogy Krisztushoz tudunk menni a bűntudatunkkal. A bűntudatot megemészteni nagyon nehéz. Ilyenkor csorbul az önérzetünk, zavartnak érezzük magunkat. Hogy lehet, hogy ilyen szinten élek? Miért nem tudok jobban, igényesebben élni? Hogy tudom pont a szereteteimet megbántani?

Hogy lehetek ilyen az Istenemmel? Ha komolyan vesszük a bűntudatunkat, azzal bármit is kezdeni nem könnyű. Ezért jó, hogy Krisztusunk alászáll a Jordánba, beáll a bűnösök közé, új lehetőség ad nekünk.

Két végletet szeretnénk elkerülni: az egyik véglet feloldja a bűntudatot, elbagatellizálja a bűnt: „Jaj, hát ma már mindenki így él, az egyház normáit a mai világban már nem lehet tartani.” Lazán kezeli a bűnt, szociológiai, pszichológiai adatokra hivatkozva magyarázza, miért nem kell a bűnt és a bűntudatot olyan komolyan venni.

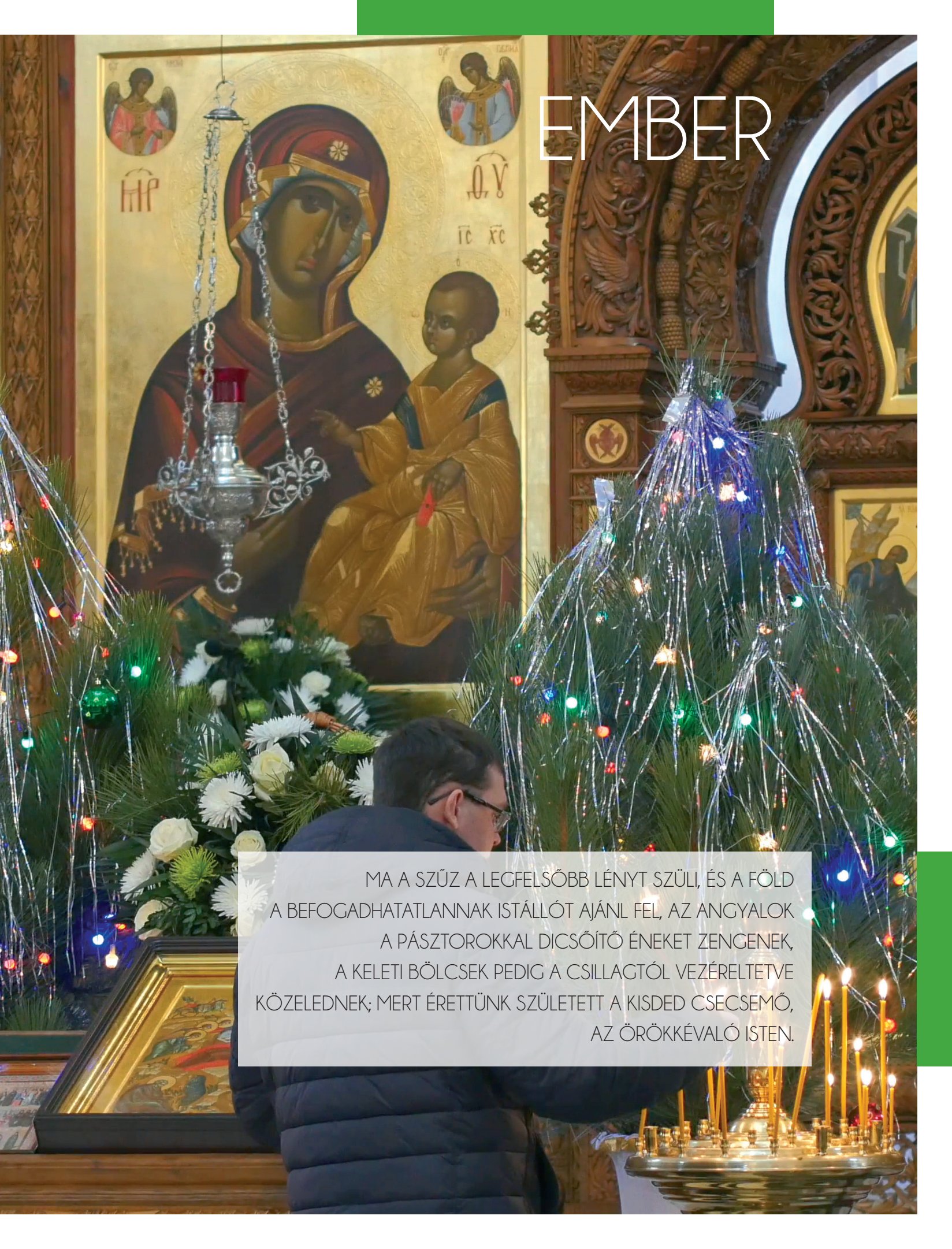
A másik véglet, hogy valaki a bűntudatba beleroppan. Összeomlik, mert megbántotta a szeretteit, azt hiszi, derékba törte az életét, fölörli magát. Hagynunk kell, hogy Krisztus gyógyítsa a bűntudatunkat, alá kell vele szállni a Jordánba, bevallani, hogy bűnösök vagyunk, és vele együtt új életre támadhatunk. A víz innentől kezdve a megtisztulás, az újjászületés jelképe lesz.

Vízkeresztkor bizánci egyházunk gyönyörűen szenteli a vizet. A háromágú gyertyát alámerítjük a vízbe, ahogy Krisztus is alámerült. Krisztus élénk jön, bűnösök elé. Alámerül velünk együtt. A keresztet belemártjuk a vízbe, jelképezve, hogy Krisztus beáll a vízbe, a bűnösök közé. A megszentelt vízzel elindulunk, és megszentelünk mindent. A lakóházakat, a jeggyűrűket, az újszülötteket és a holttestet, az ifjú párt, a harangot, a munkahelyet, a templomot és a temetőt. Mindent megszentelünk vele, hogy érezzük: Istenünk

velünk van. A megszentelt vízzel keresztet vetünk, egy nagy keresztet rajzolunk magunkra, hogy erősítsük magunkban Krisztus identitását. Megérintjük vele homlokunkat, hogy megtisztítsa gondolkodásunkat; vállunkat, hogy életünk terheit, keresztjeinket Krisztus erejének segítségével tudjuk hordozni. A kereszt a szívünkknél ér véget: a vízzel meghintjük énünk közepét, hogy ott, legbelül érezzük: ha megnyílik fölöttünk az ég, az erőinket össze tudjuk nyalábolni és hatékonyan egy irányba tudunk menni, akkor a bűneinktől meg tudunk tisztulni, és Krisztussal új életre tudunk támadni.

EMBER

MA A SZŰZ A LEGFELSŐBB LÉNYT SZÜLI, ÉS A FÖLD
A BEFOGADHATATLANNAK ISTÁLLÓT AJÁNLI FEL, AZ ANGYALOK
A PÁSZTOROKKAL DICSŐÍTŐ ÉNEKET ZENGENEK,
A KELETI BÖLCSEK PEDIG A CSILLAGTÓL VEZÉRELTETVE
KÖZELEDNEK; MERT ÉRETTÜNK SZÜLETETT A KISDEDE CSECSEMŐ,
AZ ÖRÖKKÉVALÓ ISTEN.

Kujbus Benedek és felesége

A karitászmunka Istentől kapott küldetés

Átadták a Caritas Hungarica díjakat

Lieb Árpádné, Rubóczki Antalné

A hálaadó szentmisén közel húsz plébános koncelebrált, akik a díjazottakkal érkeztek az ünnepre. Spányi Antal püspök a nap liturgikus emléknepjéhez, Rózsafűzér Királynője napjához kapcsolódva, Szűz Mária Istennek mondott örök igenjét állította példaként az ünneplők elé: „A keresztények régóta tudják, hogyha Krisztust követő életet akarnak élni, Krisztusnak valóban hűséges tanítványai akarnak lenni, akkor a legjobban teszik, ha Máriával együtt indulnak Krisztus nyomába.”

Máriától megtanulhatjuk, hogyan kell Istent szeretni, Jézust szeretni, hogyan kell a felebarátot szeretni. Az ember feladata, hogy megismerje az Istent és rátaláljon – hangsúlyozta a szónok. – Az Isten láthatatlan, olykor messze van, és talán sokszor tapasztaljuk, hogy nem úgy avatkozik bele az életünkbe, a világ sorsába, ahogy gondolnánk. Ilyenkor nehéz megértenünk őt. Ha gondolataim belőlem indulnak ki és hozzám térnek vissza, akkor valóban nehéz megérteni az Istent.

A Boldogságos Szűz Mária a csend asszonya – fogalmazott a karitásznak elnöke. – A lelkében az Istenre figyelő csöndben hallja meg az Isten szavát, és ebben a csöndben mondja ki a maga válaszát: a megmásíthatatlan, visszavonhatatlan igent, önmaga örök odaajándékozását. A Szűzanya példájára kell figyelniünk, kell, hogy csönd legyen bennünk, hogy szívünket és lelkünket megnyitva hallgassuk Isten szavát, elfogadva, amit Isten nekünk szánt, és ki tudjuk mondani a magunk örök igenjét. Mária arra is tanít bennünket, hogyan kell szeretni egymást; érzékenyen, figyelmes szeretettel, amelyben észrevesszük a másik szükségét. Sokszor ott kell segíteni, ahol nincs szó, ahol olyan nagy a szükség, hogy már kérni sem mernek.

A karitászmunka Istentől kapott küldetés, amelyre oly nagy szükségünk van ma, nemcsak az inség miatt, hanem azért is, hogy az egyház hitelesen tudja megmutatni ebben a furcsára torzított világban küldetésének erejét és jelentőségét. Az egyház leghitelesebben a karitászmunka által tud jelen lenni a világban. Mária segítsen bennünket anyai szeretetével, formálja szívünket, erősítse szeretetünket és vessen minket kézen fogva Krisztus nyomában. Hogy Istenről tanúságot tegyünk, hogy Jézus országát építsük, és hogy a tőlük kapott szeretetünkkel szerethessük, ünneplőbe öltöztessük azon emberek szívét, akiket az isteni gondviselés az utunkba vezérelt – zárta homíliáját Spányi Antal püspök.

A szentmisét követően adták át az elismeréseket. A Katolikus Karitásznak vezetősége 2012-ben alapította a Caritas Hungarica díjat azzal a céllal, hogy elismerjék és értékeljék a karitászonkéntesek különböző

Idén negyvenkét önkéntes részesült az elismerésben, amelyet október 7-én adott át Spányi Antal püspök, a Katolikus Karitásznak elnöke és Écsy Gábor, a segélyszervezet igazgatója a Magyar Szentek templomában, Budapesten. Az ünnepségen részt vett Mádl Dalma asszony, a Karitásznak jószolgálati nagykövete is.

A Katolikus Karitásznak a Caritas Hungarica díjjal ismeri el azon önkéntesek munkáját, akik hosszú évek óta áldozatosan szolgálják rászoruló, magányos, beteg embertársainkat.

Kutiné Fedor Emőke

szociális területeken végzett példaértékű munkáját. A díj további célja az önkéntesség pozitív társadalmi megítélésének növelése, a karitatív tevékenységre való buzdítás.

A díjazottakat Zagyva Richárd, a Katolikus Karitásznak országos igazgatóhelyettese méltatta. Rámutatott, az elismerést azok az önkéntesek kapják, akik a karitásznak tevékenysége során kiemelkedő módon és rendszeresen segítik a legrászorultabb embertársaikat.

Élelmiszerrel, gyógyszerrel, ruhákkal, bútorkal és egyéb tárgyi adományokkal támogatják a nehéz szociális körülmények között élőket. Betegeket, magányos időseket látogatnak, és fizikai, valamint lelki támogatással nyújtanak segítséget számukra. Adománygyűjtéseket, jótékonyági programokat, segélyakciókat, nyári táborokat szerveznek. Gyakran tárgyi adományokat pakolnak, válogatnak, majd készítenek belőlük hasznos csomagokat, amelyeket el is juttatnak a legnehezebb sorsú emberekhez, családokhoz.

Sok időt szánnak a családok meglátogatására és szociális helyzetük felmérésére is, hogy a legjobb helyre jusson a segítség. Saját karitászközösségük lehetőségein túl, az egyházmegyei és országos segélyakciókhoz is csatlakoznak, további feladatokat és adminisztrációt is felvállalva. Különösen érzékenyek a legelesettebbek, az idősek, a betegségben szenvedők és a gyermekek problémái iránt. Karitászcsoportjuk tagjaival és településük szervezeteivel élő és jól működő, példaértékű kapcsolatokat, együttműködések alakítottak ki, amelyek a rászorulóknak javára szolgálnak. A „kézzel fogható” karitatív feladatok mellett imádkoznak a rászorulóknak, a támogatóknak és az önkénteseknek.

Mindezek mellett valamennyi díjazott különösen nagy odaadással, elhivatottsággal és türelemmel áll a rászorultak mellett, vigaszt nyújtva a nehézséggel küzdők számára. Gratulálunk áldozatos, kiemelkedő és példaértékű tevékenységükhöz! – fogalmazott Zagyva Richárd.

A GÖRÖGKATOLIKUS METROPÓLIA DÍJAZOTTJAI:

Kujbus Benedek, Kujbus Benedekné (Hajdúdorogi Főegyházmegye)

Kutiné Fedor Emőke (Miskolci Egyházmegye)

Lieb Árpádné, Rubóczki Antalné (Nyíregyházi Egyházmegye)

Szívből gratulálunk díjazottjainknak az elismeréshez, munkájukhoz továbbra is Isten áldását kérjük.

A SZENT ATANÁZ GÖRÖGKATOLIKUS HITTUDOMÁNYI FŐISKOLA
A BUDAPESTI 2020-AS EUCHARISZTIKUS VILÁGKONGRESSZUSRA KÉSZÜLVÉ
NÉGYÉVES, ORSZÁGOS PÁLYÁZATOT HIRDETETT
EGYETEMI ÉS FŐISKOLAI HALLGATÓKNAK, MELYNEK TÉMÁJA:

a Szent Eucharisztia a keleti egyházakban.

A 2017-18-AS TANÉV TEMATIKÁJA:

biblikum-patrológia-szentségtan.

FORMAI KÖVETELMÉNYEK:

- terjedelem: 30 ezer – 50 ezer leütés között,
- A/4 es lapra nyomtatva egy példányban, valamint elektronikus formában CD-re írva Word-formátumban,
- a tudományos műveknél szokásos szakirodalom és metodológia alkalmazása.

ELBÍRÁLÁS:

A pályaművek elbírálását a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola és más teológiai főiskolák professzoraiból összeállított szakmai zsűri végzi.

DÍJAZÁS: évenkénti elbírálás alapján

I. díj – 100 ezer forint

II. díj – 60 ezer forint

III. díj – 40 ezer forint

A zsűri döntése alapján a legjobb pályaműveket publikálni fogjuk.

LEADÁSI POSTACÍM:

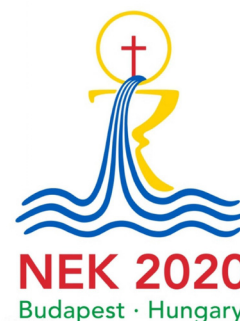
Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola, Nyíregyháza, 4400 Bethlen G. u. 13–19.

A pályázat jeligés. A pályaműveket név nélkül, jeligével ellátva kell beküldeni.

A személyes adatokat lezárt borítékban kérjük elhelyezni a pályázati csomagban.

KAPCSOLATTARTÓ: Dr. Ivancsó István, ivancsoi@atanaz.hu

Leadási határidő: 2018. április 15.

**KRISZTUS
NEKÜNK NYÚJTJA
ÖNMAGÁT**

M. ERIKA

„AZ ÜDVÖSSÉG RUHÁJÁBA ÖLTÖZTETETT”

Már nyolc éve, hogy a hajdúböszörményi egyházközségből egy fiatal görögkatolikus lány úgy döntött: követi Isten hívogató szavát, és szerzetesi életet kezd. A „mi Móninkból” így lett Makrina nővér a franciaországi Kármelben.

Több év telik el, míg a szerzetesi élet iránt érdeklődőből novícia, a novíciából szerzetes lesz. Makrina nővér így három éve már kisleány, november 21-én pedig örökfogadalmat tett Saint Rémyben. Hivatalosak voltunk a „menyegzőre”; a család, a barátok, a bösörményiek.

Nem könnyű megoldani, hogy mindenki ott legyen, aki szeretne. Összefogtunk a barátokkal, átgondoltuk a Makrina nővérhez való viszonyunkat, emlékeinket, neki küldhető üzeneteinket; majd néhányan, a családdal együtt – akik tudtunk erre időt szakítani –, imáinkban és szívünkben hordozva az itthon maradottakat is, nekivágtunk a nagyvilágnak, hogy együtt ünnepeljünk.

Utunk egyszerre volt kirándulás, zarándoklat, nászmenet. Igen, nászmenet. Nehéz lenne nem észrevenni ezt a párhuzamot – a szerzetes teljes életével hozzákapszódik Krisztushoz, és fogadalmat tesz a vele való hűségére.

Makrina nővér otthonára lelt Saint Rémyben. A közösség bizánci rítusú (Szent Liturgiájuk, szertartásaik lényegében ugyanazok, mint a mieink), ugyanakkor kármelita, vagyis a Római Katolikus Egyházhoz tartozik, s így a „Kármel regulája” szerint működik. Mindössze négy ilyen van a világon; Franciaországban is ez az egyetlen.

Sajátos küldetésüket a II. Vatikáni Zsinat ökumenizmusról szóló dekrétumának megvalósítása iránti hév alapozta meg; több évtizede buzgón munkálkodnak az egyházon belüli egységért, Kelet és Nyugat egységéért. Rendjük szemlélődő, vagyis hangsúlyos a közösségi és egyéni ima (szertartások, csöndes ima), a Szentírás-olvasás és az ahhoz kapcsolódó elmélkedés. Napjaik szigorú rend szerint telnek; a nap váza a liturgikus és belső ima, a közötté lévő időben fizikai és szellemi munkát végeznek (ebbe beletartozik az alkotás, festés is).

Az örökfogadalom előkészületei már megérkezésünk estéjén kezdődtek. Minthogy a fogadalomtétel az Istenszülő templomba vezetésének ünnepére esett, előző este már vigíliával készültünk, „hangolódtunk”, és vártuk az ünnepet.

Hol lehet a világ legfinomabb étkeit fogyasztani? Kolostorban! Ez a tapasztalat itt is megerősítésre talált, bár jelen esetben a szálláshelyünkön voltunk olyan kegyeltek, hogy fogyaszthattunk mesés, ünnepi vacsorát. A nővérek nagylelkű barátainak hála, nemcsak étkeztetésünk volt megoldva, hanem egy közeli kis településen otthonos szállásunk is.

Másnap reggel imaórára gyülekeztünk – magyarok, franciák, flandok: barátok, ismerősök, atyák, hívek –, e közben megérkezett a helybéli, dijoni érsek. Itt egy szép kis esemény tarkította az egyébként is

Ez a szép énekítés nem jöhetett volna létre, ha nincs Amanda anyja, aki igen jó karvezetőnek is bizonyult.

Makrina nővér örökfogadalmáért tehát egy Szent Liturgia keretében történt. A liturgia egy pontján a földön fekvő, a „világ” számára meghalt szerzetest az érsek atya kézen fogta, felállította, és hosszú párbeszédbe kezdett vele, hogy megbizonyosodjon afelől: a szerzetes alaposan megfontolta-e, amire vállalkozik. A francia nyelven zajló párbeszédet a kinyomtatott magyar szöveg segítségével szintén nyomon tudtuk követni.

Megrendítő volt ez a beszélgetés, aminek fültanúi lehettünk. Megrendítő, mert mélyégesen igaz, és mert egy életesményt foglalt egyszerű szavakba.

„Te lemondál a családotról, testvéreidről és nővéreidről, a házasságról, a gyermekekről, a nagyszülőkről, rokonokról, társakról, a barátokról, a világban szokásos mulatozásokról, a gondokról, a szerencséről, a gazdagságról, a könnyelmű élvezetekről, a hasztalan dicsőségről; de nemcsak erről kell lemondanod, hanem a saját életedről is, az Úr szavai szerint: »Ha valaki követni akar engem, tagadja magát, vegye fel keresztjét, és kövessen engem!« Tehát ha teljes igazságban kívánod követni Őt, és vágysz hazugság nélkül az ő tanítványának nevezetnie, készülj fel ezentúl, ne az élvezetre, a gondtalanságra, drágaságokra, sem a bűbajokra, sem a földi kellemekre, hanem a lelki küzdelmekre, a test megfélézésére, a lélek megtisztítására, a szegénységre, a mértékletességre, a szent töredelemre, minden nehézségre és keserűségére az életnek, ami örömteli Isten szerint. Mert szenvedni fogsz az éhségtől, szomjúságtól, nélkülözéstől, szidalmaktól, gúnyolódásoktól, gyalázásoktól, üldözésektől, és el kell viselned minden másfajta megpróbáltatást, amelyek jellemzik az Isten szerinti életet. És amikor ezeket szenveded, örvendj, mondja az Úr, mert a te jutalmad nagy lesz a mennyekben.”

színes, családi összejövetelt: Makrina nővér egykori hittanára – az előző este, kb. háromperces kurzus keretében elsajátított harangozó tudománnyal – rögtönzött, égi dallammal szólaltatta meg azt az öt harangot, ami az érsek ünnepélyes fogadtatásához hozzájárult.

A Szent Liturgia több nyelven zajlott – igazodva az egybegyűlték nyelvéhez: franciául (görög Kyrie eleisonokkal), magyarul és egy kevés ima szlávul. Összesen nyolc atya (három magyar görögkatolikus, három francia bizánci és két latin rítusú) végezte a Szent Liturgiát. Néhány könyörgés, a háromszentszent, az evangéliumi szakasz (a francia mellett) és az amboni ima magyarul hangzott el. A szintén magyar Amanda anyja, a közösség elöljárója fordította az érsek atya prédikációját is. A fogadalmát végén Makrina nővért a társai megölegették, mi pedig közben magyarul énekeltünk sztihiákat. Érdekes, hogy ez a két nyelv egy szertartáson belül milyen jól megfér egymással, holott más dallamvilág jellemzi mindkettőt.

Ez a nem e világi öröm, amit mi ott jelenlétünkkel támogattunk, nem pusztán a lemondásból fakad, hanem a tiszta, Istennel „egybekelt” élet fölötti örvendezésből is:

„Örvendve örvendj, lelkem az Úrban, mert az üdvösség ruhájába öltöztetett, befedett az ujjongás ruhájába, mint egy új vőlegény gyémántkoronában, és mint egy ékszerivel díszített menyasszony.”

Elgondolkodtató az, ha valaki szerzetes lesz ma, a 21. században. Meghökkeni, sőt megdöbben a környezetét. Ma Magyarországon ez valamiféle rendkívüliséget hordoz. Vannak helyek és korok, ahol és amikor sokkal természetesebb a hivatás, mint manapság mifelénk. Misztérium ez is, és nem is szeretném más helyett megfejteni. Nekem, mint „szimpatizánsnak”, nagyon tetszik az, ahogy Barsi Balázs atya határozza meg, hogy miről is van szó: „A szerzetes olyan megkeresztelt hívő, akit a Lélek arra kényszerít, hogy szinte megbotránkoztatóan radikálisan és kizárólagosan tartozzék Jézus Krisztushoz, aki érte meghalt és föltámadt.”

Hálás vagyok, hogy Makrina nővér örökfogadalmán jelen lehettem. Boldog voltam; úgy éreztem, mintha egy kicsit elővételeztük volna a mennyországot. Örültem, hogy az Isten részesített minket ebben a tapasztalatban, hogy a tiszta, angyali élet iránti elköteleződés szemtanúi lehettünk. Nem kívánhatok mást: Isten tegyen erőssé és állhatatossá mindenkit abban a hivatásban, amire meghívást kapott!

Jó pár hete az Amerikai Egyesült Államokból robbant ki a szexuális zaklatások és megaláztatások felvállalásával és világgá kürtölésével, a szexuális visszaélésekkel kapcsolatos globális problémára való figyelemfelkeltés. (A valaha valamilyen szexuális zaklatásnak kitett személyek #MeToo, azaz „Én is/engem is” jeligével teszik közzé vallomásukat a világhálón.) Hazánkban is egyre inkább beszélnek a jelenségről. Rengeteg vita, nézetkülönbség, társadalmi feszültség kering körülöttünk emiatt. Nem is érdemes reagálni és tovább erősíteni az emberek egymás iránt megfogalmazott gyűlöletét. Személy szerint viszont úgy gondolom, hogy keresztény szemmel mindenképpen érdemes néhány ehhez kapcsolódó dologról beszélni.

A MÉDIA HATÁSA ÉS A ROSSZ FOGALMÁNAK KIALAKÍTÁSA KISGYERMEKKORBAN

A média rendkívül jó eszköz ahhoz, hogy segítségével valamire felhívjuk a figyelmet. Saját és a környezetem tapasztalatából kiindulva minden, a médiában megjelenő hír esetében érdemes a dolgok mögé látni. **Az egyik legerősebb „fegyverként” a médiát tudják kihasználni az emberek, hogy a társadalmi gondolkozást egy meghatározott módon alakítsák, módosítsák, befolyásolják.** Könnyű információkat elferdíteni, nem teljesen a valóság szerint közreadni.

Mivel ma a média körülvesz minket, és elkerülhetetlen, hogy találkozzunk vele, mindenképpen fontos, hogy kisgyermekünket úgy neveljük, hogy megtanítsuk nekik, hogyan tudják kivédeni a média káros hatásait. Már az egészen kicsi gyermeknek is el lehet kezdeni megtanítani azt, hogyan tud a dolgok mögé látni. Nekünk, felnőtteknek a felelősségünk az, hogy testben, lélekben és szellemileg is egészséges gyerekeket neveljünk, adjunk a jövő számára. Nem érdemes őket tiltani egész életükben a rossztól, a gonosztól. Egy idő után kitágul előttük a világ, és látni fogják, hogy a jó mellett ott van a rossz is. Tudatosítani kell bennük, hogy mi a rossz, mit tud okozni, és hogyan lehet ellene védekezni. Legyünk ott mellettük, és ne hagyjuk, hogy nélkülünk ismerjék meg a világot, mert nem a valóságot fogják látni!

Sose felejtjük el, hogy a gyerekek nem buták, képesek megérteni az ok-okozati összefüggéseket. Sokkal inkább elfogadnak bizonyos dolgokat, ha értik és megtanulják, hogy miből mi következik. Bánjunk velük partnerként, természetesen életkoruknak megfelelően. Egy gyerek a saját szintjén is megérti, hogy mi a bántalmazás. Nem a szexuális bántalmazás fogalmának elmagyarázásával kell kezdeni. Megértik azonban, hogy mit jelent szavakkal bántani vagy szavakkal szeretni. Nagyon hamar meg kell tanítani őket, hogy a kezeinkkel lehet ütni, fájdalmat okozni, de ugyanakkor simogatni, ölelni, szeretni is.

Az egészséges egyensúly is fontos. Nagyobb százalékban a jót nyomatékosítsuk, a túl sok rossz hallatán a gyerek elkezdhet félni és szorongani.

SZEMÁN-TÓTH TEODÓRA

Gondolatok a #MeToo-jelenség kapcsán

– avagy neveljük gyermekeinket tudatosan!

NEVELÉS CSALÁDBAN

Európában most értékválságot élünk meg. Nem érték a család, nem érték az adott közösség kultúrája. Támadják a keresztény értékrendet, és nem is nagyon tudunk kiállni mellette. Kezdünk elfelejtkezni a keresztény nevelésről, hiszen annyi hatás ér minket, hogy egyszerűen eltörpül a jelentősége. Pedig életvédő és értékvédő hatásai is vannak.

A család az első szocializációs színtér. Már születéstől kezdve hatással van a gyerekre, aki alkalmazkodik a világhoz, vagyis folyamatosan fejlődik. Megtanul beszélni, napi rutinná válnak a családi szokások.

Elsajátítja a család funkcióinak nagy részét, így például fog tudni bánni a pénzzel, ha ott van a családi vásárlások alkalmával.

Emlékszem, hogy amikor gyerekként éppen egy új ruhára vagy cipőre volt szükség, akkor anyukám mindig elmondta, hogy melyik ruhadarabnál vagy cipőnél mit kell figyelni, mielőtt megvennénk. A vásárlás könnyűnek tűnik, mégis eléggé bonyolult. Pamut vagy műszál, összel már vastagabb talpú cipő, tartós vagy hamar elkopik, könnyen tisztítható, vasalható, stb. Sok szempont, de ugyanakkor azt is megtanulja az ember, hogy mi az ideális szoknyahossz, és miért pont az. Miért nem kell egy gyereknek vagy tinédzsernek kivágottnál feljebb járni. Iskolában, munkahelyen, a temp-

A családban a család funkcióinak elsajátítása mellett nagyon lényeges elem, hogy egy bizonyos szabályrendszert kialakítsunk, és ehhez a család minden egyes tagja következetesen tartsa magát. Családon belüli kommunikáció nélkül viszont ez sem megy. Beszéljünk sokat gyermekünkkel, tudjuk, hogy kik a barátai, ismerjük meg őket is. Kövessük nyomon, hogy hová megy, feltételekkel engedjük el, és legyen következménye, ha nem tartja be.

A megfelelő kompromisszumkésztség kialakítása is kamaszkorban csúcsosodik ki, amely már kisgyermekkorban elkezdődik. Van fontossági sorrend, de ugyanakkor vannak egyéni igények is. Ezek összhangba hozása nem egyszerű feladat, ezért is fontos, hogy gyermekünkkel

MI A VALÓS PROBLÉMA? KI AZ ÁLDOZAT?

Sokszor, amikor „segélykiáltást” hallunk, csak azt tudjuk észlelni, hogy probléma van. Viselkedésben, testi jegekben, betegségekben is megfogalmazódhatnak ezek a figyelemfelhívó jelzések. Általában csak azt vesszük észre, hogy baj van, hiszen látjuk a tüneteket. Ami a legnehezebb – egy szülő számára is –, hogy a testi, viselkedési jeleken túl meglássuk a valódi problémát, mely elrejtőzik. A probléma forrását nem feltétlenül ott kell keresni, ahol észleljük a bajt. Például ha egy házassággal gond van, akkor előfordulhat, hogy a gyerek iskolai teljesítménye romlik, vagy éppen drasztikus viselkedésváltozás figyelhető meg rajta. A problémát az iskolában kezdjük keresni, pedig nem ott gyökeredzik.

Mindig is foglalkoztatott az, hogy egy adott szituációban, ahol van áldozat és elkövető, ott valójában jól osztottuk-e ki az áldozat és az elkövető szerepét. Nem minden esetben. A gyerekek nagyon hamar rájönnek, hogyan tudják a felnőtteket manipulálni és maguk mellé állítani. Egy kis sírás, egy hatásos „előadás”, a társak szimpátiájának elnyerése elegendő ahhoz, hogy elkövetőből áldozatok legyenek. Az óvodától kezdve tanulnak meg gyermekeink közösségben élni, közösségben működni, helyesen kommunikálni, a konfliktushelyzeteket kezelni. A gyermek egy vitás helyzetben nem mindig tud helyesen dönteni, cselekedni, még nem tud kellően uralkodni érzésein. Áldozatnak lenni jó, mert akkor mindenki rám figyel – gondolja. Ahhoz, hogy valaki áldozat legyen, kell egy elkövető. Elkövetőt generálni nem nehéz, de így az elkövető is áldozattá válik. Ismerjük fel ezeket a helyzeteket! Tanítsuk meg gyermekünknek, hogyan viselkedjen konfliktushelyzetben, hogyan kerülje el, vagy hogyan oldja fel azt. Tudatosítsuk benne, hogy egy konfliktusban mind a két fél ugyanolyan hibás, attól függetlenül, hogy ki az áldozat vagy ki az elkövető. Keressük meg együtt a probléma gyökerét!

lomban még a legnagyobb melegben sem illik spagettipántos felsőt vagy térd feletti nadrágot felvenni. A sort folytathatnánk még.

Lehet, hogy elsőre nem is gondolunk rá, de gyermekeinket még a megfelelő öltözködés kialakításával is meg tudjuk védeni. **Az a fontos, hogy ők is értsék meg, hogy minden, amit szülőként teszünk, nem ellenük van, hanem értük.** Az első benyomást a másíkról a kinézete alapján alakítjuk ki. Ezért nem mindig, hogy mit sugallunk a világnak magunkról.

együtt tervezzünk. Ne csak az ő mindennapjairól beszéljünk vele, hanem a sajátunkról is. Tudja azt, hogy mit miért teszünk, és miért éppen abban a sorrendben, és a családi döntések közül miért éppen az a legfontosabb. **A gyermek is a család része, érezze ezt,** vonjuk be a családi döntésekbe is, hogy később ő is felelősségteljesen tudjon a saját családjáról gondoskodni.

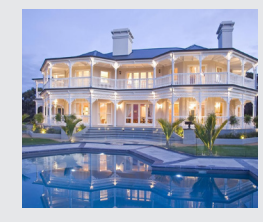
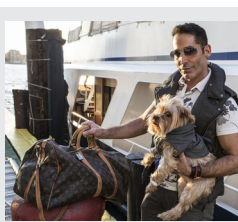
Sok témát, gondot, társadalmi problémát hozhatott még fel a #MeToo-jelenség. Csúpan néhány gondolatot emeltem ki, melyeken sokat gondolkoztam a napokban. Egyet még hozzátennék: ha bármely olyan dolgot észlelünk, melyet nem tudunk megfogalmazni, de érezzük, hogy valami nem stimmel, akkor ne féljünk segítséget kérni. Osszuk meg hozzátartozókkal, szakemberekkel a kétségeinket, mert lehet, hogy éppen ezzel tudunk megelőzni egy még nem tetőzött problémát.

KIRÁLY ANDRÁS

Legyünk a jótékonyság kezdő tizenegye!

LABDARÚGÓK A SZEGÉNYEKÉRT

Juan Mata, a Valencia és a Chelsea korábbi, a Manchester United jelenlegi támadó középpályása szinte mindent megnyert, amit egy labdarúgó megnyerhet: spanyol Király-kupát, két FA-kupát, Angol Ligakupát és Szuperkupát, két Európa-ligát, Bajnokok Ligáját, világbajnokságot, Európa-bajnokságot, Konföderációs Kupát, emellett kétszer volt az év játékosa, és az angol bajnokság legtöbbet passzoló játékosa címet is magáénak tudhatja. A pályán és azon kívül is csöndes, szimpatikus játékos. Még szimpatikusabb lett, mikor tavaly azt nyilatkozta, szégyelli magát a horribilis fizetése miatt, és hogy ez az esztelen költsékezés nincs rendjén.

Mata Manchester vörös felében a csapat negyedik legjobban fizetett játékosa, heti 140 ezer angol fonttal. Ez a mai, igen gyöngye árfolyamon több mint 46 millió forint – hetente. Kevés híján 2,5 milliárd forintnak felel meg évente, s ez csak a csapatától kapott összeg, ezekhez még különböző reklámokból származó összegek és bónuszok jönnek. Persze ebből még adózik valamennyit, de ne higgyük, hogy ez nagyon meglátászana a végösszezen.

Idén augusztusban a huszonkilenc éves spanyol válogatott olyat tett, amit eddig még senki. Nyilvánosan kijelentette, hogy minden, labdarúgásból származó bevételének egy százalékát jótékony célja fordítja, mégpedig a Common Goal (Közös Cél, Közös Gól) alap számára. A bevételt a díjnyertes Streetfootballworld Alapítvány kezeli, mely az egészséges nevelésen, mozgáson és labdarúgáson keresztül igyekszik javítani a szegények helyzetén a világ minden pontján.

„Számba vettem mindent, amit a labdarúgástól kaptam, és azon gondolkodtam, mit tudnék visszaadni, mi lehetne az én »örökségem«. Tudom,

milyen szerencsés vagyok, amiért ilyen lehetőségek adódtak az életemben, és azt is, hogy nem mindenkinek van olyan csodálatos családja, mint nekem. Annak ellenére, hogy mindig is támogattam különböző jótékony célokat, éreztem, hogy ennél többet kell tennem. Azt szeretném, ha minél több gyermeknek adódna olyan lehetősége, mint nekem. Nemrég egy indiai nyomornegyedben jártam, és mélységesen elszomorított a szegénység, amit ott láttam. Egyetlen gyermek sem érdeklődött, hogy így éljen. Fociztam az utcagyerekekkel. Nem hiszem, hogy tudták, ki vagyok, angolul sem tudtak, így csak mosollyal, gesztusokkal és focival kommunikáltunk egymással.”

És most akkor álljunk meg egy pillanatra. Egy százalék? – kérdezhetjük. Mi egy százalék az ilyen keresethez és életszínvonalhoz képest? Jómagam évek óta azon mérgelődöm, miért nem teszik kötelezővé a labdarúgók számára, hogy éves keresetük tíz százalékát a világ szegényeinek megsegítésére fordítsák. Néhány év alatt meg lehetne szüntetni az éhínséget Afrikában, vízhálózatot lehetne kiépíteni, termővé lehetne változtatni a Szahara egy részét, és még sorolhatnám. Ám a világ sajnos

nem így működik, hiába volna lehetőség rá, a gazdagok nem fognak össze a jó cél érdekében. Ismerőseim azzal szoktak lecsöndesíteni, hogy ezt úgysem lehetne kötelezővé tenni, és amúgy is dicséretes, hogy egy labdarúgó maga kezdeményezi az egy százalék fölajánlását, sőt, egy százalék olyan elenyésző ilyen fizetések mellett, hogy talán még több játékos csatlakozik a kezdeményezéshez, a sok kicsi pedig sokra megy. És az a sok kicsi nem is olyan kicsi, hiszen tíz- és százmillió forintokról beszélünk.

„A fizetésem egy százaléka csak egy apróság, ezért arra kérem labdarúgó társaimat, hogy csatlakozzanak a kezdeményezéshez. Az első dolog, amit labdarúgóként megtanulunk, hogy a pályán csak csapatként tudjuk elérni az álmainkat, a jótékonyág terén azonban mégsem alkotunk csapatot. **Hozzuk létre a jótékonyág kezdő tizenegyét!** A labdarúgás a világ legnépszerűbb sportja, összeköti az egész Földet. A fociban megvan a közösség ereje, mutassuk meg mi is, hogy mekkora erő rejlik ebben a játékban! Kiváltságos helyzetben vagyunk, élhetünk az élet adta számtalan lehetőséggel, egyszerűen csak azért, mert tudjuk játszani ezt a gyerekjátékot. Szerencsések vagyunk, hogy ilyen tündérmese az életünk. Fogjunk össze, és segítsünk a gyermekeken, hogy ők is megtapasztalhassák ezt az örömet! Ezzel a tágabb futballtársadalomnak is megmutathatnánk, hogy a Közös Célnek működni kell, és működni is fog, mert ez a legkevesebb, amit tehetünk!”

A LEGTÖBBET KERESŐK LISTÁJA

(£ = angol fontban és forintban):

- 1. Carlos Tévez** (Sanghai Senhua):
£ 615 000/203 millió Ft/hét – **10,5 milliárd Ft/év**
- 2. Neymar** (Paris Saint-Germain):
£ 515 000/170 millió Ft/hét – **8,8 milliárd Ft/év**
- 3. Lionel Messi** (Barcelona):
£ 500 000/165 millió Ft/hét – **8,6 milliárd Ft/év**
- 4. Ezequiel Lavezzi** (Hopei China Fortune):
£ 460 000/152 millió Ft/hét – **7,9 milliárd Ft/év**
- 5. Oscar** (Sanghai SIPG):
£ 430 000/142 millió Ft/hét – **7,4 milliárd Ft/év**
- 6. Cristiano Ronaldo** (Real Madrid):
£ 365 000/120,5 millió Ft/hét – **6,3 milliárd Ft/év**
- 7. Gaerth Bale** (Real Madrid):
£ 350 000/115,5 millió Ft/hét – **6,5 milliárd Ft/év**
- 8. Hulk** (Sanghai SIPG):
£ 320/106 millió Ft/hét – **5,5 milliárd Ft/év**
- 9. Gervinho** (Hopei China Fortune),
Alex Witsel (Tiencsin Csüancsien):
£ 310 000/102 millió Ft/hét – **5,3 milliárd Ft/év**
- 10. Paul Pogba** (Manchester United),
Luis Suarez (Barcelona),
Wayne Rooney (Everton),
Graziano Pelle (Shandong Luneng):
£ 290 000/96 millió Ft/hét – **5 milliárd Ft/év**

Ez az első tíz legmagasabb fizetés. Számos labdarúgó keres hetente 200 000 – 290 000 font között, több tucat £100 000 – £200 000 között, az ez alatti fizetések pedig már „kevésnek számítanak”, több százan tartoznak ebbe a mezőnybe. (Keresetével Mata a húsz legjobban fizetett játékos közé sem tartozik.)

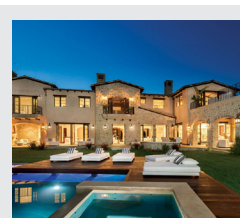
Ezek a számok betegesek. Az első tíz legmagasabb fizetés éves egy százaléka pontosan egymilliárd forintnyi összeg. Ha a többi magasan fizetett labdarúgó fizetésének is az egy százalékát vesszük, évente több milliárd forintnyi összeg gyűlne össze. Nem kellene sok tehát, csak annyi, hogy ezek az irtózatosságot kereső focisták lemondjanak az alig látható, egyszázaléknyi összegről...

Juan Mata kezdeményezéséhez először a Borussia Dortmund korábbi, a Bayern München jelenlegi kiválósága, a világbajnok német Mats Hummels csatlakozott.

„Ahogy hallottam Mata kezdeményezéséről, egyből tudtam, hogy csatlakoznom kell. Ez egy nagyszerű lehetőség, hogy a labdarúgás jobbat tegye a világot. Úgy érzem, végre mi is tehetünk valamit ez által a nagyszerű játék által a világ problémáinak megoldása érdekében. Hiszem, hogy a Közös Célnek nagy és hosszán tartó hatása lesz. Minden játékostársamat hívok, hogy csatlakozzon a kezdeményezéshez!”

Az elmúlt hónapokban húsz újabb játékos csatlakozott hozzájuk, köztük férfi és női világbajnokok is. Az ismertebbek között találjuk az olasz Giorgio Chiellinit és a japán Shinji Kagawát, de a legnagyobb sztárok egyelőre nem jelentkeztek.

Két hónappal ezelőtt megkerestük az NB I-ben szereplő összes labdarúgóklub vezetőségét, és megkérdeztük, hallottak-e a kezdeményezésről, illetve javasolták-e játékosaiknak, hogy csatlakozzanak a kezdeményezéshez, de egyetlen klubtól sem kaptunk érdemi választ.

Reméljük, a jövőben ez változni fog, és több magyar játékos is csatlakozik a jótékony akcióhoz. Büszkék lennénk, ha a Közös Cél csapata magyar válogatott labdarúgókkal is bővülne.

SZÖGECZKI SÁRA

Lépésről lépésre...

„Az ember előtt néha egy hosszú utca van. Azt gondolná, szörnyen hosszú; ennek sose ér a végére. Aztán elkezd az ember, iparkodik. És egyre jobban iparkodik. Ahányszor fölneéz, látja, nem lesz kevesebb, ami előtte van. Még jobban nekiveselkedik, félni kezd, végül a szuflája is elfogy, nem bírja tovább. Az utca meg még mindig ott van előtte. Így nem szabad csinálni. Sose szabad egyszerre az egész utcára gondolni, érted?”

Csak a következő lépésre kell gondolni, a következő lélegzétvételre, a következő söprűvonásra. Aztán megint mindig csak a következőre. Akkor örömet okoz. Ez fontos, mert akkor végzi az ember jól a dolgát. És így is kell, hogy legyen. Egyszer csak észre vesszük, hogy lépésről lépésre végigértünk az utcán. Észre se vettük, a szuflánk se maradt ki. Ez fontos.”

(Michael Ende: MOMO; részlet)

Hosszú, több évtizedes munka és küzdelem után 2011-ben bemutatták Az ember tragédiája egész estés animációs filmfeldolgozását. Jankovics Marcell zseniális grafikái, látványvilága mellett, ami a leginkább szíven ütött a film végén, az Jankovics rendkívül érdekes és mondanivalójában is döbbenetes „csavarja” volt. Madách Imre színművében eredetileg Isten szólal meg utoljára: „Mondottam, ember: küzdj és bizva bízzál!” Ezzel ellentétben a film zárszakaként Ádám egy korábban elhangzott mondata ismétlődik meg gondolataiban: „A cél halál, az élet küzdelem, / S az ember célja e küzdelem maga.”

Az író már az 1800-as években rávilágított, s a grafikus napjainkban ismét felhívja figyelmünket valami egészen fontosra az emberi létmóddal kapcsolatban. Mégpedig hogy valójában nem maga a cél elérése az elsődleges az ember életében; hanem annak felfedezése és valahol elfogadása, hogy maga a küzdési folyamat, az úton levés, ami élteti az egyént, és értelmet, örömet ad mindennapjainak.

A nagyszerű amerikai pszichológus professzor, Carol S. Dweck kutatói munkáját annak szentelte, hogy megpróbálja megérteni, milyen úton jutnak el az emberek a sikerhez, vagy ragadnak meg a kudarcélményeiknél; mitől lesz valaki elégedett vagy éppen elégedetlen az életével, magával. Számos vizsgálat után arra a következtetésre jutott, hogy alapvetően magában a hozzáállásban, a szemléletmódban rejlik a titok nyitja. Kétféle hozzáállású embert, a *rögzült* és a *fejlődési szemléletűt* írja le dr. Dweck. Mi is a különbség e két gondolkodásmód között?

A rögzült szemléletű személyek gyermekkorukban javarészt olyan neveltetést, megerősítéseket kaptak, melyek során azt tanulták meg, hogy *maga a cél elérése a fontos*, a teljesítmény alapján történik az ő emberi megítélésük is. Ha a várt eredmény nem elég jó (vagy nem tökéletes), akkor ők a kudarcélmény után, még a legkisebb „elbotlásuk” után sem akarnak többet próbálkozni. Sőt, önmaguk személyiségére vannak lekövetkeztetéseket a sikertelenség után, például: „Én egy teljes csődtömeg vagyok”, vagy „Én nem érek semmit.” Meggyőződésük, hogy egy kapcsolatban, munkahelyen mindennek „simán kell működnie”. Ha problémák merülnek fel, az azt jelenti, hogy a két ember nem kompatibilis egymással, hogy a munkahelyen végzett feladat betöltésére ők képtelenek, nem nekik való. Jelmondatuk nagyjából ez lehetne: „Erőfeszítésre csak akkor van szükség, ha valakiből hiányzik a természetes tehetség.”

Velük szemben a fejlődési szemléletű emberek számára *maga a tanulási folyamat számít*, legyen szó sportról, munkahelyi teljesítményről, párkapcsolatról. Számukra nem jelent problémát a sikertelen élmény, azt is leckeént élik meg. Nem azonosítják magukat teljesítményükkel, ugyanakkor fontosnak tartják, hogy ismerjék jelenlegi képességeiket, mert csak abból tudnak tovább növekedni. Az ő szemléletük szerint mindenkiben megvan a fejlődés lehetősége, akármekkora baklövés is követett el az élete során. Meglátásuk szerint nem oldódik meg minden varázsütésre, az embereknek kölcsönös erőfeszítéseket kell tenniük a kapcsolatok érdekében, vagy akár a munkahelyi konfliktusok során; céljuk: együttes erővel megoldani a problémákat.

Nyilván közös vonása is van e két embertípusnak a problémás helyzetek megjelenésénél, ez pedig az érzelmek megélése. Senkitől nem várható el, hogy egy veszteségélmény, büntetés, elbotlás után mosolyogjon. Emberek vagyunk, tehát egyértelmű, hogy mindannyian letörtek, elkeseredettek, csalódottakká válunk. A különbség abban nyilvánul meg, hogy maga a kudarc *után* milyen stratégiát alkalmazunk az eseményekkel való megküzdéshez. A rögzült szemléletűek inkább érzelmi fókuszról tekintenek magukra, és meg is ragadnak az önsajnáltatásban, önmaguk megcímkezésében. Velük szemben a fejlődési szemléletűek inkább problémafókuszú stratégiákhoz folyamodnak. Megélik gyengeségüket, elfogadják, levonják a következtetéseket, felismerik, hogyan is lehetne változtatni a szituáción, majd változtatnak is rajta. (Például: „Úgy érzem, teljesen elbaltáztam ezt a kapcsolatot. De megtanultam a leckét, legközelebb jobban odafigyelek a partnerem igényeire.”)

Hogy jobban megértsük a két megküzdési stratégia (érzelmi és problémafókuszú), illetve szemlélet közötti különbséget, Dweck professzor egy zseniális szemléltető példájára tekintünk rá. „A férjemmel néhány hónapja ismertük egymást, és úgy éreztük, minden a lehető legjobban halad. Egyik este azonban David azt mondta nekem, hogy több tételre van szüksége. Minden elsötétült előttem. El sem akartam hinni, amit hallottam. Ennyire rosszul értelmeztem volna a kapcsolatunkat? Végül összeszedtem a bátorságom, és megkérdeztem, hogy érti ezt. Ő pedig azt válaszolta, hogy egy kicsit csúsznak arébb, mert nem tudja kinyújtani a lábát.” Mi is történt ezen az estén?

Carol első reakciójában érzelmi fókuszról tekintett férje megjegyzésére. Megijedt, lehet, hogy a szakításról is elkezdett fantáziálni, egészen biztosan önmagát is elkezdte ostorozni, hogy hol is rontotta el. Ha benne maradt volna ebben az önmarcangoló állapotban, akkor rögzült szemléletmóddal állt volna hozzá a helyzethez, és lehet, hogy sikerült volna annyira felnagyítani egy mondat jelentőségét, hogy az akár szakításhoz is vezethetett volna. De nem így történt. Sikerült magára a problémára koncentrálnia, mai hétköznapi kifejezéssel élve „bevallania” a tisztázó kérdést, még akkor is, ha rettegett egy esetleges kudarcélménytől (magától a szakítástól).

Miért nem szeretjük a *küzdés*, *küzdelem* jelenlétét manapság? Általában egyenlő értékűnek tartjuk a szenvedéssel, alapvetően negatív jelentéssel ruházzuk fel. Miért is? Mert érzelmi aspektusból tekintünk rá. Ez teljesen helyénvaló, hiszen érzelmi szempontból sok „szenvadás” van ezekben a kihívásokkal teli helyzetekben, ebből következően szükség szerű megélnünk a bennünk zajló hullámzásokat. Ellenben az már nem mindegy, hogyan lépek tovább: benne ragadok a küzdelmek adta nehézségek mocsarában, a cél elérésére képtelennek tartva magamat, vagy elfogadom a helyzetet, és tanulva a történetekből, az előttem álló következő lépésre tekintve haladok tovább a mindennapokban, mint a mottóban idézett Momo utcaseprő Beppo barátja?

Ha újra le vesszük polcunkról elporosodott, régi mesekönyveinket, rájöhethetünk, hogy gyerekként egészen másképp gondolkoztunk, azok másra lelkesítették. A mesék valahol mind a küzdelemről, a küzdelemre tanítanak minket. A főhős elindul az úton. Nem rögvést kapja meg a várva várt jutalmat, hanem a sok kihívás által rá kell ébrednie önmaga gyengeségeire és erősségeire. Jó néhányszor meg is akad egy-egy állomáson, elszomorodik, esetleg teljesen kétségbeesik; de utána mégis képes

továbbhaladni vagy önerejéből, vagy sok esetben a segítők által. Tudja, hogy hosszú út áll előtte, de mindig csak a soron következő lépésre koncentrálni, nem fél és nem szorong a láthatatlan végkimenetelen. Valahol a mesék főhősei is elmondják magukról ugyanazt útjuk során, mint Ádám: a céljuk a küzdés maga, ami örömmé, és nem csupán szenvedéssé tud válni.

Mai világunkban erőteljesen a rögzült szemléletmódra kondicionálnak minket, hiszen sokszor a célt lebegtetik az emberek szeme előtt: „Vegyenek fel a legjobb egyetemre”; „Legyen sok pénzed!”, „Légy a karriered csúcsán!”, „Legyél minél szebb!”, „Ha valami elromlik, dobd el, vedd újat. Úgy még gyorsabban és hatékonyabban éred el azt, amit akarsz.” „Mert megérdemled.”

Párkapcsolatunkban véletlenül se küzdünk, oldjuk meg a konfliktushelyzeteket, egyszerűen csak érezzük és élvezzük a másik nyújtotta „lehetőségeket”. A cél sokszor maga az esküvő – és nem a házasság –, vagy legtöbbször nincs is cél, csak telnek a napok, folynak az évek és a strukturálatlan együttlétek. „Jól megvagyunk, itt van a másik, élvezem, amíg lehet. Ha nem azt nyújtja a partnerem, amit elvárok, akkor lecserélem.” Mindeközben pedig a másira és magunkra is címkéket ragasztunk.

Mi is tehát rohanó világunk egyik negatív következménye? Hogy valójában teljesen elsiklunk a folyamat felett. A szélsőségek között hullámlunk: vagy nem élünk meg helyzeteket, csak „carpe diem” élünk a mának; vagy pont hogy olyan szinten involválódunk érzelmileg egy-egy szituációba, hogy végül benne ragadunk; vagy „robbantunk” és kilépünk. Észrevesszük egyáltalán, hogy úton vagyunk? Vagy csak a cél felé csörtetünk vakon? Nem az a kérdés, hogy hogy akarunk eljutni odáig?

Próbáljunk most egy kicsit a folyamatra tekinteni. Az úton a mesebeli legény és leány ugyanúgy a sárkánnyal, boszorkánnyal vív harcot, mint mi valós megküzdéseinkben a saját belső, sötét oldalunkkal, félelmünkkel. *Megküzdni ezekkel nem más, mint megismerni önmagunkat.* Ha magunkkal szemben nyitottak és türelmesek, vagyis fejlődésorientált szemléletűek tudunk maradni, akkor másokra is hajlamosak leszünk így tekinteni. Dweck professzor fentebb kifejtett elmélete nem determinál, hanem pont hogy mindenkinek lehetőséget nyújt egy újfajta hozzáállásra, a változtatásra. Úgy is fogalmazza, hogy egyfajta „not yet” („még nem vagyok kész”) folyamat részesei vagyunk. Ez az üzenet egyrészt megengedi a hibázást, másrészt olyan reményt és türelmet fejez ki, amelyre például minden adventben, belső lelki készületünk során vágyunk. A megváltás ajándékát viszont csak akkor élhetjük meg, ha befogadóvá tesszük lelkünket, értelmünket. Ehhez először magunkat kell befogadni, elfogadni. Lépésről lépésre...

**A közelgő karácsony ünnepéig
a hétköznapiak során is
örömben gazdag
úton léteket kívánok!**

HOMOLYA DÁNIEL

MINDANNYIAN MÁSAK VAGYUNK!

A közgazdasági Nobel-díjat idén a viselkedési közgazdaságtanhoz való hozzájárulásáért Richard Thaler, a Chicagói Egyetem professzora kapta. A viselkedési közgazdaságtan röviden összefoglalva azt vizsgálja, hogy az egyének racionális döntéseit milyen tényezők korlátozzák: *korlátozott tudás, önzőség, de egyúttal a méltányosság és az egyenlőség keresése is.*

Többféle jelenséget is megfigyeltek a lélektan (pszichológia) és a közgazdaságtan határterületén mozgó szakértők, ami azt eredményezi, hogy a társadalmat nem sok-sok egyforma, egyformán és teljesen racionálisan döntő emberként lehet leírni. Néhány jelenséget illusztrációként be is mutatnók:

- A kilátás elmélet azt taglalja, hogy megfigyelhetjük egyes egyének döntéseiben, hogy egy jó és eredményes döntés alapján azt gondolják, hogy most már mindig eredményesek lesznek.
- Hajlamosak lehetünk arra is, hogy a rejtett kockázatokat elvessük: amikor nem látjuk az erdő mögött a medvét, azt gondoljuk, hogy nem is jöhet onnan medve.
- Az utólagos bölcsesség azt jelenti, hogy utólag nyilvánvalónak nyilvánítunk eseményeket, és ez alapján azt gondoljuk, hogy most már mindent tudunk.
- Az is lehet probléma, hogy egy esetből levonjuk, hogy tévedtünk, miközben lehet, hogy máskor nem tévedtünk volna.
- Végül a túlzott önbizalmat említeném, amikor azt gondoljuk, hogy bármire képesek lehetünk. De az is baj lehet, ha kevésbé hiszünk saját képességeinkben, és ezért nem jutunk előrébb.

Mindez egyénenként változhat, hiszen mindannyian másak vagyunk. Ezekkel a jelenségekkel tisztában lehetünk, de strukturált módon megfogalmazni valamit mindig hozzáadott értéket jelent. Szerintem ez a Nobel-díj arra is bizonyíték, hogy a „jó” és „értékes” közgazdászok a valósággal szeretnének foglalkozni. Hiszen ki szeretne olyan megoldásokat adni, ami nem írja le a valóságot.

Érdekes módon Richard Thaler csupán pár héttel a Nobel-díj nekiítélése előtt kapta meg a Neumann-díjat Budapesten, a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében. Előadása összegzéseként a viselkedési közgazdasági szempontok figyelembevételével a valóság jobb leírását vetítette előre. Ezt annyiban lehet kiegészíteni, hogy az „elvárások szerint működő világot leíró” (úgynevezett „normatív”) közgazdaságtannak is meg lehet a maga szerepe, hiszen a normák egyfajta mintát adhatnak.

Egyébként a friss Nobel-díjas Thaler is foglalkozik az ösztönzők szerepével és azzal, hogyan lehet jobb közösségi ösztönzőket bevezetni, például hogy mi ösztönözhet (illetve nem ösztönözhet) arra embereket, hogy nyugdíj-megtakarítással rendelkezzenek.

Teológiai kapcsolatot keresve nekem a viselkedési közgazdaságtanról a Szentlélek elleni bűnök első kettője jutott eszembe: „1. vakmerő bizakodás Isten irgalmában; 2. kétségbeesés Isten kegyelme felől”. Tusakodtunk már szerintem mindannyian a kettő között, és az jelentheti a megnyugvást, ha a túlzott bizalom és az alulbecsült bizalom között egyensúlyra jut a hitünk, istenismeretünk. Péter első levelében a következő iránymutatást adja ennek kapcsán (1Pt 1, 13):

„Ezért tehát övezzétek fel elmétek derekát, legyetek józanok, és bízzatok tökéletesen a kegyelemben, amelyet Jézus Krisztus megjelenésekor felajánlanak nektek!”

LASKAY ANNA

Újratervezés

Hárman üljük körül az asztalt. Nők: feleségek és családanyák. Beszélgetünk. Sokszor csak elmesélve a saját történetünket, segítjük egymást tovább. Gondolatainkat közreadva, reméljük, sokan magukra ismernek, s „leülnek közénk”.

Anna: Anyaként összefogjuk a családot a mindennapok és az ünnepek idején is. A gyermekeink, házastársunk, családtagjaink programja meghatározza a mi napirendünket is. Mindenki nekünk jelzi az igényét, illetve egyéni programját. A közös családi eseményeket ezért jóval nehezebb megszervezni, sokszor kell módosítani. Én mostanában nagyon el tudok fáradni a sorozatos újratervezésben, átszervezésben. Nektek van valami praktikatok, hogy hogyan lehet ezt az állandó változást jól kezelni?

Andi: Számomra természetes, hogy nekem kell alkalmazkodnom a családtagjaimhoz. A lényeg, hogy legyenek olyan alkalmak, amelyeken mindenki jelen tud lenni! Ez nem is olyan egyszerű 8-10 embernél... Bár nekem alapvetően nem probléma, hogy én követem az ő programjaikat, de tény, hogy állandó alkalmazkodás az életem.

Ildi: Azért a résztvevők száma bármilyen családi eseménynél nagyon meghatározó. S a gyerekek életkora sem mindegy! Nálunk ketten vannak, nagy korkülönbséggel. Ráadásul mostanra csak az egyikük van itthon a mindennapokban. Így mi már nyugalmasabb időket élünk. Ketten vagyunk egy kamasz gyerekre. Az is sokat jelent, hogy a férjem mindenbe bevonható.

Anna: Valóban nem mindegy, hogy éppen milyen életszakaszban vagyunk. Volt idő, amikor én kifejezetten élveztem, hogy mindent megoldok, követek. De a harmadik gyerek óta, illetve a munkába való visszatéréssel, önkénteskedéssel, a sok egyéb teendő mellett, kicsit elvesztettem a fonalat. S bár a családom jót nevet, amikor erre hivatkozom, de szerintem számít az idő múlása is. Igenis öregszem, s már kevésbé reagálok rugalmasan a változásokra!

Andi: Ez tényleg így van! Én is úgy tapasztalom, hogy lassabban mennek a dolgaim. Nehezebben pihenem ki magam. Ha rendezvényen vagyok, elmaradok az otthoni feladatokkal. Ha a gyerekeim ügyeit intézem, várnak rám a munkahelyi egyeztetések. Ettől előbb-utóbb stresszelni kezdek, s az első csa-

ládtagra, akivel ilyenkor találkozom, rázúdítok mindent. Ezt elkerülendő, van, amikor kikapcsolok egy-két órára, s mindent félreteszek. Mert ha magamnak nem teremtem meg, akkor számomra nincs megállás.

Ildi: Nekem pont azt volt érdekes megtapasztalni, hogy az éveken át tartó munkahelyi leterheltség, sok-sok családi teendő után hirtelen túl sok időm van. Erre először rácsodálkoztam, aztán megőrültem neki. Most hetente sportolhatok, amire mindig is vágytam, vagy leülhetek mindennap olvasni, büntudat nélkül.

Anna: Nehéz megtalálni, hogy mi a jó! Mert vannak dolgok, amikből kár lenne kivonni magam, de közben nem szabad túlhajszolttá válnom. Hiszen ha feszült vagyok, én leszek a családi békétlenség okozója, ami komoly lelkiismeret-furdalást okoz. Különösen figyelmem kell erre, ha ünnepre készülünk. Egy hosszabb iskolai szünetre készülve már régóta várt programok megvalósítását, halogatott feladataink pótlását tervezem, hiszen ilyenkor többen vagyunk együtt. Aztán sajnálom, hogy nincs pihenés. Érzem, sok múlik a saját hozzáállásomon. Örök kérdés: mennyit szabad vállalnom, mennyire kell komolyan vennem a szervező szerepet. Kell-e mindig kontrollálni, koordinálni?!

Ildi: Én úgy gondolom, hogy a nők a családok mozgatói. Nekünk kell megadnunk a kereteket, szervezni a programokat, vállalni az összetartó szerepet. De kell a munkamegosztás! A gyerekeket korábban is bevontuk a takarításba, s nálunk a főzés is közös tevékenység. Ilyenkor is együtt vagyunk, sok mindent meg tudunk beszélni. Emellett a saját feladataimat is rangsoroltam, épp azért, mert a legfontosabb, hogy ne legyek békétlen, túlterhelt és nyugtalan.

KÉRDÉSEK A TOVÁBBGONDOLÁSHOZ:

Ki a családjuk motorja, a programok szervezője, a mindennapok mozgatója? Mennyire tudnak élni az ünnepek, az iskolai és munkaszünetek által nyert közös idővel? Mennyire működik dinamikusán családjuk a mindennapokban?

Ha válaszait velünk is megosztaná, kérjük, írja meg nekünk!

Weboldalunk:

<http://www.noi-kerekasztal.hu>

OBBÁGY LACUS

AMÍG A FUTBALLKEDVELŐ MAGYAR KÖZVÉLEMÉNY AZON TÖPRENG, VAJON MEGVÁLTJA-E AZ ÚJ SZÖVETSÉGI KAPITÁNY A VILÁGOT, HAJLAMOSAK VAGYUNK MEGFELEDKEZNI ARRÓL, HOGY AZT MÁR KÉTEZER ÉVVEL EZELŐTT MEGVÁLTOTTÁK – NEM MÁS, MINT AZ ÚJSZÖVETSÉGI KAPITÁNY... FÁJ, PERSZE, HOGY FÁJ, HOGY ÚJRA KI KELL MONDANI: TÖRTÉNELMI MÉLYSÉGEKBE A MAGYAR FOCI, DE LEGALÁBB ENNYIRE FÁJDALMAS, HOGY IMMÁR AZ EGYETEMES LABDARÚGÁS IS VESZÉLYBEN VAN. MEGVÁLTÁSRA, HELYSEBBEN SZÓLVA ÚJRAGONDOLÁSRA SZORUL, EZ A CSODÁLATOS SPORTÁG UGYANIS MÁR ÉVEK ÓTA ÜZLETI IPARÁG, AHOL AZ ÉRTÉK, A JÁTÉK IRÁNTI SZERETET ÉS ALÁZAT, A KERESZTÉNY SZELLEMISSÉG MÁR NEM JÁTSZI, EZEK HELYÉT MÁR RÉGEN ÁTVETTE A PÉNZ ÉS A HATALOM UTÁNI VÁGY. MAGYARORSZÁGON GYANÍTHATÓAN SAJNOS AZ ÚJ SZÖVETSÉGI KAPITÁNY SEM FOG CSODÁT TENNI, A FUTBALL NEVŰ JÁTÉK AZONBAN MÉG MENTHETŐ LENNE AZ ÚJSZÖVETSÉGI KAPITÁNNYAL – MERT, AHOGY AZ ÉLET MÁS TERÜLETEIBŐL, A SPORTBÓL SEM ZÁRHATJUK KI KRISZTUST.

Új szövetségi kapitány helyett ÚJSZÖVETSÉGI kapitányt!

Üzlet, pénz, erkölcselenség – hová tart a labdarúgás?

Bernd Storck munkásságát nagyon nehéz megítélni, mert az elmúlt egy év valóban pocsékul sikerült, de egyvalamit nem hagyhatunk figyelmen kívül: volt előtte egy Európa-bajnokság, amiért örökké hálásak lehetünk neki! Pedig emlékezhetünk rá, nem indult úgy, hogy ebből sikersztori lesz: Dárdai Pál öröksége nehezebb volt, mint a héber ábécé bebeflázása, s bár sportgazdátoként eredetileg csak tüzoltás szándékával ült le a kispadra, a sikeres pótselejtező után fergeteges hetekkel ajándékozott meg bennünket az Európa-bajnokságon. Kicsit méltatlannak is érzem, hogy a régóta vágyott sikerek után egy év sem kellett ahhoz, hogy kígyót-békát kiabálva rá, a távozását követeljék. Az én emlékezetemben a bátor pótselejtezőket vívó és az Eb-n is pozitív benyomást keltő Storck fog élni, s nem az Andorrában csúfos, Svájcban megalázó vereséget szenvedő, Feröer ellen pedig kifütyült Storck. Mintha Petőfi Sándor Tisza című verse éledne újjá – kicsit másképp: „Annyi rosszat kiabáltok róla, s ő a föld legjámborabb” Storckja...

Persze volt idő, amikor egy Európa-bajnoki nyolcaddöntős szereplés, különösen egy belgák elleni sima kiesés nem számított volna nagy sikernek: az 1938-as és az 1954-es vb-döntő elvesztése után alig mertek hazajönni „ezüstlábú fiaink”, most meg a belgák elleni 0–4 után (ami az Eb legsimább meccse volt, legalábbis az eredmény tekintetében) több ezer szurkoló fogadta a küldöttséget Ferihegyen... Változik a világ, s változik a szurkolók véleménye, hozzáállása is: mivel ez a játék értük van, jogukban áll véleményt nyilvánítani s kifejezni nemtetszésüket. (És itt most ne arra a félreszocializálódott futballkultúrára gondoljunk, ami nálunk mostanában dívik: három év után a Fradi ultrák visszatértek a B középbé, pazar hangulatot teremtettek a Debrecen elleni rangadón, de ezt a futballünnepet beárnyékolta a féldőben történt késelés és verekedés. Egy héttel korábban az Újpest–Videoton mérkőzés fulladt botrányba az állandó rasszista bekiabálások miatt; még egy véccélőke is a gyepen landolt. Balhét kereső huligánok mindenhol vannak, de őket inkább ne nevezzük szurkolóknak...) Láthattuk, Magyarországon élnek-halnak a futballért! A tavalyi Eb-n egész Európa megcsodálhatta, tele volt az internet azzal, hogy vonult harmincezer szurkoló Marseille utcáin. S ezek a szurkolók az andorrai fiaskó után is kitartottak: megtelt a lelátó a lettek és a portugálok elleni vb-selejtezőkre! Persze, jobbak ezután sem lettek futballistáink, s az újabb eséllyel sem tudtak élni: a svájci 2–5 valóban csúnya volt, a Feröer elleni nyögvenyelős záráson pedig már a fehér zsebkendők is előkerültek. „Auf Wiedersehen!” – csak úgy zengett a lelátó a német mesternek...

Ám igazságtalanok lennénk, ha mindent a német edző nyakába varrnánk, Storck ugyanis nem lett rosszabb edző 2016 nyara óta. Anélkül, hogy piederesztálra akarnám emelni az exkapitányt, ne vitassuk el az érdemeit. Amikor átvette a Herthához visszarendelt Dárdai Pál helyét, akkora ellenszenvvel találta magát szemben, amibe talán még a nagy öreg Sir Alex Ferguson vagy José Mourinho is belebukott volna. De nem, Storck ment a feje után, s döntéseivel, majd eredményeivel szépen, lassan megnyerte magának a szurkolókat, s a közvéleményt is. Más választása nem is nagyon volt; bár nem tudom, németre átültetve is ilyen szellemes-e a „megszöksz vagy megszöksz” mondás, nálunk lényegében ez történt...

Nagy Ádámot ismerte az utánpótlásból, beépítette a válogatottba – egyik legfontosabb pillér volt az Eb-n, s jelenleg a Bologna profija (hogy idén mennyit játszik klubjában, azt ehelyütt ne firtassuk). Guzmics Richárdot be merete cserélni a románok elleni sorsdöntő meccsen, tudva, hogy előtte a karrierje éppen Bukarestben omlott össze gyermeteg hibája miatt. Kleinheisler Lászlót abszolút újoncként kezdőbe jelölte a norvégok elleni pótselejtező első mérkőzésén – az ő góljával nyertünk. Minimum megkérdőjeleztük a döntését, mikor Priskin Tamást tette meg csatárnak a visszavágón – akkora „kifligólt” szerzett, hogy a legtöbb pék még ma is irigykedve gondol rá. Bizott Szalai Ádámban, akit a legtöbb szurkoló már szívesebben látott volna a szabadságát töltve, valahol a Maldív-szigeteken, erre ő szerezte negyvennégy év után az első Eb-gólunkat. Ha tartjuk magunkat ahhoz a közkedvel, de néha elcsépel tételhez, hogy véletlenek nincsenek, Storck ért a szakmájához, vagy legalábbis jók a megérzései. Aztán emberi arcát is megmutatta: az Eb-n az összes mezőnyjátékosának lehetőséget adott, hogy mindenki átélhesse ezt az élményt! S bár a klubedzők felé gesztusértéke volt annak, hogy a nemzetközi kupában érdekelt Fradi- és Videoton-játékosokat kihagyta a válogatottból idén júniusban (ezzel köszönve meg a klubok korábbi együttműködését), ez a lépés utólag súlyos hiba volt, és a bukásához vezetett. Tegyük gyorsan hozzá: az andorrai amatőr válogatottat a Groupama Aréna takarítószemélyzetével is illet volna megverni...

A kapitány összmérlege valóban nem túl hízelgő, az Eb óta eltelt időszak miatt megítélése is felemás, ám a kontinenstorna eufóriája miatt nincs olyan futballszurkoló, aki évek múlva nem pozitív emlékként gondol majd vissza a Storck-érára. Persze, hibái neki is voltak. A vak is láthatta, milyen jó formában van Nikolics Nemanja, Magyarország után Lengyelországban és Amerikában is gólkirály lett, de Storck taktikai elképzeléseibe nem fért bele. Futács Márkó a magyarnál erősebb külföldi bajnokságban, Horvátországban lett gólkirály, de ő sem fért be a nemzeti tizenegyre. Két csatárunk mellőzését talán a szemére vethetjük, de azért a keresztvizet ne szedjük le teljesen róla... Arról nem ő tehet, hogy Király Gábor, Juhász Roland és Gera Zoltán nélkül nincs vezéregyénisége a válogatottunknak. Arról sem ő tehet, hogy az egyik legbiztosabb pontnak számító Gulácsi Péter kritikus szituációban elcsúszik, s gólokat ajándékoz a riválisnak – talán tőle vártuk legkevésbé a bakit

Svájcban. Arról sem ő tehet, hogy Priskin Tamás úgy gondolta, sokak helyett törleszt Pepének az elmúlt tíz év aljasságáért egy könyökösrel, s kiállítatja magát teljesen feleslegesen a portugálok elleni hazai meccs első félidejében – pedig lehetett volna keresnivalónk azon a meccsen, mert nem játszottunk rosszul az Európa-bajnok ellen –, egy pillanatra Böde Dánielnek képzelte magát, mert az erődemonstrálás a „zsíros kenyér incidens” óta az ő reszortja. Az sem csupán Storck sara, hogy igen csenevész a meritési lehetőség: Eppel Mártonokkal, Balogh Norbertekkel, Márkvárt Dávidokkal a jövőképünk sem biztatóbb, mint amilyen a jelenünk. Ebből a csoportból nem lehetett elvárni a továbbjutást, ebbe a selejtezősorozatba bele lehetett bukni, s az embereknek nem is az fáj a legjobban, hogy a soha véget nem érő éjjel véget ért, s a tavalyi csoda nem ismétlődhet meg Oroszországban, hanem az, hogy immár a legkisebb csapatok ellen sem számítunk egyértelmű esélyesnek. Történelmünkben bőven vannak olyan mérkőzések, melyeket „a futball Mohácsai” néven tart számon a közvélemény, s ez a „dicsőségstabló” az elmúlt tizenöt hónapban három meccsel bővült...

Az idősebb generációt kirázza a hideg, ha az 1969-es vb-selejtezőre gondol, amin 4–1-re kikaptunk Csehszlovákiától. Még éppen nem éltem, de sokat hallottam az 1986-os vb-égersről: a 0–6 a szovjetek ellen kivétel nélkül szinte mindenkit elsöpört a válogatott közeléből. Csakúgy, mint a '98-as vb előtti pótselejtezők: két mérkőzésen tizenkét gólt kaptunk az akkor virágkorát élő Jugoszláviától... Vannak személyes élményeim a kétezres évekből: kikaptunk Grúziában, Lettországbán, máig megmagyarázhatatlan módon Máltán, aztán négy évvel ezelőtt Hollandiában 8–1-re... S itt vannak az újabb futballtragédiák: bizony, mindig is gyászos emlék lesz a Feröer elleni 0–0, az andorrai 0–1 és a luxemburgi 1–2... Lassan nem marad válogatott, mely ellen egyértelmű esélyesként léphetnének pályára. Legfeljebb talán a Pán Péter vezette Seholországot győznék le bárhol és bármikor, de őket is csak abban

az esetben, ha a félkezű Hook kapitány védene, s az öt üldöző krokodil lenne a jobbhátvéd...

Mielőtt azonban megítéljük és elítéljük Storck munkáját vagy személyét, inkább gondolkozzunk azon, nem a fejtől büzlik-e a hal. Mert meglehet, van fontosabb az edző személyénél, amikor az utánpótlás romokban hever, az edzőképzés színvonala nulla, s a klubok vagy a válogatott úgy változtatják edzőiket, mint más a fehéreműt. Nálunk nem ismert fogalmak a bizalom és a türelem, s csak egy tökéletes statisztikát hadd hozzak ide. Jó, Németország négyeseres világbajnok, futballhatalom, de eddig mindössze tíz szövetségi kapitánya volt összesen, akik közül a legendás Sepp Herberger huszonnégy, Helmut Schön tizennégy évig ült a kispadon, s jelenleg Joachim Löw is már tizennégy éve irányítja a válogatottat. Ehhez képest Magyarországon ötvennégy (!!!!!) szövetségi kapitány dolgozott már. Mióta Joachim Löw Németország kapitánya, a két mérkőzésre megbízott Szélesi Zoltán után a válogatott irányítását elvállaló George Leekens a kilencedik edző! S egyedül Baróti Lajos ült több mint tíz évet a kispadon, de ő is két részletben. Lehet így eredményeket elvárni? Hosszú távon aligha... George Leekens a luxemburgi

szenvedést látva talán már meg is bánta, hogy munkát vállalt Magyarországon, nekünk annyi maradt, hogy megköszönjük Bernd Storcknak az elmúlt két évet. Köszönjük Herr Storck, hogy világversenyen láthatuk a magyar válogatottat! Jól megjegyeztük a pillanatot...

Az egyetemes futballnak természetesen nem a magyar foci mibenléte a legnagyobb problémája, hanem az, hogy vajon mi történt azzal a játékkal, amit a 19. század végén kitaláltak, s amit a „hőskorban” olyan spílerek üztek, mint Puskás, Di Stefano, Pelé, Cruyff vagy Maradona. Bizva abban, hogy a kedves Olvasók nem most hajítják a sarokba a Görögkatolikus Szemlélet magazint, hadd éljek egy igen gyenge szöveccel: *ez a csodálatos sportág játéknak indult, de üz le(t)t*. Persze a legkevésbé sincs kedvünk nevetni: mikor egy-egy szép gólt, gyönyörű cselet látunk, a legritkább esetben gondolunk arra, mennyi felesleges pénzt ölnek ebbe a sportágba, mennyivel hasznosabban el lehetne költeni azokat a dollármilliókat. Nem volt ez mindig így, s bár fiatal vagyok még, ezért személyes tapasztalataim nem lehetnek arról, hogy a második világháború után milyen átalakuláson ment keresztül a futball, de az egészen biztos, hogy a kilencvenes, de még inkább a kétezres évektől egészen más formát ölt ez a sportág, a globalizáció a futballban is érezteti hatását.

Sokan hüledeztek, amikor Zinedine Zidane 2001-ben 73,5 millió euróért igazolt át a Juventusból a Real Madridba. Örületes pénz, akkor ez átigazolási rekord volt. Azóta eltelt tizenhat év, és az utánozhatatlan Zizou már a top 10-ben sincs benne! Neymar idén több mint háromszor annyit igazolt Barcelonából Párizsba (222 millió), s ezzel toronymagas csúcstartó, Paul Pogba tavalyi rekordját (a Juventusból a Manchester Unitedhez ment potom 105 millióért) adta át a múltnak. Aztán szépen sorban jönnek a többiek: Gareth Bale (100 millió), Cristiano Ronaldo (94), Gonzalo Higuain (90), Romelu Lukaku (85), szintén Neymar, mikor a katalánokhoz szerződött (83), Luis Suarez (81), James Rodriguez (80), Kevin de Bruyne (75) és Angel di Maria (75) is drágábban váltott klubot a Real Madrid jelenlegi sikeredzőjénél. Jogos a kérdés: hogy a pokolba szaladhettek így el az árak? A válasz talán benne is rejlik a kérdésben: az ördög műve lehet, hogy képes valaki ennyit fizetni egy hús-vér emberért. Nem túlzás kijelenteni: újkori rabszolgatartó társadalomban élünk. A játékosokat ugyanis adják-veszik, sokszor az ő beleegyezésük nélkül. Ha tehetném, a klubtulajdonosoknak, a menedzsereknek, sőt maguknak a játékosoknak is a figyelmébe ajánlanám Szent Pál apostol intését:

„Mert semmit nem hoztunk magunkkal a világra, és el sem vihetünk semmit. (...) Mert akik gazdagok akarnak lenni, kísértésbe esnek, kelepccébe, sok haszontalan és káros kívánságba, amelyek pusztulásba és romlásba döntenek az embert. Minden bajnak gyökere ugyanis a kapzsiság: jó néhányan, akik hozzászegődtek, eltévelyedtek a hittől, és sok gyötrelmet okoztak maguknak.” (1Tim 6,7–10)

Minden bajnak gyökere a kapzsiság – sajnos ez olyan világ, ahol a pénz diktál. Elteltek már azok az idők, mikor szenvedélyből fociztunk, a pénz csábításának nehéz nemet mondani. A belga Axel Witsel bevallotta, hogy a pénz motiválta, amikor a Juventus helyett Kínába költözött – látva a számlájára érkező bankókat, ezt aligha tette kínjában... A végtelenül tehetséges brazil Oscar a Chelsea-ből igazolt a Nagy Falhoz – tette mindezt 25-26 évesen. Őt is a pénz motiválta, holott valószínűleg Angliában sem halt éhen. Carlos Tévez a Juvéból hazaigazolt a Boca Juniorsba, álmai klubjába, mondván, hogy onnan szeretne majd visszavonulni... A fenéket! Volt az a pénz, amiért ott hagyta Argentínát, s momentán a világ legjobb kereső játékosa... De sajnos hazai példákat is tudok citálni: észérvekkel Guzmics Richárd kínai, Feczesin Róbert dél-koreai s a világvándor Vadócz Krisztián hongkongi szerződését is nehéz megmagyarázni... És akkor Dzsudzszák Balázs pályafutásáról még nem is szóltam...

Talán naiv vagyok, de én még mindig hiszek, legalábbis hinni akarok a sport tisztaságában. Abban, hogy egy kiscsapat egy meccsen legyőzheti a nagyot (ahogy tette például a Fradival a Kisvárdá a Magyar Kupában). Abban, hogy a játékvezetőket nem lehet megvenni, s ha tévednek is, azt nem szándékosan teszik. S abban, hogy a színészkedések, fetrengések mögött néha van egy kis fájdalom is, s ezek nem csak időhúzó jelleggel, vagy a sárga, esetleg piros lap kiprovokálásának céljából történnek... Pedig könnyen lehet, hogy az ördög műve már a futball minden szegmensére kiterjedt: a sok bunda, megvesztegetési ügy, csalás, de még a színészkedések, reklamáások is az emberi gyarlóságból, a pénz és a hatalom utáni vágyból fakadnak. *„Ha gazdag akarsz lenni, fuss a gazdagság elöl, és a gazdagság fog utánad futni”* – írja Aranyszájú Szent János. A pénz és a hatalom kéz a kézben járnak, s ebben a pénzorientált világban, ahol a hatalmi érdekek irányítanak, eszünkbe juthatnak Jézus Pilátushoz intézett szavai: *„Semmi hatalmad sem volna felettem, ha onnan felülről nem adatott volna neked”* (Jn 19,11). Bizony, a hatalom... Milyen hatalma lehet a Föld nevű golyóbison a futballt irányító „disznófejű nagyuraknak”? A Hegyi beszédben is nyíltan beszél Krisztus: *„Senki nem szolgálhat két úrnak: mert vagy gyűlöli az egyiket, a másikat pedig szereti, vagy tiszteli az egyiket, a másikat pedig megveti. Nem szolgálhattok Istennek és a mammonnak.”* (Mt 6,24) Márpedig a labdarúgás istene a mammon lett. S ha az előbb újkori rabszolgatartó társadalomról írtam, nyugodtan beszélhetünk 21. századi bálványimádásról is. Talán észre sem vesszük, de az agyonsztárolt, ajnározott „celebeknek” ugyanúgy aranyborjúkat építünk, ahogy tették azt a negyvenéves pusztai vándorlaskor a zsidók. A futball menthetetlenül üzleti iparág lett, már messze nem játék. S ami ebben a legnagyobb probléma, hogy olyan bűnök táptalaja lett időközben, mint a kapzsiság, kevélység, önzőség, irigység, lopás, bálványimádás és még napestig sorolhatnánk. Ám vannak még benne olyan keresztény értékek, amelyekre, ha vigyázunk, valamelyest széppé tehetjük ezt a játékot: ilyen a sportszerűség, a küzdőszellem, az alázat és az ellenfél iránti tisztelet. A liverpooli legenda, Bill Shankly egyszer azt mondta, hogy a futball nem élet-halál kérdése, mert sokkal több annál. Bárkinek bármennyit is jelent a foci, nem felejthetjük el, hogy ez csak egy játék. Bármennyi pénzt is mozgat meg, bármennyire is szeretjük, nem lehet több annál.

George Leekens, az új szövetségi kapitány. Meddig marad?

Nehéz megemésztetni, hogy válogatottunk harminckét év után sem lesz ott jövőre a világbajnokságon, s hogy csodát az új szövetségi kapitánytól sem várhatunk (ettől persze még szurkolunk George Leekensnek, s bízunk a magyar futball felemelkedésében). Mégis reménnyel és örömmel tölt el a tudat, hogy az újszövetségi kapitány idén karácsonykor is megszületik, s ha beengedjük Őt a szívünkbe, Őt helyezük mindennapjaink középpontjába, csak győztesek lehetünk, és sosem fogunk vesztesen leballagni az Élet Futballpályájáról. Ez pedig sokkal fontosabb a világbajnoki részvételnél is!

GÖRÖG ZENEI ESTÉK

A Lautitia Kóruscsaláddal

- Debreceni Dixieland Jazz Band
– His Eye is On the Sparrow
2017. 11. 26. 19.30
- Véletlen – Lovasi András
és Heidl György műsora
2018. 01. 14. 19.30
- Négy hang, egy család
– Karaván Família
2018. 04. 08. 19.30
- Bizánctól Budáig
– Szent Efrém Férfikar
2018. 05. 27. 19.30

A METROPÓLIA SZÉKHÁZÁBAN (Debrecen, Petőfi tér 8.)

 GÖRÖGKATOLIKUS METROPÓLIA

www.gorogkatolikus.hu

BARÁTH GERGELY (18 éves gimnazista)

Van Isten? Miért nincs?

VAN ISTEN? EGYSZERŰ, MÉGIS RENDKÍVÜL KOMPLIKÁLT KÉRDÉS, AMIRE A LEGTÖBB KATOLIKUS ISKOLÁBAN TANULÓ DIÁKNAK AZ A VÁLASZA, HOGY „PERSZE”! NO ÉS MIÉRT? MERT: „MIÉRT NE LENNE?” ÉN VISZONT NEM EZT FOGOM VÁLASZOLNI, HANEM AZT, HOGY: MIÉRT LENNE?

Rengetegszer kapjuk meg azt a kritikát, hogy csak azért vagyunk vallásosak, mert a szüleink ezt nevelték belénk, erre pedig felhördülünk, pedig abszolút van benne igazság. Elvárják tőlünk, hogy feltétel nélkül higgyünk, járjunk templomba, és sokszor ezt gondolkodás nélkül meg is tesszük, mivel ez a szokás. Jó ez így? Nem hinném... Sok embernek igénye sincs arra, hogy felállítson magában egy érvrendszert, amivel alá tudja támasztani a szokásait és látásmódját, én azonban nem ez vagyok. Én nem állok be a sorba, hanem azt kérdezem, hogy miért lenne, miért jó ez nekem, szükségem van erre?

Szükségünk van erre (Istenre)? Sokaknak igen, sőt, talán mindenkinek valamilyen formában. És ezt azt jelenti, hogy létezik? Nem!

Rengetegszer hagyatkozunk a képzelőerőnkre a mindennapokban, akár a vallásban is. Elképzeljük, milyen Ő, és csatolunk hozzá különböző személyiségjegyeket. Valaki szerint jóságos, kegyelmes; valaki szerint pedig gonosz és hanyag, mert „nem ad enni az éhező afrikai gyerekeknek”. Gyakran az egyik fő érv Isten ellen, hogy Ő csak a mi képzeletünkben

létezik. Azért kreálták régebben is, és azért van jelen most is, mert gyengék vagyunk. Kell egy felsőbbrendű támasz vagy valamilyen erő a mindennapjainkba, akivel meg tudjuk magyarázni a történéseket, akibe kapaszkodjunk, ha elesünk, vagy akire haragudjunk, ha valami baj történik. Ezt nevezhetjük Istennek vagy energiának, vagy bárminek. Mindenki nevezi valahogy és mindenki életében jelen van, azoknak az életében is, akik azt mondják, hogy nem hisznek, és azokéban is, akik hisznek. Ebből a szempontból talán azok jártak jobban, akiknek szilárd hitük van.

Manapság rengeteg ellentét van a hívők és az ateisták között. A világ, a média és a társadalom is azt sugallja, hogy mindenki legyen a maga ura, akár nő, akár férfi. Építsük ki az egzisztenciánkat, legyenek minél fényesebb, értékesebb tárgyaink, legyen tökéletes testünk, mivel ez határoz meg minket. Ha erősek és megállíthatatlanok vagyunk, akkor nincs szükségünk senkire. Mindenhol csak azt halljuk, hogy veszélyes másokban bízni, másokra picikét is hagyatkozni. Itt merül fel egy kérdés. Ha a világ elérte azt, hogy az embereknek nincs szükségük senkire, akkor miért len-

ne szükségük egy Istenre? Hiszen a világban elfoglalt pozíciójuk megrendíthetetlen, esetleg még emberi támaszuk is van.

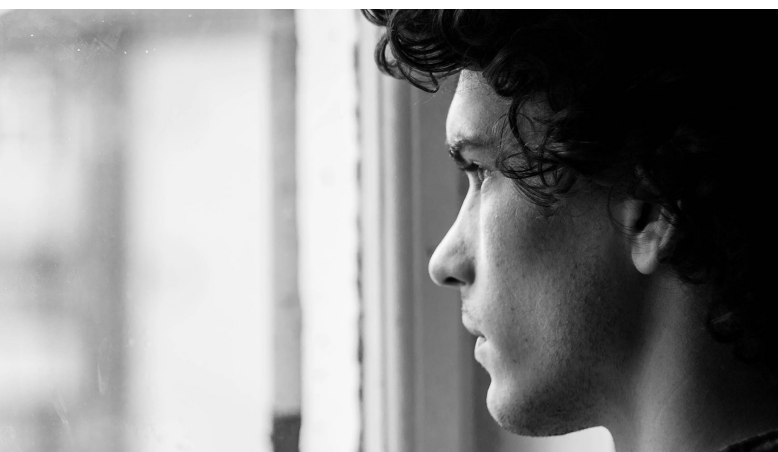
Az ateisták másik nagyon erős érve maga a szenvedés. „Ha lenne Isten, hagyná ezt?”, „Miért van ennyi rossz dolog a világban, ha szerintetek létezik egy jóságos Isten?” A hívők azt hiszik, hogy tudják a választ. Sokan azt hiszik, magabiztosan tudnak válaszolni ezekre az erős kérdésekre, de ez nem így van. Csak lekoporodnak az ágyra este, és felteszik ugyanezt. Felteszik/feltesszük ezt a kérdést, mert nemcsak az ateisták küzdenek Isten ellen, hanem a hívők/mi a lelkünk mélyén. Gyarlok vagyunk, nem értjük, miért kell ennyit szenvedni, nem hiszünk Istenben elég erősen. Küzdünk, küzd minden ember, küzdenek az ateisták a maguk igazáért, küzdünk mi is a hitünkért... de miért küzdenénk, ha nincs is Isten?

Egy örök körforgásban vagyunk. A világ minden korszakában megvolt ez a körforgás. A világnak nem érdeke az, hogy létezzen Isten. A felső hatalmak, az emberi gyarló természet céljai nehezebben elérhetőek, ha létezik egy Isten, ha létezik egy felsőbbrendű érték, melynek a központjában a szeretet áll. Szeretve hogyan gázolhatnánk át embereken, érnénk el az elérhetetlent. Itt egy fontos kérdés van: mit kell valójában elérni? Mire kell törekedni?

Helytálló az az érv, miszerint azért vagyunk vallásosak, mert ebben nevelkedtünk. Azért vagyunk vallásosak, mert ebben a közegben élünk, de egy probléma akad ezzel az érveléssel. Az emberek összekeverik a vallásos és a hívő szót. Nem azért leszünk hívők, mert anyukánk ránk szólt kiskorunkban, ha nem imádkoztunk ebéd előtt. Nem azért fogunk Istenben hinni,

mert a pap bácsi megkért, hogy álljunk oda az oltárhoz ministrálni. Ez egy hosszú út, egy fejlődési folyamat, amin a közeg jobb esetben gyorsít.

Ezt az utat kissé az edzéssel tudnám azonosítani. Bemész először az edzőterembe, de még azt sem tudod, hogy mit kell csinálni. Megemelsz egy-két súlyt, és közben nézed a nálad sportosabb, nagyobb darab embereket, hogyan is csinálják. Utánzod őket. Ez megy egy hétig, hónapig, aztán rájössz, hogy ez nem elég. Sablonossá válik a dolog, látod, hogy megakadtál egy szinten és nem fejlődés tovább. Itt elágazik az út számodra, választanod kell. Abbahagyod, hiszen már nem fejlődés a külső hatásoktól, és csak teher számodra az egész, vagy időt szánsz a dolgokra, gondolkodol, kitapasztalod, mitől fejlődik a tested,

utánaolvasol a dolgoknak, megkérdezed a tapasztaltabbakat, tanácsot kérsz. Mindkét út remekül járható: ha nem edzel, akkor is elérheted a céljaidat, lehet munkád, családod; és ha edzel, akkor is elérhetőek ugyanezek a dolgok. Haladsz az életben, de az idő is halad és halad, egyre csak múlik. Telnek az évek, egy év, öt év, tíz év, majd magadra nézel. Eltelt az életedből 40-50 év, és már fájnak az ízületeid. Megvan mindened, de valami mégis beárnyékolja a mindennapokat. Belenézel a tükörbe, de nem tetszel magadnak, viszont ha a másik utat járod, egészségesebb vagy, jobb a közérzeted, úgy érzed, megtettél mindent, jól érzed magad. Ugyanilyen út a hit is.

Az egyházközösség, a templom, a pap is adhat egy löketet. Mivel ebben neveltek, ha tudatosan nem is akarjuk, akkor is ebben a közegben leszünk benne. Egyszer azonban mindenkinek elérkezik az elágazás, elérjük azt a fejlettségi szintet, mikor önállóan kezdünk el gondolkodni a dolgokról, és megfogalmazzunk magunkban különböző kérdéseket. A probléma az, hogy nem mindenki kap választ a kérdéseire,

hiszen aki nem éli meg a hitét mindennap, és nem teszi fel a kérdéseit, nem fog választ kapni ezekre. Mivel a világ rohan, az időnk csak fogy, rengeteg elvárás támasztanak elénk a mindennapokban, néha örülünk, ha hazaérünk és élünk; ha nem kapunk választ a kérdéseinkre, nem is akarunk majd velük foglalkozni. Ez nagy probléma! Merjük feltenni a kérdéseinket, merjünk szembenézni a hitünkkel, magunkba nézni, kutakodni!

Még nem találtam olyan érvet Isten ellen, amire ne lett volna releváns válasz. Mindenre van válasz, a kérdés az, hogy elfogadjuk-e, vagy makacsul tiltakozunk, mert félünk az igazságtól. A szenvedés, az afrikai gyerekek? Rengeteg probléma van a világban, amiknek a rendbetételéhez elképesztően nagy erőfeszítés kellene. Nem egyszerűbb ezt egy felsőbb hatalom gonoszságára vagy hiányára fogni? Dehogynem! Manapság mindenki lokálisan gondolkodik, de globálisan akar tenni, ami lehetetlen. Ha lehetetlen, akkor pedig ne is tegyünk inkább semmit. Nem ez a megfelelő hozzáállás. Tegyük fel, hogy megtörténik egy szomorú esemény: van egy kislány, akit elütött egy ittas állapotban lévő kamionsofőr, a gyermek pedig szörnyet hal a balesetben. Ez egy remek lehetőség az ateistáknak. Egy újabb ügy, ami megmutatja, hogy Isten mennyire gyarló, hisz hogy lehet, hogy egy ártatlan kislány hal meg egy részeg sofőr által. Milyen borzalmas ez a világ... Az emberek nagyon csekély részének jut eszébe a kocsmát hibáztatni, hiszen „Isten a hibás, mert nem övta meg az ártatlan kislányt”, vagy a kamionsofőrt, mert felelőtlen volt. Még ha az az utóbbi igaz is, talán a probléma gyökerét meg lehetett volna akadályozni, nem kellett volna annyit inni, vagy utána volán mögé ülni. Sok helyen van is egy olyan szabály, hogy ittas vendégeket nem szolgálnak ki... de hát ez nem járható út! És miért nem? Mert a kocsmának akkor nem lenne annyi bevétele! Itt kezdődik a probléma, a gondolkodásmódnál. A haszon, az érdekek felülírnak mindent, felülírják Istent is... Sok ember utálja Istent a világ problémái miatt, de hogyan lehet utálni valakit, aki nem is létezik?

Mi választunk, de nem mi találjuk meg Istent, hanem Ő talál meg minket. Hagyjuk, hogy megszólítson, hogy felkaroljon. Ne féljünk a csendtől, ne féljünk magunktól. Akár ateisták vagyunk, akár vallásosak, meg kell adni az

esélyt annak, hogy egymásra találjunk Istennel, kiéptsünk egy kapcsolatot. Az út hosszú, és rengeteg hullámvölgy van benne, esetleg szakadék, de mindig megvan a lehetőségünk arra, hogy arrébb húzódjunk pár percre, át-gondoljuk a napunkat, magunkba nézzünk, és szeretetteljesen éljünk. Hosszú az út, de nem lehetetlen megérkezni. Ahogy az edzésben hátráltathat egy sérülés, kihagyás, itt is hátráltathat egy nehéz munkahely, egy nagy tragédia. A probléma nem itt van! Nem ijedhetünk meg attól, hogy letértünk az útról, ez nem indok arra, hogy akkor már ne is foglalkozunk a hitünkkel.

Nehéz ez, számomra is nehéz, mindennap küzdök magammal, gondolkodom, harcolok – harcolok az Istennel és másokkal. Nem várja el tőlünk senki sem, hogy egyenes legyem az utunk, nem várja el tőlünk az Isten, hogy tökéletesek legyünk. A tökéletesség csak a mai világ ideálja, hiszen abban az a hasznos, ha megvesszük a fehérjeporokat a boltokból, ha megvesszük a legdrágább kenőcsöket, autókat, ruhákat, telefont. Az Istennek nem ez kell. Az Istennek mi kellünk, úgy, ahogy vagyunk, a magunk gondolataival, érzelmével, szeretetével. Ezzel nem azt akarom kifejezni, hogy a földi világban ne tűzzünk ki célokat. Nemhiába hoztam fel az edzést! Igenis figyeljünk oda a testünkre, mert azzal csomagoljuk be a lényegét, a lelkünket.

Van Isten? Miért, vagy miért nincs? Ez volt a fő kérdés, erre is keressük a választ. Véleményem szerint, aki rálép erre a hosszú útra, az már az út közben megkapja a választ: Van Isten, velünk van, és értünk van minden, amit teremtett. A miértjére azonban nehezebb válaszolni. A miértjét mindenkinek magának kell megtalálnia, hiszen az úton lévő egyes állomások adják meg Isten létezésének a miértjét. Haladjunk az úton, és akkor minden egyes tapasztalat egy miért lesz számunkra.

Ez a válasz mindenkinek szól, vallásosnak, ateistának, kicsinek és nagyoknak:

VAN ISTEN.

**HOGY MIÉRT?
DERÍTSD KI
TE MAGAD!**

KONDÁS CSOMBI

Sajnálom, bocsánat, köszönöm, szeretlek

Interjú Kowalsky meg a Vegával

A mai magyar zenei kínálatból nemcsak népszerűségével, de dalszövegeivel is kiemelkedik a fennállásának 15. ÉVFORDULÓJÁT ÜNNEPLŐ

KOWALSKY MEG A VEGA

Számaik a derűlátásról, a reményről, szeretetről, küzdelemről, emberi értékekről szólnak, mindig valami pozitív üzenetet fogalmazva meg, nem egyszer Istent is megemlítve. Görögkatolikus fiataljaink körében is igen nagy a rajongótáboruk, fölépíttek már a Görkapocs fesztiválon is, Egyetlen út című számukat pedig a 2014-es ifjúsági gyalogos zarándoklat résztvevőinek írták, mely a zarándoklat hivatalos indulója lett abban az évben. A zenekar alapítójával és frontemberével, „Kowalsky” Balázs Gyulával beszélgettem kilencedik albumuk megjelenése apropóján.

Mit jelent nektek ez az új album, és honnan jött a kilences elnevezés?

Az új album nem csupán vadonatúj dalokat tartalmaz, hanem egy válogatásrészlet is. A tíz új szerzemény mellett megpróbáltuk úgy összeválogatni az úgymond „best of” részt, hogy szövegeiben, üzenetében a legértékesebb, legjelentősebb dalok alkossák. Mivel úgy érezzük, ez sikerült, a *Kilenc* gyakorlatilag az eddigi tizenöt éves munkásságunk lényegi részét tartalmazza számunkra. A cím egyszerre utal a kilencedik sorlemez státuszra, és emellett egyéb jelentéseket is hordoz.

Hogy élitek meg ezt a sikert? Nektek mit jelent a karácsony, és hogyan élitek meg?

A munkában és az elhivatottságban hiszünk. Mindig az éppen következő feladatra vagy dalírásra koncentrálnak, és próbáljuk a lehető legtöbb energiát, figyelmet és tehetséget ráfordítani. Az eredmények miatt nem veregetjük a saját vállunkat, mert jól tudjuk, hogy azokat ajándékba kapja az ember. Sokan dolgoznak nagyon keményen és nagy hittel, de mégsem örülhetnek elismerésnek, várt eredményeknek. Miért? Azért mert az eredményeket, a sikereket, az ajándékokat nem az ember eszközöli ki, hanem a sors, vagy fogalmazzunk inkább úgy, hogy Isten adományozza. Rendkívüli hálát érzünk a helyzetünkért, ennek nap mint nap hangot is adunk legcsendesebb óráinkban.

A karácsony szent elcsendesítése az egész éves forgatagnak. Számunkra a hála, a béke és szeretet „újra installálása” a következő évre. Fontos lelki gyakorlat, amely megfelelően erős és kitartó alapot szolgáltat a következő karácsonyig, hogy az év minden egyes napján az életünk része legyen az említett erények mindegyike.

„Használd mindenre,
hogy legyen jobb, ahol élsz,
a négy varázsigét...
Ezek a **sajnálom**, a **bocsáss meg**,
a **köszönöm**, és a **szeretlek**”

Dalszövegeitekben gyakran kértek vagy köszöntök meg Istennek valamit. A hit mennyire van jelen az életetekben?

A hit az egyik legfontosabb tényezője életképünknek. Soha nem is tagadtuk, bár nem is kérkedünk ezen irányultságunkkal. Úgy vélem, ez belső út, melynek külső megjelenési formái az eredmények és a megvalósítás mértékében jelennek meg az ember életútjában, emberi kapcsolataiban, körülményeiben és minőségében...

Mik a terveitek a jövőre nézve?

Most minden energiánkat a felkészülésnek szenteljük, hiszen első tizenöt évünk legfontosabb állomásához érkezünk szépen lassan. Február 17-én a budapesti Papp László Sportarénában lépünk fel. Egészen különleges, nagy koncertet tervezünk, amely persze nagy részben könyvzenei show lesz, de reményeink szerint egyfajta lelki utazás is. Ha minden úgy alakul, ahogyan tervezzük, akkor ez is megvalósulhat. Meglátjuk. Mi legjobb tudásunk szerint felkészülünk. A többi úgyis Istenen múlik.

„Azt mondd, bántott az élet,
én azt mondom: örülj, hogy éled!
Minden fájdalom, öröm azért van,
hogy magadból többet megérthess.
Azt, hogy a szeretet nem egy érzés!
Hogy nem ér véget, az nem is kérdés
– de ha csak a hibákat nézed,
kűszködés lesz, és nem élet!”

HALLGASSA MEG
OKOSTELEFONJÁVAL
QR-KÓD OLVASÓJÁVAL
AZ EGYÜTTES

TIZENÖTMILLIÓBÓL EGY

CÍMŰ DALÁT!

KONFERENCIA

a hajdúdorogi nagygyűlés 150. évfordulója alkalmából

1868 áprilisában első alkalommal gyűltek össze Hajdúdorogon a magyar nyelvű görögkatolikus egyházközségek képviselői. A kiegyezés utáni megváltozott politikai légkörben a magyar görögkatolikusok elérkezettnek látták az időt arra, hogy igényeikkel az ország nyilvánossága elé lépjenek.

Törekvéseik középpontjában kezdetben a magyar nyelv liturgikus használatának engedélyeztetése állt, ami viszont hamar kiegészült egy önálló magyar görögkatolikus egyházmegye létrehozásának igényével. Míg a magyar nyelv liturgikus használatának törvényesítése majdnem száz évet késett, s csak a II. Vatikáni Zsinat általános liturgikus rendelkezéseivel oldódott meg, az önálló magyar jellegű egyházmegyére „csak” 44 évet kellett várni.

A szervezett formában 1868-ban útnak indult magyar görögkatolikus mozgalom története – sok-sok kudarca és kevés sikere – számos tanulsággal szolgál az utódok számára, ugyanakkor izgalmas kutatási terület a 19–20. századi magyar történelem kutatói számára.

A hajdúdorogi nagygyűlés 150. évfordulóján a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskolán működő „Görögkatolikus Örökség” Kutatócsoport tudományos konferenciát rendez.

A konferencia időpontja:

2018. április 13.

Programajánló – 2018 tavasz

Január 14.	Görög Zenei Esték Debrecenben Lovasi András és Heidl Györggyel	Február 24.	Metropóliai lelkipásztori nap Máriapócs
Január 20.	A debreceni egyházközség farsangi bálja	Március 1–4.	Jézus-ima lelkigyakorlat Máriapócs
Január 21–28.	Ökumenikus imahét	Március 3.	Országos hittanverseny és liturgikusénekes-verseny Máriapócs
Január 26–29.	Szent Efrém Napok Nyíregyházán	Április 6.	Szépséges Pászka Miskolcon
Jan. 29. – febr. 1.	Országos Lelkipásztori-Teológiai Napok Egerben	Április 13–14.	A hajdúdorogi görögkatolikus nagygyűlés 150. évfordulója Hajdúdorogon
Február 3.	Kerületi hittanversenyek	Április 13.	Konferencia a hajdúdorogi nagygyűlés 150. évfordulója alkalmából a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskolán, Nyíregyházán
Február 3.	Farsangi bál Nyíregyházán		
Február 11–18.	Házasság hete		
Február 17.	Egyházmegyei hittanversenyek		

ÉRTÉK

AZ ATYA VÁLTOZHATATLAN KÉPMÁSA,
AZ Ő ÖRÖKKÉVALÓSÁGÁNAK
ÁBRÁZATJA SZOLGAI ALAKOT VESZ FEL,
SZEPLŐTELEN ANYÁTÓL
VÁLTOZATLANUL SZÜLETIK,
ÉS AMI AZELŐTT VOLT, AZ MEG IS
MARAD: VALÓSÁGOS ISTEN;
ÉS AMI NEM VOLT, AZT FÖLVETTE,
EMBERRÉ LÉVÉN EMBERSZERETETBŐL;
ŐNEKI ÉNEKELJÜNK TEHÁT:
ISTEN, KI SZÚTÓL SZÜLETTÉL,
KÖNYÖRÜLJ RAJTUNK!

A Szentföld érdekességei VI.

IVANCSÓ BAZIL

A Szentföld éghajlata

Aki még nem látogatott el a Szentföldre, azt gondolná, hogy egyszerűen forró, és kész; ezért csak vékony és világos színű ruhákat kell magával vinnie. A helyzet azonban korántsem ilyen egyszerű.

Izrael lakosságának jelentős része Galilea lankás dombjain, valamint a Földközi-tenger partmenti sávjában él. Az éghajlat a Földközi-tenger partvidékén a legkedvezőbb: mérsékelt mediterrán. Télen is eső esik, a hó a partvidék környékén ismeretlen. A hosszú és meleg nyár áprilisban kezdődik és októberig tart. Igaz, szeptemberben és októberben már nem annyira tikkasztó, mint májustól augusztusig, ezért minden év szeptemberében rendezik meg a Genezáreti-tavat átúszó versenyt. A tengerparti sávban a januári közép-hőmérséklet 12-13 °C, júliusban 25-28 °C.

A tengerpartról nyugat felé haladva krétakori üledékes kőzetekből – mészkőből és márgából – felépült, törésekkel feldarabolt 800-1000 méter magas röghegységbe érünk. Tulajdonképpen ez a Szentföld vízválasztó hegysége. A Földközi-tenger felől a szelek által kelet felé fújt vízpára útját állja a közephegység; ez a vízpára így felfelé kényszerül emelkedni, hőmérséklete hűl, és esőként csapódik ki. Az eső a teljes hegyvidéket megöntözi. Ahol az időszakos patakok nyugat felé folynak, ott a csapadék a Földközi-tengerbe kerül vissza – ahol kelet felé indul el a csapadék, ott előbb-utóbb

–, akár közvetlenül, akár a Jordán folyóba folyva – a Holt-tengerbe kerül. Végeredményben ez a hegység az oka, hogy a Jordánon túl – a mai Jordánia területén – már alig hullik csapadék, az éghajlat ezért sivatagos.

Jordánia kopár sivatagja már a bibliai időkben is kiválóan alkalmas volt az egyedüllétre, ebből fakadóan az imádságos elmélkedésre. Keresztelő Szent János feltehetőleg ebben a pusztában készült fel küldetésére (vö. Lk 1,80), s Jézus Krisztus is ide vonult el böjtölni negyven napig, valamint megváltói küldetésére felkészülni (vö. Mt 4,1-2; Mk 1,12-13; Lk 4,1-2). Itt próbálta meg őt az ördög bűnbe vinni az első kísértéssel: változtassa a köveket kenyérré, s egyen, ha éhes (vö. Mt 4,2-4; Lk 4,2-4). A két további kísértés már nem ezen a helyen történt: a templom párkányáról való leugrás kísértése a jeruzsálemi templom tetején (vö. Mt 4,5-7; Lk 4,9-12), a Föld valamennyi országának megmutatása (vö. Mt 4,8-10; Lk 4,5-8) pedig a Júdeai-sivatagban, Jerikó városától nyugatra történt. Ezen a helyen a Júdeai-sivatag ugyanolyan száraz, mint a Jordánon túli. A kísértés hegye ma is látogatható, sőt, szinte valamennyi zarándokcsoport programjában benne van.

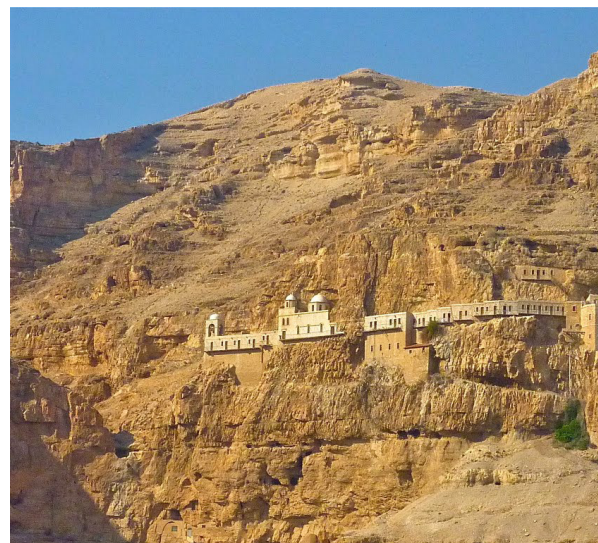
Noha a Júdeai-hegység csupán közephegység a maga 800-1000 méteres csúcsaival, az ókori zsidók úgy tartották, hogy jeruzsálemi templomuk a világ legmagasabb hegycsúcsán épült fel. Isten hajlékához ugyanis az illik, hogy ott legyen, ahol az ég és a föld a legközelebb vannak egymáshoz. Bár a hegytető, amelyen a templom egykor épült, mindössze 745 méterrel emelkedik a tenger szintje fölé, a mély Jordán-árok alján épült Jerikóból ez valóban hatalmas hegynek tűnik. A szintkülönbség 1090 méter, és lefelé haladva meredeken lejt. Jézus erről a meredek vidékről beszél az irgalmas szamaritanusról szóló példabeszédében (vö. Lk

10,25-37). Jeruzsálem városában egyébként az éves csapadékmennyiség mindössze 200-250 milliméter, a hőmérséklet maximuma a nyári hónapokban 35-40 °C (rekord: 44,4 °C), télen 4-5 °C-ra hűl a levegő (rekord: -6,7 °C). A város 865 ezres lakosságának vízigényét tehát messze nem tudja az éves esővízmennyiség kielégíteni.

A vízhiány egyébként országszerte komoly probléma, ezért az ipar és a lakosság egyre növekvő vízigényét a szennyvizek tisztításával majd újrafelhasználásával, mesterséges csapadékkeltéssel, valamint tengervíz-sótalanító üzemekkel (Asdód, Eilat) elégítik ki.

Galilea Jézus nyilvános működésének, példabeszédeinek és számos csodájának helyszíne. Noha a hegyek többsége még itt sem számottevően magas, néhány azért már eléri az 1000 méteres magasságot. Itt található Izrael legmagasabb hegye: a Har Meron, magassága 1208 méter. Ehhez képest a Názárethez közeli Tábor hegy, Jézus színváltozásának hegye (vö. Mt 17,1-8; Mk 9,2-8; Lk 9,28-36) – bár az evangéliumok magas hegynek nevezik –, a maga 588 méteres magasságával tökéletesen beleillik a közephegység fogalmába. Országos viszonylatban Galileában a legbőségesebb a csapadékmennyiség: évi 600-800 milliméter, ami kedvez a földművelésnek. Jézus korában a galileai zsidók jellegzetes tájszólással beszéltek. Szent Péter apostolra a kiejtése alapján bizonyították rá a körülállók, hogy Jézus tanítványa (vö. Mt 26,73; Mk 14,70; Lk 22,59).

A Holt-tenger és a Vörös-tenger között elterülő hatalmas területet a Negev-sivatag foglalja el. Itt az éves csapadékmennyiség a 200 millimétert sem éri el. Éghajlata egész évben száraz, a nyár pedig igen forró.

Szinte hihetetlen, hogy a 20. században a zsidók néhány helyütt eredményesen tudtak a sivatagi körülmények között erdőt telepíteni. A legnagyobb telepített erdejük a Negev-sivatagban a Yatir-erdő, szárazságtűrő mediterrán fafajokkal Be'er-Seva és Arad között, az izraeli-palesztin határ izraeli oldalán, 10 kilométer hosszan és 3-5 kilométer szélesen. De ennél kisebb telepített erdőket máshol is láthatunk a Negev-sivatagban.

Izrael legdélebbi része a Vörös-tenger partja, ahol az országnak csak egy keskeny, tíz és fél kilométer hosszú tengerpartja van. Ezen a területen, Eilat városában azonban egy igen fontos kikötőváros és turistaparadicsom épült fel. Az ide érkező turistáknak nemcsak kellemes fürdőzésre nyílik lehetőségük, hanem bűvárfelszerelésben a víz alá merülve a Vörös-tenger élővilágát is megcsodálhatják.

A Holt-tenger klímáját a mély fekvés teszi egyedivé. Mivel bolygónk rekorder mélyföldjéről van szó, nagyon meleg és száraz az éghajlata. Az éves csapadékmennyiség mindössze 40 milliméter körüli; az átlagos hőmérséklet pedig még januárban is 17 °C körül mozog, és fagypont alá még soha nem esett (legalacsonyabb rekord: 5,4 °C). A nyári hónapokban egészen forró a levegő: júliusban az átlagos hőmérséklet 39 °C, a valaha mért legforróbb pedig 47 °C volt. A Holt-tenger vize szinte egész évben kellemesen meleg a fürdéshez. A rengeteg ide látogató turista miatt a vízhiány ezen tó partján a legnagyobb probléma az egész országban; hiszen mindnyájan ki akarják próbálni az extrém-sós-víz tetején való lebegést, majd egy egészséges zuhanyt kívánnak venni édesvízzel, hogy lemosák magukról a sok sót. Az édesvízről való gondoskodás tehát már-már alig megoldhatóan látszik a Holt-tengeri strandokon.

Bármennyire hihetetlen is, a Szentföld számára nem ismeretlen a téli hó. Igaz, az alacsonyan fekvő területeken soha nem marad meg huzamosan, a hegyekben azonban hosszabb-rövidebb ideig megmaradhat tartósan hideg idő esetén. A zsidó honfoglaláskor Kánaán északi határát a Hermon hegye képezte. Ma ez a hegy a szír-libanoni határon található, s a maga 2814 méteres magasságával egész télen havas. De a jóval szerényebb, Júdeai-középhegységhez tartozó Szelmon-hegyet (Szikem/Szikár városhoz közel, amely városban Jézus a szamariai asszonnyal beszélgetett, vö. Jn 4,5–42) is havasnak nevezi a 67. zsoltár: „Amikor a Mindenható szétszórja rajta a királyokat, hótól fehérlik a Szelmon” (Zsolt 67,15).

Az élővilág a változatos éghajlatnak megfelelően alakul. A tengerparti területek természetes növénytakarója a keménylombú erdő. A

földművelés következtében azonban állományai nagyon megfogyatkoztak, helyükön főleg citrusfélék, olajültetvények, valamint száraz, szűrös cserjések találhatóak. A Jordán folyó mentén is mezőgazdasági területek váltották fel a természetes növénytakarót. A szárazföld belsejében pázsitfűfélék, szárazságtűrő libatopfélék alkotta félsivatagi és sivatagi növényzet uralkodik. Az emlősök közül a keleti sün, a vadmacska, a nyest, a vidra, a barnamedve, a méhészbzor, a dorkászgazella és a leopárd jellemző. Annak ellenére, hogy Magyarországnál jóval kisebb területű országról van szó, negyvenegy nemzeti parkkal és tizenhárom természetvédelmi területtel bír.

Libanonra a magas hegyek miatt inkább a hegyvidéki éghajlat jellemző, a mediterrán csak a partvidéken. A legtipikusabb (és igen értékes) fajafaj a cédrus, amelyet számos zsoltár (28., 36., 79., 91., 103., 148.) megénekel, és számos próféciában szerepel. Értékét Izajás próféta könyve is találóan kifejezi, amikor az újjáépült Jeruzsálem vízióját mutatja be: „Elérkezik majd hozzád Libanon dicsősége, a ciprusfával, fenyővel és cédrusaival együtt, hogy dicsővé tegyék az én szent helyemet” (Iz 60,13; nagyszombaton, a feltámadás vigiliáján ez a második olvasmányunk). A cédrusfa Libanon zászlóján is szerepel.

A nyári szezonban Izraelbe látogató zarándok tehát valóban tikkasztó melegre készülhet. Noha ma már minden szálloda és autóbusz légkondicionálóval van felszerelve, a jézusi emlékek megtekintése közben a kinti kánikulát kénytelenek vagyunk elviselni. Sokkal inkább érdemes a zarándoklatot a tavaszi vagy őszi szezonra időzíteni. Izrael valóban tartogat nagy meglepetéseket, de ezeket lehetőleg ne a legnagyobb melegben élvezzük ki.

PAPP ANDRÁS

Százötven éve
született
PAPP ANTAL
püspök,
a Miskolci
Exarchátus első
kormányzója

(Nagykálló, 1867. november 17.)

– Miskolc, 1945. december 24.)

A MUNKÁCSI PÜSPÖKI SZÉKIG

Papp Antal 1867. november 17-én született Nagykállóban. Édesapja id. Papp Antal nagykállói parókus, édesanyja Karczub Klementina. Az élő tizenegy gyermek közül három testvére lett még pap, két lánytestvére pedig papné. Napkoron végezte elemi iskoláit. Ungvár következett (I–III. és VI–VIII. osztály) kis megszakítással, szülei ugyanis Lőcsére küldték egy időre (IV–V. osztály), hogy elsajátítsa a német nyelvet. Az ungvári Királyi Katolikus Főgymnasiumban érettségizett jeles eredménnyel 1885-ben. Bizonyára nagy ajándék számára szülei példája, hogy a papi hivatást választja. Pásztélyi János püspök a budapesti központi szemináriumba küldte, a Budapesti Királyi Tudományegyetem hittudomány-hallgatója lett. 1889-ben végzett, 1889–90 között tanfelügyelő az ungvári papi fiúárházban, 1890-től három éven át levéltáros. Firczak Gyula munkácsi megyéspüspök szentelte pappá 1893. december 24-én (26 éves) – ugyancsak szenteste lesz halála napja is. Az aulában kapta sorra feladatait: iktató, később fogalmazó lett, 1897-től püspöki titkár, majd irodaigazgató 1901-től. Címei: pápai tiszteletbeli káplán (1899), szentszéki tanácsos (1902), pápai prelátus, apostoli protonotárius (1905), az egyházmegyei káptalan kanonokja, püspöki helynök (1911).

Főpásztorra kérésére segédpüspöki kinevezést kapott utódlási joggal, Firczak püspök 1912. április 16-án kiadott körlevelében így jelentette be az egyházmegye papságának és híveinek:

„...A Mindenható megengedte, hogy az elmúlt évben áldozópapságom 50. évét elérhettem és aranymisémet megtarthattam. De már akkor éreztem, hogy életéveim súlya alatt testi erőm napról napra fogy, és Isten kegyelméből elért magas korom mellett változó egészségi állapotom is azon erős elhatározást érlelte meg bennem, hogy magam mellé utódlási joggal felruházott segítő társat kérjek, aki püspöki kötelességeim teljesítésében gyámolítson. Hála az isteni Gondviselésnek, segédpüspököm és utódom személyének kiválasztása nagyon könnyű feladat volt reám nézve. Választásom nem is eshetett másra, mint Papp Antal pápai prelátus, apostoli protonotárius, székesegyházi kanonok, püspöki irodaigazgató öméltóságára, aki egyházmegyénk kormányzása körül már huszonegyedik éve példás kitartással, mintaszerű buzgósággal működik mellettem... Előterjesztésemre X. Pius pápa öszentsége legmagasabb hozzájárulásával, dicsőségesen uralkodó királyunk, I. Ferenc József öcsászári és apostoli királyi fensége f. év április hó 3-án kelt legfensőbb elhatározásával segédpüspökké utódlási joggal »cum iure succisionis« nevezett Papp Antal prelátus kanonok urat méltóztatott legkegyelmesebben kinevezni, miről mindnyájukat nagy örömmel értesítem...»

„Folyó év június elsejétől kezdve, amikor a nemes lelkű főpásztor jobblétre szenderült, munkácsi megyéspüspök vagyok Isten és az Apostoli Szentszék kegyelméből, ezen ősi egyházmegye kormányzását átvettem” – kezdte Papp Antal első körlevelét. Püspökszentelését az ungvári székesegyházban Drahobeczky Gyula körösi püspök végezte 1912. október 14. hétfőn, a Julián-naptár szerinti Szűz Mária oltalma ünnepén. Egy fontos megbízatást is kapott püspöksége elején. 1912. november 17. – 1913. október 5. között az újonnan felállított Hajdúdorogi Egyházmegye apostoli kormányzója, tőle vette át Miklósy István az egyházmegyét. A Görög Katolikus Szemle Üdvözlünk Főpásztorunk! című köszöntő cikke (1912. október 13.) nem hallgatta el az egyházmegyei gondokat: „Munkácsyegyházmegye püspökének lenni soha sem volt könnyű feladat, mert nehézze tette azt egyrészt híveinek szegénysége, másrészt az egyetértésnek nagyon sokszori hiánya, de leginkább az a sok megoldásra váró kérdés, amely oly hosszú ideig elmaradottságban tengődő, de később annál rohamosabban fejlődni kezdő egyházmegyénk életét állandóan kísérte. De ma lenni Munkácsyegyházmegye püspökének, amikor a modern romboló szellem hozzáférközött népünk szívéhez is, amikor a külföldi alapostolok bejárják falvainkat s szóval és röpiratokkal megingatják népünk lelkében nemcsak a tradicionális hazaszeretetet, hanem a katolikus egyházhoz való hűséget is – nehéz feladat.”

Nehézségek munkácsi püspökként

Kárpátalja területe Papp Antal püspöksége idején történelmi „átjáróház” volt. 1867–1918-ig az Osztrák–Magyar Monarchia része volt, 1918–19-ig a Magyar Köztársaságé (1918 decemberétől 1919 júniusáig létezett itt egy ún. Hucul Köztársaság is), 1918-ban rövid ideig autonóm terület volt Ruszka Krajna néven, 1919-ben a Magyar Tanácsköztársaság, 1919–1939-ig a Csehszlovák Köztársaság része. 1938-ban délnyugati része, 1939-ben az egésze újra a Magyar Királyság része, egészen 1944 októberéig. 1945-ig ismét Csehszlovákia, 1945–1991-ig a Szovjetunió része, azóta pedig Ukrajnához tartozik.

A területi és etnikai összetettségen túl pasztorális nehézségekkel is szemben találta magát. A **naptáregyesítést** már Firczak Gyula püspök igyekezett kezdeményezni egyházmegyéjében, de a kezdeti támogatás után találkozni kellett a papság elutasító véleményével. 1916. május 4-én Nyíregyházán értekezletet tartott a három egyházmegye püspöke – Miklósy István hajdúdorogi, Novák István eperjesi és Papp Antal munkácsi püspök –, amelyen a magyar kormány kérését figyelembe véve elhatározták a Gergely-naptár bevezetését 1916. június 24-ei kezdettel. A gazdasági és társadalmi indokok a következők voltak: vegyes szertartású családok helyzete, kettős ünneptartása; kétféle böjt; elmaradás a gazdasági munkákban; a gyöngébb fél vallási ellanyulása; más szertartásúak ünnepein tartott vására, köznapi munkája. A megvalósítás azonban nagy ellenkezést, egyes helyeken lázongást eredményezett. Ha állami rendeletre az ortodoxok is bevezették volna a Gergely-naptárt, más lett volna a helyzet. A Munkácsi Egyházmegyében 1918. november 21-én visszaállították a Julián-naptárt (Szent Mihály ünnepe). A Hajdúdorogi Egyházmegyében a naptárreform zökkenőmentesen lezajlott, az Eperjesi Egyházmegyében fakultatívvá tették a Gergely-naptár használatát.

A határon túli szláv könyvek behozatalának megállítását is célozta a **betűreform**. A magyar kormány kérte, hogy a ruszinok a cirill betűk helyett a latin betűket használják, az országos szintű oktatási egység így könnyebbé válik. A szerkönyvek átírására nem került sor, körlevelében azonban Papp Antal püspök bejelentette a tankönyvekben a latin betűk alkalmazását. Ezt az intézkedését is hamar vissza kellett vonnia.

A görögkatolikus papság elleni **feljelentések** ugyancsak nyugtalanságot jelentettek az I. világháború kitörése után. A cári csapatok elfog-

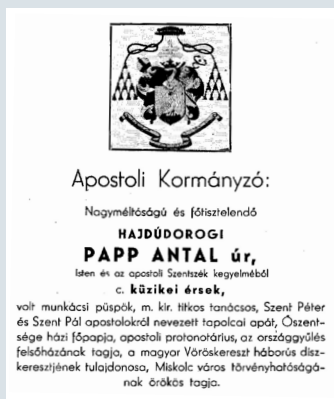
lalták az ország északkeleti részét, s a kivonulásuk után papok elleni feljelentések születtek, hogy kémkedtek és együttműködtek az orosz hadsereggel. Csendőri megfigyelés és letartóztatás volt a válasz. Noha a vádak nem igazolódtak be, a papság tekintélye csorbult.

Mindezek erősítették az ortodoxiára térítők, a **skizmatikus mozgalom** tagjainak fegyvertárát. Ez végigkísérte püspöki működését. Az egyházmegyében súlyos zavargások voltak: templomok elfoglalása, kifosztása, papok eltávolítása, áttérések jelentették a gondokat. A több tízezer, egyházát elhagyó görögkatolikus hallgatott a vádakra és ígéretésekre, például hogy a görögkatolikus egyházi vezetők az ősi hagyományokat megváltoztatják; kifosztják a szegényeket, az ortodoxiára való áttérés után minden ingyen lesz, sőt szétosztásra kerülnek az egyházi földek; a magyarság csak kihasználja a ruszin népet; a vallási többség szerint fog igazodni a templom, stb. A püspök személyesen látogatta a parókiákat, hogy buzdítsa a népet. Jelenléte ellen több helyen szerveztek tüntetést a skizmatikus mozgalomhoz tartozók. Husztbaranyán testi épségét kellett védeni, ott éjszakázva a parókia épületére törtek.

1918. október 28-án létrejött a független csehszlovák állam, a felvidéki és kárpátaljai területeken a katonai megszállással megtörtént a politikai hatalomátvétel. Gyors ütemben eltávolították a magyar közigazgatás vezetőit, hivatalnokait. Az 1920. június 4-ei trianoni döntés értelmében Kárpátalja Csehszlovákia része lett. Papp Antal nem volt hajlandó letenni a csehszlovák állam iránti hűséget bizonyító fogadalmat.

Küizikei érsek, miskolci apostoli kormányzó

Papp Antal 1924. január 28. – február 21. között Rómában tartózkodott. A Szentiszák erélyes közbelépését kérte a cseh kormánynál az egyházmegye ügyeiben, XI. Piusz pápa előtt feltárva a valós helyzetet. Hazaérkezése után körlevelében közölte az egyházmegye papságával, hogy tehetségét és erejét a reá bízottak vezetésére használta, s engedelmeskedve a pápai felmentésnek, lemond a püspöki székről (1924. június 4.). A Szentatya egyben küizikei címzetes érsekké nevezte ki, és megyéspüspököket megillető jogokkal és kiváltságokkal ruházta föl. A trianoni döntés szétszakította a Munkácsi és az Eperjesi Egyházmegyét is, huszonegy egyházmegye maradt a csonka Magyarország területén. A pápa ezen egyházközségekből létrehozta az Apostoli Exarchátust, melynek apostoli adminisztrátora Papp Antal lett. Lemondása után még egy évig az ungvári püspöki palotában lakott, utódja, Gebé Péter vendégszeretettel élvezve. A magyar hatóságok – többszöri kérése ellenére – nem adtak neki útlevelet, politikai megfontolásból arra biztatták, hogy várja meg, míg a csehszlovák hatóságok kitoloncolják. Ez meg is történt 1925. szeptember 11-én.

Budapesten tartózkodott egy jó hónapig, hogy elintézzé a visszahonosítás és a kormányzóság átvételének ügyeit. Október 27-én érkezett Miskolcra. Miskolc városa nagy ünnepélyvel, fellobogozva fogadta a „magyarságáért meghurcolt püspököt”. A fogadóbizottság a vasútállomástól a Búza téri templomig kísérte. Az ünnepi Szent Liturgia után a Városházán folytatódott a köszöntés, tiszteletüket tették a városi és egyházi szervezetek küldöttségei is. Maga Miskolc városa nem tartozott az exarchátus területéhez, de a közlekedést és a birtokot tekintve a legkézenfekvőbb püspöki székhelynek bizonyult. A Hunyadi u. 3. szám alatti ház megvásárlásával megoldódott a hivatal és a lakás kérdése, a székhely pedig később bekerült az exarchátus elnevezésébe.

MISKOLCI APOSTOLI EXARCHÁTUS (Adminisztratúra)

Az I. világháború után az Eperjesi Egyházmegye husz egyházközsége maradt Magyarországon (Abaujszántó, Abaujszolnok, Abod, Barakony, Baskó, Boldogkőváralja, Csobád, Felsővadász, Filkeháza, Gadna, Garadna, Homrogd, Irota, Kány, Mikóháza, Mogyoróska, Múcsony, Rakaca, Szárazkék és Viszló) és néhány filia. A Munkácsi Egyházmegyéből Rudabányácska, valamint két jelentősebb filia: Beregdaróc és Kölcse. Püspöki biztos, majd helynök által valósult meg a püspöki joghatóság gyakorlása e területeken. Mivel ezen egyházközségek hívei magyarok voltak, kézenfekvő megoldás lett volna a Hajdúdorogi

Egyházmegyéhez való csatolásuk, de Miklósy István hajdúdorogi püspök az Eperjesi Egyházmegye iránti tisztelete miatt nem kezdeményezte ezt. Az önálló egyházi közigazgatási terület, az Apostoli Exarchátus felállítását segítette egyrészt Papp Antal helyzete, amely megoldódni látszott, másrészt a trianoni határok végleges elfogadását jelenthette volna ezen egyházközségek egyházmegyei határokba rendezése. Francesco Marmaggi prágai apostoli nuncius 1924. június 4-én kelt 10.736. sz. hivatalos iratával, a XI. Piusz pápa által ráruházott megbízás folytán közölte Papp Antal püspökkel érseki és adminisztrátori kinevezését: *„Szentséges Atyánktól ezen esetre nyert különleges fölhatalmazásunk alapján elrendeljük és rendelni parancsoljuk, hogy mindazon görög-szláv rítusú parochiák, amelyek a munkácsi és eperjesi egyházmegyéből jelenleg a magyar királyság területén belül vannak, egy és ugyanazon apostoli adminisztratúrában kánonilag megszerveztessenek.”*

A székfoglalás után a főpásztor azonnal munkába állította mindazon egyházi szervezeteket, amelyek egy egyházmegye kormányzásához szükségesek. Papp Antal kormányzósága idején öt új parókia létesült: Szuhakálló, Selyeb, Szikszó, Ózd és Beregdaróc (az egykori munkácsi részen.) Területi változást hozott az 1938-as első bécsi döntés: a Magyarországhoz visszatért területeket az Eperjesi Egyházmegye kassai esperesi kerületének hat parókiája (Ájfalucska, Bölzse, Izdoba, Kassa, Szeszta, Tornahorváti) tekintélyes számú leányegyházával került hozzá, majd Kárpátalja visszafoglalása (1939) után újabb öt parókia a cirókavölgyi esperesi kerületből (Cirókaófalú, Nagypolány, Takcsány, Zemplénoroszi, Zuella). Rudabányácska, Beregdaróc és Kölcse a Hajdúdorogi Egyházmegyéhez került. A II. világháború után a hatá-

rok újrarajzolásának eredményeként ezek a parókiák visszatértek az Eperjesi Egyházmegyéhez, illetve az ismét Magyarországon maradt Rudabányácska, Beregdaróc, Kölcse a Hajdúdorogi Egyházmegyéhez.

Nehézségek itt is voltak: gazdasági válság, II. világháború. Papp Antal érsek Miskolc városának megbecsült, tekintélyes polgára volt, pápi jubileumait a város is ünnepelte. Miskolc város törvényhatósága örökös tagjává választotta. Püspökségének 25. évfordulóján megkapta a királyi titkos tanácsos címet. Az Apostoli Exarchátus önállóságának közjogi elismerését is jelentette, hogy Papp Antal 1940-ben az Országgyűlés felsőházi tagja lett. Támogatásával indult meg a Keleti Egyház című görögkatolikus tudományos és egyházpolitikai folyóirat; helynöke, dr. Szántay-Szémán István szerkesztésében. Emellett számos liturgikus kiadványt jelent meg Miskolcon, az egész görögkatolikuság örömeire.

1945 karácsonyára december 24. dátummal a konzultorok a következő levelet írták főpásztorunknak: *„Velünk az Isten! Nagyméltóságú és Főtisztelendő Érsek Úr! Ez évben befejezést nyert a nagy világegés, a világháború. Hazánkban is megindult a régi romok eltakarítása és az új élet építése. Imára nyílik ajkunk, és forró fohással esedezünk a betlehemi Kisdédnél, hogy kegyelmes Főpásztorunkat tartsa meg erőben, testi és lelki épségben Anyaszentegyházunk, Hazánk és Apostoli Kormányzóságunk javára.”*

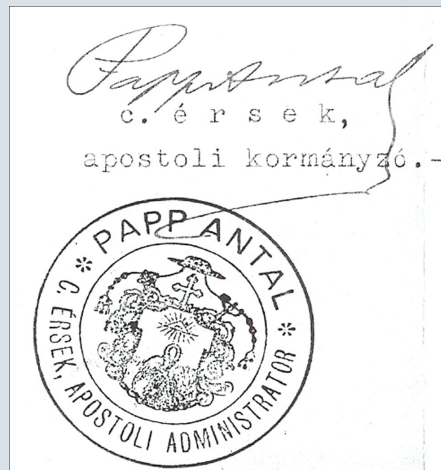
A köszöntő sorok már nem érkeztek el hozzá, 1945 szentestéje a Teremtőjével találkozás napja lett. Ilonka testvére átvitette a földi maradványokat Hajdúböszörménybe, szülei mellé. Onnan szállították jelenlegi nyugóhelyére, a máriapócsi bazilika kriptájába.

Jelmondata életének kifejező összefoglalása

Bacsinszky András munkácsi püspök (1772–1809) nemesi címerében a fiókait vérrel tápláló pelikánt láthatjuk, mely Krisztus kereszthalálának igen elterjedt szimbóluma. Ez lett a munkácsi püspöki címer alapja. Papp Antal munkácsi püspökként ugyancsak ezt használta, valamint érseki címerének alapja is ez: a négy bojt közötti pajzsban ott áll az oldalát csőrével feltépő, fiókait vérrel tápláló pelikán. Alatta pedig a szalagon a jelmondata:

„AZ ÚR AZ ÉN ERŐSSÉGEM”.

Szent Liturgiánkban a Hitvallás előtt az áldozópap az oltárra tett adományok, a diszkosz és kehely felett megcsókolja a takarót (aerion), majd az oltárt a 18. zsoltár első verseit mondva: *„Szeretlek téged, Uram én erősségem, az Úr az én erősségem és oltalmam.”* A zsoltáros Dávid ellenségeitől és Saultól való megszabadulásakor fohászzkodott így Istenhez. Ebben az imában ugyancsak értelmezhető a küzdelmes főpapi szolgálat, a háborús és szegény idősorok kiszolgáltatottsága és a jövőbe látó remény.

GAJDOS PÁL ESZPERANTÓTANÁR

Sokan tanultak/tanulnak eszperantó nyelvet görögkatolikus diákok is, köztük sokan az én tanítványaim. Nekik és más érdeklődőknek is szánom az alábbi fordítást:

SZABAD-E AZ ISTENT DICSÉRNI – eszperantó nyelven?

Az ég és a föld, az ég és a föld mostan ünnepelnek.
Angyal és ember, angyal és ember vígan örvendeznek.

R) Krisztus született, Isten ember lett.
Angyalok dicsérik, királyok tisztelik,
pásztorok imádva, térdhajtva éneklük,
a nagy csodát hirdetik.

Isten ígéje, Isten ígéje testet vett magára.
A sötétséget, a sötétséget elűzte sugára.

R) Krisztus született...

Kis Betlehemben, kis Betlehemben nagy a vigalom ma.
Mert Isten fiát, mert Isten fiát szülte a Szűzanya.

R) Krisztus született...

Ég királyának, ég királyának angyalok szolgálnak.
És örvendeznek, és örvendeznek szent akaratának.

R) Krisztus született...

Kelet tájiról, kelet tájiról három király jött el.
Arany és mirha, arany és mirha s illatos tömjénnel.

R) Krisztus született...

Mi Krisztus előtt, mi Krisztus előtt térdeinkre esünk,
dicsőségéről, dicsőségéről imígy zengedezünk:

R) Krisztus született...

Ter' kaj ĉielo, ter' kaj ĉielo hodiaŭ kune festas.
Hom' kaj anĝelo, hom' kaj anĝelo kun gaja ĝoj' solenas!

R) Kristo naski-i-iĝis, Dio enkarni-iĝis,
kantás anĝeloj, omaĝas Lin tri reĝoj,
preĝas paŝtistoj, teren kliniĝas,
la miraklon disheroldas.

Verbo de Dio, Verbo de Dio en homa korpo venis.
Kaj la mallumon, kaj la mallumon Lia radio pelis.

R) Kristo naski-i-iĝis...

En Betlehemo, en Betlehemo aŭdiĝas nun jubilo.
Ĉar Dian Filon, ĉar Dian Filon naskis la Virgulino.

R) Kristo naski-i-iĝis...

Al Reĝ' de ĉiel, al Reĝ' de ĉiel' anĝe-eloj servadas.
Pri Lia sankta vol' ili ĝojas, volon de Dio amas!

R) Kristo naski-i-iĝis...

Tri reĝoj venis, tri reĝoj venis el Fora-Oriento.
Kun oro, mirho, kun bonodora mirho kaj i-incenso.

R) Kristo naski-i-iĝis...

Ni antaŭ Kristo, ni antaŭ Kristo time adorkliniĝu.
Pri Lia gloro, pri Lia gloro tiel ni panegiru:

R) Kristo naski-i-iĝis...

CSELÉNYI ISTVÁN GÁBOR

RÉGI KARÁCSONYOK

egy görögkatolikus papcsaládban

– RÉSZLETEK ZSOLDOSNÉ CSELÉNYI GYÖNGYI CSALÁDI EMLÉKKÖNYV CÍMŰ MŰVÉBŐL

Emlékezésünk egy évszázadot, pontosabban már százegy évet ölel át. Most csak az egykori karácsonyokhoz kapcsolódó „filmkockákat” elevenítjük fel. Édesapánk – még Lyachovits István néven, Lyachovits Sándor és Nagy Anna harmadik gyermekeként – 1916. december 25-én, igazi karácsonyi ajándékként született Nyíregyházán. (Közvetőleg jegyzem meg, hogy „szöke városunk” sokak által szeretett költője, Váci Mihály is karácsonykor született, 1924-ben.) Keresztelésére december 31-én került sor a görögkatolikus templomban. 1922 őszén beülhetett az Állami Elemi Népiskolai Tanítóképző Intézet gyakorlóiskolájának első osztályába, jöllehet még nem töltötte be hatodik életévét. Nagymamánk mesélte, hogy amikor kiadták a karácsonyi szünidőt, „Pistuka lélekszakadva szaladt haza, és már messziről újsá-golta: Anyuka, Anyuka! Már tintával átírták a nevemet az osztálynaplóban!” (Addig csak feltételesen, ceruzával bejegyzett tanuló volt.)

A nyíregyházi Királyi Katolikus Gimnáziumban végezte középiskolai tanulmányait. A cserkészmozgalomnak is lelkes tagja volt, erről több ifjúkori versében is vallott. „A gyertyák tövig égtek” című írását az iskolai csapat bensőséges, családi hangulatú karácsonyi ünnepélyén olvasta fel. A „Testvértüzek” című költeményéhez a gödöllői világtalálkozó szolgáltatta az ihletet.

Édesapánk a Pázmány Péter Egyetem Hittudományi Karán töltött idő után hazakerült szülővárosába. Az aulai munka mellett 1950-től az akkor létrehozott Hittudományi Főiskola tanára is lett. Ebből az időszakból számunkra, a család számára a kispapok karácsonyi és húsvéti látogatása volt emlékezetes. A „fiúk” (általában nyolc-tíz fős) csoportja az ünnep első napján, kora délután érkezett hozzánk, a Tüzoltó utcába, és az esti liturgia végéig tartott a „kimenőjük”. Akkoriban még igen szigorú házszabályok voltak a szemináriumban, és bármennyire is jól érezték magukat nálunk, ügyelniük kellett arra, hogy időben visszaérkezzenek. Valamikor az első időszakban egyik látogatásuk kis híján fegyelmivel végződött, ugyanis egyik kispap társuk a kint lévők „megviccelésére” öt perccel előbbre állította az esti áhítatra szólító csengőt. Az egykori tanítvány, Telenkó Miklós (sajnos, már ő is eltávozott az élők sorából) „Emlékképek” című írásában mesélte el ezt a kis történetet, megemlítve a „jó Erzsike nénit”, aki az otthon maradókról sem feledkezett meg, és a kóstolót Obbágy Miklós kalapjába borítva juttatta célhoz.

A vizitáció mindig azonos „forgatókönyv” szerint zajlott. Először közösen énekeltünk néhány aktuális liturgikus éneket, majd a csoport vezetője (általában a főduktor) mondott ünnepi köszöntőt, amelyre a házigazda rövid, kerek beszédben válaszolt. Ezután következett a lakoma. A hangulat megalapozása érdekében édesapánk aperitifként saját készítésű likörrel kínálta meg tanítványait. Az elmaradhatatlan pogácsa vagy a sós stangli után a vendégek hozzáláthattak a húseledelek fogyasztásához. A jó étvágyú, egészséges ifjak „díjazták” a Bujon (másik nagymamánknál) készült házi sonkát és a különféle hidegen táltalt peccsenyüket. Jó hangulatban hamar elrepült a látogatásra engedélyezett idő.

Ami családunkat illeti, a karácsonynak nálunk is megvolt a maga forgatókönyve. Ahogy hazaértünk az éjféle zsolozsmáról, a „Mennyből az angyal...” elnéklése után rögtön a karácsonyi tropár következett, majd Izaiás próféta éneke, amelyet édesapánk a magyar szöveg után óslávul is megszólaltatott: „Sz nami Boh, razumitye jazöci...”

A boldog időszakot 1958-ban fájdalmas esemény törte meg. Végheő Dániel atya (Végheő Tamás főiskolai rektor édesapja) „Szubjektív emlékezés” című írásában így emlékezik meg erről: „Minden ok nélkül Cselényi tanár urat is eltávolították a katedréről.” (Ti. előzőleg már Palatitz és Liki atyát is ez a sors érte utol.) Jó atyánk azonban nem maradt magára ebben a helyzetben. Karácsonyra levelet kapott a kispapok közösségétől. Tanítványai arról írtak: ha némának tünnek is, mélyen együttéreznek vele, és imafelajánlásaikkal szeretnék elősegíteni sorsa jobbra fordulását. Soraik erőt adtak a túléléshez.

Ekkoriban már mi, a gyermekek is közeledtünk az érettségi és a pályaválasztás sorsválasztója felé. István testvérem majdnem úgy volt, mint József Attila: ifjúkorában sok minden érdekelt. Ha „tüzoltó és katona” nem is akart lenni, de a Tüzoltó utcában tervezte, hogy zenész, talán író lesz, már gimnazista korában bekerült a Szabolcsi Írók csoportjába. De elérkezett 1960 karácsonyéjjele, amikor édesapánk pap társaival a „Velünk az Isten”-t énekelte az oltárnál. Akkor jött rá, hogy neki az Isten jelenlétét kell hirdetnie az emberek körében.

Édesapánk közben 1962-től újra taníthatott a főiskolán. Jó néhány évvel később, 1975-ben Timkó Imre lett a megyéspüspök. Hagyományá tette, hogy a sátoros ünnepek első napján, a Szent Liturgia után „egy pohár itala” lakosztályába invitálta a helybeli papságot és a papnékat. Igazi családi ünneppé tette karácsony vigíliáját. A vecsernyével egybekötött Bazil-liturgia után közös vacsorán vehetett részt a püspöki palota valamennyi lakója, természetesen szüleink is a hivatalosak közé számítottak. A főpásztor a vacsora végén személyes ajándékokat adott át (névre szóló címmel).

Istvánék eközben nagy utat jártak be: Vértes, Rózsák tere, Újpest után Újfehértó következett. Ezeken a helyeken testvérem mindenütt betlehemes játékot mutatott be karácsonyra, két fia és többi ministránsa segítségével. Az 1979/80-as tanévet mindkét fiú, István és Zsolt, a nyíregyházi 4. Sz. – néhány év múlva Kodály Zoltán nevét felvevő – Általános Iskolában kezdte el. Pistikét némileg megviselte, hogy évenként más iskolába kellett járnia, de – szerencsére – osztálytársai hamar befogadták maguk közé. Amikor az első nyíregyházi karácsonyi ünnepeken a tombolasorsoláson ő nyerte a főnyereményt, egy felöltözött karácsonyfát, általános volt a vélemény, hogy az ajándék méltó helyre került.

Édesapánkat 1981-ben – a kispapok Mikulás-ünnepsége után – kisagyi katasztrófa érte. Mintegy két hetet töltött el ágynyugalomban sógornőm, Magdika gondos felügyelete mellett. Mindnyájunk öröme karácsonyra már sikerült talpra állnia. Misenaplója tanúsága szerint az ünnep mindhárom napján szentmisét mutatott be házi oltárán. Az már a kezdetek kezdetén kiderült, hogy nem bénult meg, de amikor tollat vett a kezébe, azzal szembe-sült, hogy görcsbe merevült ujjai nem engedelmessé válnak, ugyanis károsodás érte a finom mozgások kisagyban lévő koordinációs központját. Egyik legfontosabb eszköze, a toll kihullott kezéből!

Édesapánk még betegen is tovább kísérte családjunk útját. István nyírszőlősi parókus lett, és apja nyomdokaiban tanítani kezdett a szemináriumban. 1988. július 26-án azután elveszítettük édesapánkat. A fiúk közben már egyetemisták lettek, és a korszakra jellemző, hogy már ők segítették apjukat újságok (a Magyar Vetés, aztán a Hívogató) szerkesztésében. Pistike ötlete volt, hogy a nagyi kapjon egy kis rovatot „Nagymama receptje” címmel. Így kerültek nyomtatásba – többek között – a habos almás, a mézes pogácsa, a dobostorta, a karácsonyi beigli és a sajtos rúd elkészítésének receptjei. Édesanyánk ismerősei körében lelkesen terjesztette a lapot. A friss számokból mindig hordott magánál néhány példányt, és jártában-keltében osztogatott belőlük.

Aztán unokaöcsém felnőttek. Zsolti Debrecenben tanult szorgalmasan, az Orvosi Egyetemen, Pistikéék pedig megjárták a hadak útját: Bécsben, majd Stockholmban éltek, közben megszülettek az ő gyermekeik is. Örömet okozott számunkra 1997 karácsonya. Vigilián gyertyagyújtásra befutottak Pistikéék, akik az ünnepre utaztak haza Stockholmból. Kaptunk tőlük egy „örökzöld”, gyertyaéggel feldíszített műfenyőt, amelyet édesanyánk rekamié-ágya támfalára helyeztünk el. Azóta ez a mi karácsonyfánk, és a vázába tett friss fenyőgallyak adják az ünnep illatát.

És még egy karácsonyi motívum. Édesanyánk nagyon szeretett vásárolni. Özvegységében már szabadabban rendelkezett az idejével, ebből adódóan kedvét lelta a piaci nézelődésben. Alapos tájékozódás után vásárolta meg a minőségben és árban legmegfelelőbb termékeket. A nyolcvanas évek végétől már az – Istvánéktól karácsonyi ajándékba kapott – bevásárlókocsival intézte beszerzési útjait, ezzel vált a Búza tér környékének ismert

figurájává. Bámulatos ügyességgel közlekedett a degeszre tömött kocsival! A sors fintora, hogy végzetes balesetét egy ilyen bevásárló körútról hazafelé tartva szenvedte el. De ez egyúttal az önfeláldozás jelképe is lett számunkra.

Édesanyánk még néhány „prémiumévet” töltött körünkben. Istvánék „fölföldobott kö”-ként Esztergomba kerültek. Édesanyánk pilismaróti otthonukban még betegen is meglátogatta őket. 2006-ban édesanyánk számára az volt a legnagyobb karácsonyi ajándék, hogy a már Budapesten élő Pistike családjával együtt látogatott meg mindnyájunkat Nyíregyházán. Ekkor készült az itt látható vidám fénykép. Édesanyánk tizenkét évi betegsége után 2008 karácsonyának hetében került be a nyíregyházi kórház intenzív osztályára. Amikor szenteste meggyújtottuk a gyertyát, képtelenek voltunk bármit is énekelni. Teljes csönd borult ránk, és édesanyánk csöndben szenderedett el 29-én, egy élet szolgálata után.

NAGYMIHÁLYI GÉZA

A bizánci szakrális építészet hatása Nagy Szulejmán korszakára

AZ IKONOLÓGIA MŰVÉSZETTÖRTÉNETI MÓDSZERTAN. AZ IKONOGRÁFIA A MŰALKOTÁSOK TARTALMÁT, EREDETÉT ÉS VARIÁCIÓIT TÁRGYALJA, AZ IKONOLÓGIA PEDIG A MŰALKOTÁS ÁLTAL KÉPVISELT MENTALITÁST, A MÖGÖTTES KULTÚRA VILÁGKÉPÉT KUTATJA. AZ ÉPÍTÉSZET TERÜLETÉN FONTOS AZ ALAPRAJZ ÉS A TÖMEGALKÍTÁS, DE IKONOLÓGIAI SZEMPONTBÓL A LÉNYEG A TÉRSZERVEZÉS. AZ ÉPÍTÉSZ A HATÁRTALAN TÉRBŐL KÖRÜLHATÁROL EGY TERET, ÉS AZT ÚGY SZERVEZI MEG, HOGY EGY KÖZÖSSÉG MENTALITÁSÁT, HITÉT KÖZVETÍTSE. A SZERVEZETT TÉR ÉPÍTETT VILÁGKÉP, SZEMBEN A FUNKCIONÁLIS ÉPÍTÉSZET MERŐ GYAKORLATIASSÁGÁVAL.

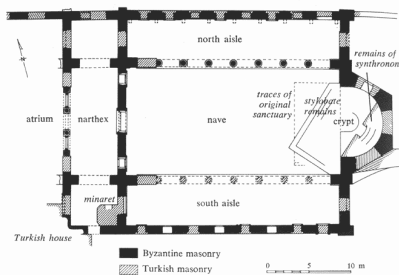
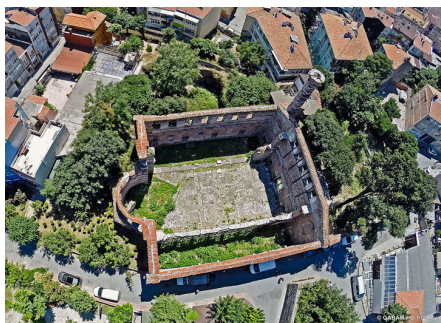

Témánk szempontjából fontos a nyugati és a keleti templomépítészet rövid, ikonológiai összehasonlítása. A nyugati templom egy axiális (vízszintes) tengelyre felfűzött hosszanti térsor: az előcsarnok, a hajó és a szentély. Ez egy áramló tér, haladásra inspirál, el kell jutni valahonnan valahová, a profán világból a szent helyre, az előcsarnokból a hajón át a szentélyig, ami a végső cél. Ez egy aktív tér. A keleti templom ezzel szemben egy függőleges tengely köré szervezett, kupolával borított centrális tér, a kozmosz modellje, egy meditatív tér. A következőkben néhány példán keresztül bemutatjuk a bizánci templom térfejlődését, a bazilikától a kupolás templomig.

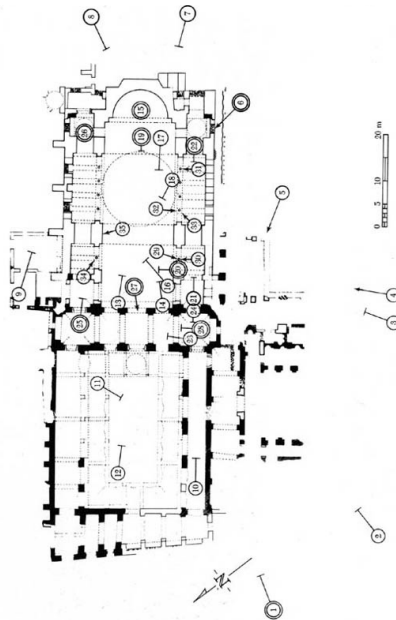
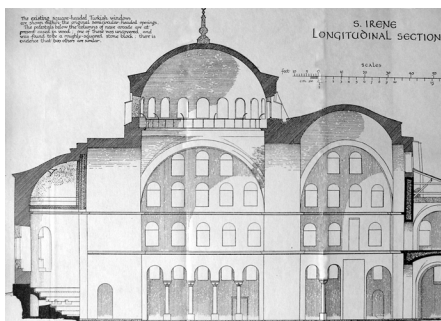
Nagy Szent Konstantin császár 330. május 11-én avatta fel a birodalom új fővárosát, Konstantinápolyt, amely sok évszázadon át az egyetlen keresztény metropolisz szerepét töltötte be. Hamar kialakult a keresztény Kelet fő jellegzetessége: a „Gesamtkunstwerk”, azaz egy jellegzetes „összművészet”. Ez a filozófiai háttér, a teológiai módszertan (patrisztikus irodalom), az építészet, a liturgia és a szakrális művészet egymásba fonódását, tökéletes egységét jelenti. A birodalom 1453-ban elesett, de a bizánci örökséget a mai napig megőrizte a posztbizánci világ, a szlávok, a bolgárok, örmények stb.

TÉRFEJLŐDÉS A BIZÁNCI TEMPLOMÉPÍTÉSZETBEN

A **Sztudion monostor temploma** kiváló konstantinápolyi példája ennek a törekvésnek. Sztudiosz patrícus építette 454-ben a templomot és a mintegy ezer szerzetest befogadó főmonostort. A szerzetesek az egész bizánci történelmet befolyásolták, ebből a monostorból kerültek ki nevezetes személyek, például Sztudita Teodor, Damaszkuszi Szent János, valamint Cirill és Metód. A templom szabályos, háromhajós bazilika, az oktogon három oldalával záródó szentéllyel, amely a teremtés nyolcadik napjának jelképe.

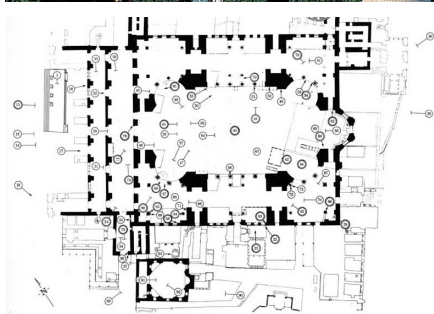

Az **Hagia Eiréné-templom** nem egy személyről vagy szentről van elnevezve, hanem a birodalmi béke eszméjéről: a Nea Rómé, vagyis Új Róma küldetése (Konstantinápolyt nevezték így) a világbéke feletti örökös. A város első temploma a városi püspök székhelye. Többszöri lerombolása után végső formáját

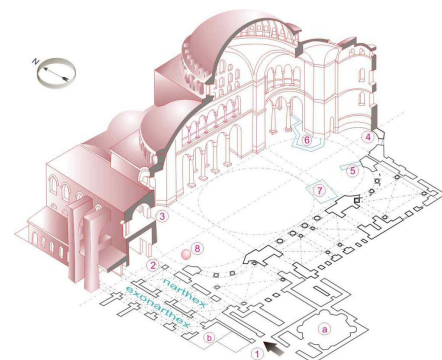
740-ben nyerte el. Az előcsarnokot követően szokatlan térszervezés tárul a látogató szemé elé. A háromhajós bazilikát két kupola fedi, amelyek roppant félköríves támasztékokon (archivolt) nyugszanak. A kisebbik kupola vállvonala ovális. Íme, a hosszanti és a centrális tér egybeépítése. 1453 után a szultán fegyverraktára lett, jelenleg hangversenyek színhelye.

Az **Hagia Szophia** a legnagyobb hatású keresztény templom, épített hitvallás. Nagy Jusztiniánosz császár (527–565) a Nika-

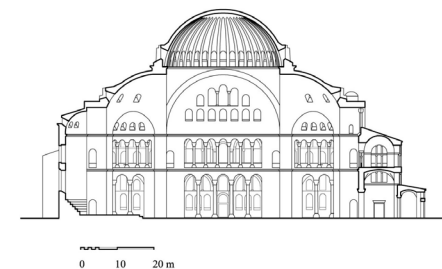

Nagy Szent Konstantin Triertől Rómán át a Szentföldre bazilikák sorát építtette fel. Az államvallássá lett egyházba tömegek áramlottak, szükség volt ennek megfelelő építészeti forma kialakítására.

lázadás után építette, a tralleszi Anthemiosz és a milétoszi Iszidorosz vezetésével, 532–537 között. Elnevezése nem köthető személyhez: a Szent Bölcsesség isteni lényegét közvetíti.

A kettős előcsarnokot (narthex) a hatalmas kupolával borított templombelső követi. A lapos, dob nélküli kupola vállvonala fölötti sűrű ablaksor mintegy lebegővé teszi a kupo-

lát, melynek terhet négy csegely (pendentif, gömbháromszög) vezeti le a külső pillérekre. A monumentalitás és reprezentáció felülmúlhatatlan alkotása ez a templom, amelyet ezer év

múlva Szinán, Nagy Szulejmán építészete szándékolt felülmúlni (ld. lentebb). Jelenleg múzeumként működik.

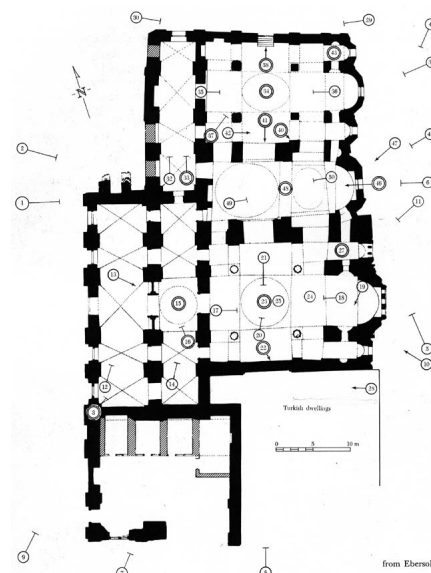

A Balkán legmonumentálisabb és méltatlanul feledésbe merült magyar vonatkozású építészeti emléke az isztambuli **Pantokrátor-templomegyüttes** (ma Zeyrek-dzsámi). Piroska (1088–1134), Szent László király árva leánya Kálmán király udvarában nevelkedett, majd II. Ioannész Komnénosz császár felesége lett, és Eiréné néven, császárnőként, hatalmas életművet hagyott maga után. A keleti és a nyugati kereszténység is szentként tiszteli. Xené néven, szerzetesnőként halt meg.

A Pantokrátor-templomegyüttes egy hatalmas monostorhoz tartozott, melyben kórház, ag-

gok menhelye, fürdő és könyvtár is működött. A monostor a IV. kereszties hadjárat és a Latin Császárság (1204–1261) alatt elpusztult. A magaslaton álló épület – a világon egyedülálló módon – három egybeépített templom, melyek belső terei átjárhatóak. Építészeti megoldásai felmutatják a bizánci építészet valamennyi erényét: a sávosan megépített falazat (kváderek és téglák), a szilárdságot fokozó fülkesorok és a négy kupola összefoglalja az építészeti hagyományt.

A nyugati templom, a Pantokrátor (az ítéző Krisztus) a legnagyobb méretű, napjainkban

dzsámiként használják. A középső Szent Mihály főangyalról van elnevezve, és 1134-től 1453-ig a bizánci császárok temetkezési helye volt. Kettős kupola fedi. A keleti templom a Météer Eleusza (a kegyes Istenszülő temploma). A török állam a templomegyüttes (mint muszlim dzsámi) feltárását és teljes körű renoválását 2015 őszén fejezte be.

AZ ISZLÁM ÉPÍTÉSZET

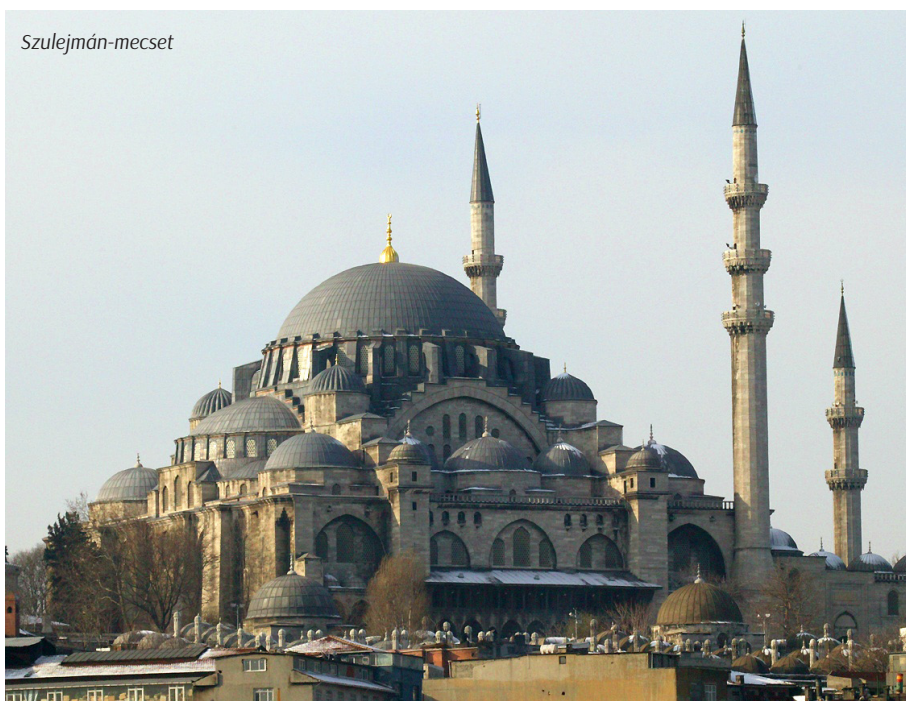
A Szulejmán-kori iszlám építészet számos forrásból táplálkozott. A gyökerek Bursában és Edirnében találhatók, de a hagyomány sokrétű: Damaszkusz (661–750), Bagdad (750–1258), Kairó (868–1517), Córdoba (755–1236) és Granada (1236–1492) hatalmas szellemi háttérrel jelentett (zárójelben az oszmán megszállás ideje olvasható). Nyilván a török építészek jól ismerték az évszázados kapcsolatok révén az örmény, grúz és bizánci építészetet is. Meg kell jegyeznünk, hogy jelentős mentalitásbeli különbség van az arab és a török tevékenység háttérében.

A Szulejmán-kor (1520–1566) építészetére a bizánci alapmentalitás jellemző: a monumentalitásra és a reprezentációra való törekvés, de teljesen más szellemi tartalommal. A másságot a társzművészetek műfaja is alátámasztja: a bizánci templom üvegmozaik-kompozíciói teljesen más térélményt eredményeznek, mint a muzulmán dzsámi ornamentikus kavalkádja.

SZINÁN, AZ ÉPÍTÉSZ (1489–1588)

A legnagyobb építészek között tartják számon. Keresztény szülők gyermekeként került a janicsártestületbe, és ottani tevékenysége révén lett a szultán építésze. Több száz épület fűződik a nevéhez, a templomokon kívül palotákat, karavánszerájokat, iskolákat, kórházakat, fürdőket is épített.

Szulejmán-mecset

A Szulejmán-mecset élete főművének számít, 1550 és 1557 között épült. Színán az Hagia Szophiát tekintette mintának, illetve túl akarta szárnyalni azt. Ne feledjük, hogy az Hagia Szophia már ezer éve állt a dzsámi építéskor. Szerkezetileg követi a centrális építészeti alapjait, ugyanakkor nem rejti el a teherhordó szerkezeteket, az építészeti tagozatokat. A fő kupola 27,25 m átmérőjű, és az Hagia Szophiához hasonlóan bordás szerkezetű. A komplexum kórházat, medreszét (iskolát) is magában foglalt.

A Szultana Ahmet-mecsetet 1609-ben kezdték építeni, az Hagia Szophiával szemben, a Hipodrom mellett. Az építető I. Ahmed szultán, az építő Sedefhar Mehmet aga, Színán tanítványa volt. Alaprajza szabálytalan, a terepadottságok miatt. A négylevelű lóhere alaprajzú épületet a központi kupola fedi, melyet félkupolák sora vesz körül. A kupola terhét négy hatalmas pillér viseli, a pendentifek közvetítésével. A díszítőcsempék színe miatt főleg az európaiak Kék mecsetnek is nevezik.

Szultana Ahmet mecset

A Szokolu Mehmed-mecset építtetője Szulejmán és a következő szultánok főminisztere (nagyvezír), az 1566-os szigetvári ostrom vezetője (+1579). Az építőmester szintén Színán volt, az épületet 1572-ben adták át. Ezen épület esetében felvetődik a monumentalitás építészetelméleti mérlegelésének kérdése. A monumentalitás nem csak a hatalmas mére-

tek kérdése: ez lehet önmagában otromba is. A Szokolu-mecset viszonylag kis méretű, de gondos kivitelezése, a térszervezés zsenialitása teszi monumentálissá. Ez a gondolatmenet érvényes az ún. Küçük Aya Sofia (Szent Szergiosz és Bakkhosz) bizánci templomra, amely több mint ezer évvel előtte épült, és kiváló mintaként szolgálhatott.

Szergiosz és Bakkhosz temploma

ÖSSZEGRZÉS

A BIZÁNCI SZAKRÁLIS ÉPÍTÉSZET KIÉRLELT ALAPRAJZI, TÖMEGALKÍTÁSI ÉS TERSZERVEZÉSI EREDMÉNYEI KÉTSÉGTELEN HATÁSSAL VOLTAK AZ ISZLÁM VILÁG EGÉSZÉNEK, KÜLÖNÖSEN PEDIG AZ OSMÁN-TÖRÖKÖK ÉPÍTÉSZETÉRE. FŐ ALKOTÁSAI ÁTVETTÉK AZ ÁLLAMI ÉS A VALLÁSOS REPREZENTÁCIÓ SZEREPÉT, DE TERMÉSZETESEN SZELLEMI TARTALMÁBAN TELJESEN MÁS VILÁGKÉPET KÉPVISELTÉK. AZ 1453 UTÁN ELFOGLALT TEMPLOMOKAT – A MIHRÁB (MEKKA IRÁNYÁT JELZŐ FALFÜLKE) KIJELÖLÉSE UTÁN – MINDEN PROBLÉMA NÉLKÜL HASZNÁLATBA VETTÉK. A MODERN KOR POSZTBIZÁNCI ÉS MUZULMÁN TEMPLOMÉPÍTÉSZETE A MAI NAPIG EBBŐL A FORRÁSBÓL TÁPLÁLKOZIK.

Különleges és dicsőséges TITKOT LÁTOK:

MENNYET ÉS ISTÁLLÓT, KIRÁLYI SZÉKET
ÉS SZŰZET, JÁSZOLT,
MELYBEN A BEFOGADHATATLAN
KRISZTUS ISTEN NYUGOVÉK,
KIT ÉNEKEKBEN MAGASZTALUNK.

TERDIK SZILVESZTER

A FABRIANÓI KÖNNYEZŐ IKON

IDÉN ŐSSZEL, MONDHATNI VÉLETLENÜL KEVEREDTEM EL FABRIANÓBA, EBBE A KÖZÉP-ITÁLIAI, ANCONÁHOZ KÖZEL FEKVŐ KISVÁROSBA, AMELYNEK NEVE EGYRÉSZT AZ INNEN SZÁRMAZÓ, EZÉRT A VÁROS NEVÉT IS ÖRÖKSÉGÜL NYERŐ HÍRES KORA RENESZÁNSZ MŰVÉSZNÉ, GENTILE DA FABRIANO FESTŐ RÉVÉN, MÁSRÉSZT A VÁROSNAK AZ EURÓPAI PAPIRGYÁRTÁS MEGTEREMTÉSÉBEN BETÖLTÖTT ÉS MAI NAPIG MEGHATÁROZÓ SZEREPE MIATT TÚNT ISMERŐSNEK.

Kevesen tudják azonban, hogy a városka gazdag egyházi örökséggel, izgalmas kultuszgyománnyokkal is rendelkezik, amelyek különböző korú és típusú kegyképekhez kapcsolódnak. Közülük most egyet emelek ki. A város felfedezése során az első ránézésre nem túl sok érdekességgel kecsegtető Szent Venanciusz-székesegyházra már csupán szieszta után maradt egy kis idő. Az egyszerű, reneszánsz homlokzatú épület tényleg nem sok látnivalót ígért (1. kép). A puritán külső azonban gazdag belsőt rejt: a 17. század elején újjáépített templom gazdagon felszerelt oldalkápolnáinak pompás díszítése izgalmas lenyomata a Tridentinum szellemében megújuló katolikus egyházi életnek és művészetnek. Az oldalkápolnákat betöltő műalkotásokat böngészve lettem figyelmes a déli oldal második kápolnájának oltárán egy ikonra, amely a Szenvedő Istenszülő-típus variánsának tűnt (2. kép). A kápolnában kihelyezett ismertetőből az ikon kultusztörténete is kibontakozott, amelyet most röviden összefoglalom.

1. kép

2. kép

A helyi közösség csak „Madonna della lacrima”, vagyis könnyező Miaszszonyunknak nevezi ezt az ikont, amelynek történetét a 16. század elejétől kezdve lehet nyomon követni. A fennmaradt adatok szerint egy környékbeli származású gazdag özvegyasszony, Ottoni Montaniana talált rá egy bokorban az ikonra, amely akkor könnyezett. Magához vette, és amikor lányával együtt bevonult a Fabrianóban működő, Sienai Szent Katalinról nevezett női domonkos kolostorba, a képet oda is magával vitte. Az özvegy példás szerzetesi életét élt, vagyonát kegyes célokra hagyta, 1536-ban ott hunyt el. Az ikon kultusza egy fél évszázad múlva kezdett igazán ismertté válni a városban és környékén, levéltári adatok szerint ugyanis a kép 1584. május 24-én kezdett könnyezni, amiről az egész Szent Katalin konvent tanúságot tett. Az eseményről így számolnak be:

„1584. május 24-én, nem sokkal dél után, amikor a monostor belsejében található kápolnában, ahol az ikon is el volt helyezve, már véget értek a szertartások, néhány szerzetesnő azonban éppen az ikon előtt imádkozott még, amikor egyszer csak hirtelen könnyek kezdtek peregni Mária szeméből, ami többször is megismétlődött. A nővérek nagyon meglepődtek, nem is akarták elhinni, amit látnak, majd megértvén a látottakat, örömmujongásban és Mária dicséretében törtek ki, azonnal odahívták társnőiket, hogy ők is lássák a könnyező Szűzet. A könnyecseppeket össze is gyűjtötték, és még sokáig őrizték.”

A csoda híre elterjedt a városban és a környéken. A kápolnát ezek után a Könnyező Szűznek szentelték, gazdagon díszített oltárt is emeltek a tiszteletére, ezután a helyiek és a környékbeliek szinte versenyeztek, hogy ki fejezze ki jobban az ikon iránti tiszteletét. Egy hónap múlva, június 25-én a városi magisztrátus is leróta tiszteletét a Szűz könnyei iránt: a képet körmenetben az egész városra végigvitték, majd nyilvános tiszteletre helyezték három napig, és a kolostori kápolnát is újabb adományokkal gazdagították.

Az ikon helyi kultusza még a 19. század második felében is erős volt. A női kolostort azonban 1904-ben megszüntették, a szerzetesnők ekkor átköltöztek Bolognába, a Szent Ágnes-kolostorba, ahová az ikont is magukkal vitték, és felújított kápolnájukban nyilvános tiszteletre helyezték. 1917-ben a festményt a nővérek restaurálták, megtisztították az évszázadok óta ráakódott szennyeződésektől. Ekkor vált világossá, hogy a gyermek Jézus mellett álló másik gyermek nem Keresztelő, mint ahogy korábban vélték, hanem Teológus Szent János, vagyis a szeretett tanítvány. Ez az ikonográfiai megoldás az, ami miatt az ikon igazán különlegesnek, jelenlegi tudásunk szerint egyedülállóknak számít.

Az úgynevezett Szenvedő Istenszülő-típus a 15. században a krétai ikonfestészetben jelent meg. Jellemzője, hogy a félalakosan ábrázolt Istenszülő balján tartja gyermekét, aki hátrafordulva a jövőbeni szenvedésére utaló eszközöket tartó angyalra tekint. Rendszerint nem egy, hanem – az ikon felső sarkaihoz közel – két angyal jelenik meg. Jézus kezével az anyja jobbjának hüvelykujját szorítja erősen. Az anya is megrendül a látottaktól, az Istenszülő arcán aggodalommal teli szomorúság tükröződik. A fabrianói festményen, amely 1500 körül készülhetett, csak egy angyal jelenik meg az Istenszülő jobb válla fölött, kezében hármaskeresztet hoz és emel fel, amelyen a töviskorona is kivehető. Jézust Mária baljában tartja, a gyermek az angyalra tekint, jobbával erősen megragadja az Istenszülő jobb hüvelykujját, míg balját a mellette álló, gyermekként ábrázolt Szent János apostol vállán nyugtatja. Szent János kitekint a képből, szinte félénken, gyermeki aggodalommal kutatja, keresi a nézőt, jobbában egy kis pálcát – talán égő gyertyát – szorongat. Ez a szokatlan ikonográfiai megoldás megelőlegezi a legszebb mozzanatait annak a bensőséges, mély és felfoghatatlanul tiszta szeretetkapcsolatnak, amely ezt a három szent személyt összekapcsolja. Az Istenszülő bensőséges nyugalommal tekint a nézőre, a szíve előtt tartott Jézus mintha már keblére vonná leendő tanítványát, ahogyan az evangélista

tanúsága szerint az utolsó vacsora talán egyik legdrámaibb pillanatában ez meg is történik: a tanítvány Krisztus keblére hajtotta fejét (Jn 13,25), ahonnan – liturgikus szövegeink szerint – „a bölcsesség tanítását merítette”. Ugyancsak a szeretett tanítvány lesz az, akire a kereszten függő Fiúisten elárult édesanyját bízta (Jn 19,25–27), s ettől kezdve az saját házába fogadja. Ebben az értelemben egy családi képet látunk ezen az ikonon, amelyet nem a hétköznapi idill és nem a vér szerinti rokonság, hanem az Istenfiúval fennálló páratlan szeretetkapcsolat tart össze. Az üdvtörténet nehezen emészthető pillanataiban összeforrott rokonság ez, amely minden szemlélő, az ikon előtt imádkozó, fogékony lelkű hívő ember számára is nyitott. Az Istenszülő közel ötven évvel ezelőtt ontott könnyei szinte kézzel fogható módon tették nyilvánvalóvá azt a drámai feszültséget, amely ennek a képnek az ikonográfiai értelmezése során a szemlélőben feltárul.

2012. december 31-én a bolognai női kolostort, ahol az ikont őrizték, hivatások hiányában be kellett zárni. A megmaradt nővérek más kolostorokba költöztek, de az ő egyetértésükkel és a bolognai érsek hozzájárulásával az ikont 2013. március 15-én visszaszállították Fabrianóba, ahol május 24-én, a könnyezése évfordulóján, ünnepélyesen elhelyezték a székesegyház Madonna Pellegrina kápolnájában.

Ezzel az írással az idén novemberben 80. életévét betöltő **dr. Szilárdfy Zoltánt**, székesfehérvári egyházmegyes papot és művészettörténészt, atyai jó barátomat is köszöntöm, aki hosszú éveken keresztül nem csupán a művészettörténész szakma legjobbait nyűgözte le kitűnő írásaival, hanem magukat a művészeket is nagy türelemmel okította a keresztény ikonográfia mélységeire és rejtett finomságaira, gyakran abban is fölfedezvén az örök szépet és jót, ami a világ szemében semmi és értéktelen. *Isten tartson meg sokáig!*

SZABÓ-KISS BEÁTA

MAGÁVAL RAGADÓ BIZÁNCI DALLAMOK

SZERGEJ RAHMANYINOV NEVÉT HALLVA ÁLTALÁBAN ZONGORAMUZSIKÁJA JUT ESZÜNKBE. DALLAMAI KISSÉ ROMANTIKUS SZÍNEZETŰEK, ÉS HAMAR A FÜLÜNKBEN CSENGENEK, EZÉRT A ZENÉBEN KEVÉSBÉ JÁRTASAK SZÁMÁRA IS KÖNNYEN BEFOGADHATÓAK.

A zeneszerző azonban más területen is kipróbálta képességeit, mégpedig a kórusmuzsikában: 1910-ben Aranyszájú Szent János liturgiáját és 1915-ben az Éjszakai áhítatot, más néven Vesperást alkotta meg. Bár Rahmanyinov az ortodox liturgiát öltöztette művészi köntösbe, mégis külön figyelmet érdemel a görögkatolikusok számára ez a két vallásos a capella mű. Keleti felfogás szerint Isten legszebb hangszere az énekhang, és itt csodálatosan ki tud teljesedni a hang szépsége. Mintha lebegnénk a nagy térben, amikor megszólal az ének, magával ragad, szárnyalunk, mégis a mély tónusú alsó szólamoktól van benne valami mély, nemes színezet. A különleges akkordok pedig megelevenítik számunkra az orosz, keleti liturgiát.

Az, hogy a szerző megírta ezt a két művet, cseppet sem meglepő, hiszen gyerekkora óta mélyen vallásos életet élt. Ebben az időszakban pedig rengeteget dolgozott, egészségi állapota is megromlott, ezért jobban belemélyült a hit világába. Rahmanyinovot gyakran illették azzal a kritikusok, hogy nem volt semmilyen eredeti ötlete, és a romantikusokhoz képest semmit nem újított. Saját korában főleg mint zongoristát ismerték el, zeneszerzőként középszerűnek tartották. Azonban a fent említett két kórusművet hallgatva cseppet sem az jut eszünkbe, hogy nem voltak eredeti ötletei. A zenében időnként olyan váratlan akkordfordulatokat találunk, amelyek kicsit sem hatásvadászok, éppen odaillőek, mégsem szokványosak.

SZERGEJ RAHMANYINOV:

Aranyszájú Szent János liturgiája Op. 31. és Éjszakai áhítat Op. 37.

A két kórusmű még a magasan képzett kórusok számára sem egyszerű, ezért ezek a különleges gyöngyszemek csak ritkán hallhatók. A szláv nyelv, az intonációs nehézségek, az ortodox liturgikus hatás interpretálása aprólékos munkát igényelnek a legképzettebb énekesektől is. A fent említett darabokhoz nem mindegy ugyanis, milyen a kórus hangszíne, hiszen a jó előadáshoz nem hiányozhatnak a mélyen és öblösen zengő basszusok, a melegen, lágyan szóló altok, és a magas szólamok sem szólhatnak élesen.

Rahmanyinov zenéjére sok mindent lehet mondani, de azt nem, hogy nincs benne egyéniség. Zongoramuzsikáit azonnal fel lehet ismerni, néhány akkord után, és itt, a bizánci kórusmuzsikában is egyedül alkotott. Az erőteljes orosz jelleg, a precizitás, a határozott elgondolások és a mély hitélet az egész műből árad. Aranyszájú Szent János liturgiája és a Vesperás minden kétséget kizáróan helyet kaphat a századforduló legérdekesebb, legeredetibb művei között.

Változik a Görögkatolikus Szemlélet magazin ára

Tisztelt Olvasók! Kedves Testvérek!

Magazinunkat a 2014-es indulása óta egyre bővülő tartalommal, de változatlan áron kínáljuk. Évek óta, a készítésében résztvevők áldozatos munkája tette lehetővé, hogy az egyébként folyamatosan emelkedő előállítási költségeket nem volt szükséges az árba beépíteni.

Továbbra is arra törekszünk, hogy a Szemlélethez a lehető legjobb áron juthassanak hozzá, viszont a jelenlegi piaci körülmények változásai kényszerítő erővel hatnak.

Ahhoz, hogy lapunk változatlan színvonalon, bővülő terjedelemben és még színesebb tartalommal jelenhessen meg, az eddigi – jelképesnek mondható – lapszámonkénti 400 Ft-os összeg 600 Ft-ra emelkedik.

Általában a negyedévente megjelenő, hasonló terjedelmű színes magazinok ennél jóval többbe kerülnek, de a Görögkatolikus Szemlélet magazinnak nem célja a haszonszerzés. Célunk az evangelizáció, a keleti szemlélet, a bizánci rítus, a görögkatolikus lelkiség és történelem színvonalas megismertetése minél szélesebb olvasóréteggel.

Természetesen a készítők mellett előfizetőinket is elismerés illeti, hiszen folyamatos és kitartó megrendeléseikkel részesei az evangelizációnak, valamint aktív építőkövei és megtartó erői közösségünknek. Bízunk benne, hogy ezt ezentúl is fontosnak ítélik, és egyetértve céljainkkal, továbbra is részt vállalnak azok elérésében.

Szeretettel buzdítjuk tehát kedves Olvasóinkat, hogy fizessék elő a magazint közvetlenül rendelve, hogy mindig postaládájukba kaphassák azt, vagy jelezzék parókusuknál az erre való igényüket. A parókus atyákat pedig arra kérjük, egyházközségükben rendszeresen tájékoztassák a híveket a magazin megjelenéséről, előfizetési lehetőségeiről.

*Előfizetni, érdeklődni
az alábbi elérhetőségen lehet:*

kiadvanyok@szentatanaz.hu

Még van idő!

Nagy Szent Bazil ünnepén, január 1-jén, hétfőn lehet utoljára postára adni azokat a tudományos igényességgel elkészített munkákat, melyeket a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola által meghirdetett,

A BAZILITÁK SZEREPE A MAGYAR GÖRÖGKATOLIKUS EGYHÁZ TÖRTÉNETÉBEN

című pályázatra lehet küldeni.

Pályázhat minden gimnazista és a főiskola hallgatói.

A pályázat egy nagylelkű felajánlónak köszönhetően pénzdíjas, a pályaműveket szakmai zsűri fogja elbírálni.

Az eredményhirdetés az első félév végén történik.

A PÁLYAMŰVEK DÍJAZÁSA:

1. díj: 50.000 forint
2. díj: 30.000 forint
3. díj: 20.000 forint

A pályázat koordinálójája:

Dr. Ivancsó István, telefon: 42/597-605,
e-mail: ivancso@atanaz.hu

A munkákat névvel és elérhetőséggel az alábbi címre kell postázni:

**Szent Atanáz
Görögkatolikus Hittudományi Főiskola
Tanulmányi Osztály
Nyíregyháza, Bethlen Gábor utca 19.**

A rendíthetetlen ólomkatona

Az asztalon, ahol az ólomkatonákat felállították, sok más játék is volt, többek között egy takaros kis papírmásé kastély. A kastélykapuban állt egy papírból kivágott hölgyecske. Gyönyörű ruhája volt, és fél lábon állt, mert balett-táncos volt. A katona ál-

mélkodva nézte, azonnal beleszeretett. Arról ábrándozott, hogy a papírbaba a felesége lesz. Tökéletes pár lennének, hisz neki is csak fél lába van. A gonosz gyerekek azonban csonkasága miatt kitétték a katonát a párkányra, és a huzat kirepítette az ablakon. A megeredt esőben utcagyerekek találtak rá a sárban heverve. Az egyik gyerek újságpapírból csónakot hajtogatott, beleültette az ólomkatonát, és az már röptül is lefelé az utcacsatornán, egyre távolodva kedvesétől. Aztán egyszer csak egy hosszú csatornahíd alá ért vele a papír-csónak. A sikátorban egy patkány tűnt fel, és a kis hajó nyomába eredt. A víz sodrása gyorsabbnak bizonyult, így az állat nem érte utol. Egy másik híd után a sok víz egy nagy gyűjtőcsatornába zuhogott. Ott landolt az ólomkatona, majd hirtelen süllyedni kezdett. A víz mélyén egy hal elnyelte. A halat nemsokára kifogták, piacra vitték s eladták. Így került egy konyhára, ahol a szakácsnő nagy késsel felhasította. Megtalálta benne a váratlan játékot, két ujjával felcsipentette, és bevitte a szobába a gyerekeknek. Így találta magát a katona ugyanott, ahol korábban ugyanezek a gyerekek játszottak vele valamikor. Minden a régi volt. Nem is hitte, hogy ennyi viszontagság után újra láthatja a kis papírkastélyt, kapujában a fél lábán álldogáló takaros kis táncosnőt. „Ez úgy meghatotta az ólomkatonát, hogy haj-

szál választotta el a sírástól, már-már kicsordultak szeméből az ólomkönyvek. De a sírás mégsem illett volna hozzá. Csak nézte a táncosnőt, a táncosnő meg őt, de szót nem váltottak.”

Az egyik kisfiú, nem tudni miért, felkapta az ólomkatonát és behajította a kályhába. A katona olvadni kezdett, de olvadás közben is rendíthetetlenül a nyitott kályhaajtó előtt lévő papír táncosnőt nézte, a táncosnő pedig őt. Akkor kicsapódott a kályha ajtaja, a léghuzat pedig felkapta a kis táncosnőt, s az, mint egy lenge tündér, beröppent a kályha nyitott ajtaján a katona mellé. Lobbant még egyet, s aztán vége volt. A katona akkor zsupogrodni kezdett, s ólomkatonából kicsi ólomgombolyaggá olvadt. Másnap, amikor a szolgáló kiszedte a kályhából a hamut, egy kis ólomszívet talált benne – ennyi maradt az ólomkatonából.

**MINDANNYIAN ISMERJÜK
A GYEREKKORUNKBAN
OLVASOTT ANDERSEN-MESÉT,
A RENDÍTHETLEN
ÓLOMKATONÁT.**

**„Volt egyszer huszonöt
ólomkatona, egytestvér
valamennyi, mert
ugyanabból az ócska
ólomkanálból öntötték
mindegyiket. Puskájuk a
kézben, szemük egyenesen
előretekint, piros-kék
egyenruhájuk pompázó szép.
Amikor kinyitották a dobozt,
amelyben feküdtek,
meghallották az első szót ebből
a világból: »Ólomkatonák!«
Ezt egy kisfiú kiáltotta, és
boldogan tapsolt.
Születésnapjára kapta az
ólomkatonákat. Sorba állította
őket az asztalon.
Egyik katona szakasztott mása
volt a társának, csak a
huszonötödik különbözött
valamennyire a többitől:
fél lába volt, mert őt öntötték
utolsónak, s két lábra már
nem futotta az ólomból.”**

Viszontagságai és nagy vágyakozása után végül igen különös módon teljesedett ki a szerelme. Nem mindig olyan utat járunk be, amelyet mi elképzelünk magunknak, és vágyaink nem mindig úgy teljesednek, ahogy azt mi eltervezzük. A gondviselésnek más a logikája, mint az emberi logika.

Jézus ezt mondta: „Azt mondom tehát nektek: ne aggódjatok megélhetésetek miatt, hogy mit egyetek vagy mit igyatok, sem testetek miatt, hogy mibe öltözzetek. Nem több-e az élet az edednél, s a test nem több-e a ruhánál? Nézzétek az ég madarait! Nem vetnek, nem aratnak s csűrökbe sem gyűjtenek: mennyei Atyátok táplálja őket. Nem értek ti többet azoknál? Ugyan melyiktek toldhatja meg életkorát csak egy arasznyival is, ha aggodalmaskodik? És a ruha miatt miért nyugtalanoktok? Nézzétek a mezei liliomokat, mint növekednek. Nem fáradoznak s nem fonnak. Mondom nektek: még Salamon sem volt minden dicsőségében úgy felöltözve, mint egy ezek közül. Ha pedig Isten így öltözteti a mezei virágot, amely ma virít, de holnap kemencébe kerül, nem sokkal inkább titeket, kicsinyhitűeket? Ne nyugtalanokdjatok tehát és ne kérdezzétek: mit együnk? vagy: mit igyunk? vagy: mibe öltözzünk? Mindezt a pogányok keresik. Hiszen tudja mennyei Atyátok, hogy minderre szükségetek van. Ti keressétek először Isten országát s annak igazságát, és ezeket is mind megkapjátok. Ne aggódjatok tehát a holnap miatt, a holnapi nap majd gondoskodik magáról. Elég a mának a maga baja.” (Mt 6,25–34)

Jézus példabeszéde csupa színes természeti kép, mindnyájunknak jól ismert látvány. A madarak, a mezők és a virágok példájával világítja meg azt, amiről egész élete is tanúságot tett: szeretettel gondoskodik rólunk az Isten.

Jézus nem csak beszélt a gondviselésről, maga is az Atya gondoskodásából élt, s az Ő gyöngéd szeretetével tett jót mindenkivel.

Mit ér a gondviselés? – vetődik fel a kérdés. Sokaknak ad reményt és biztosságot, de sokan meg is botránkoznak rajta, mert nem kapják meg azt a segítséget, protekciót, amelyet várnak, így nekik semmit sem jelent. Jézus is és a tanítványai is éppolyan ügyes-bajos, küszködő emberéletet éltek, mint bárki más. Földi sorsuk egyáltalán nem volt kiváltságos. Jézus meggyógyította a hozzá tolongó betegeket, segített az emberek baján, de nem a zavartalan jólét elővarázslását tartotta legfőbb feladatának. Mindenki megérezhette gyöngéd szeretetét, de csodái jelzik, hogy Isten gondoskodása nem csupán a földi életre irányul, hanem annál jóval többre. Szeret bennünket, s ezt próbálja megéreztetni velünk apró és nagy ajándékain keresztül egyaránt. Sohasem az ajándék tárgyi értéke a fontos, hanem a szeretet, amely belőle reánk sugárzik.

A példabeszédben lévő hasonlatok a természet rendjét világítják meg nekünk, mintha az ember csak a természet részeként, annak harmóniájába belesimulva élhetne. Minden más fölösleges aggodás, hangzik a madarak és a virágok tanítása. Ez az életfelfogás azonban mind a valóság talajáról, mind Isten felől nézve kevésnek bizonyul.

Sokan az emberiséget sújtó iszonyatokat vagy akár saját életük keserűségét állítják szembe a mezők idilli képével. Mennyit ér a mi összes erőfeszítésünk? Mit csikarhatunk ki az életünkből, tehetjük-e valaha is olyanná a világot, hogy az mindnyájunkat boldoggá tegye? S ha igen, mit ér a legnagyobb öröm is, ha végül elpusztítja a halál?

A gondviselésbe vetett hitünket megnehezíti, amikor elveszítjük egy szerettünket. Néhány éve egy fiatal nőt temettem. A sírba tétel után – temetési szertartásunk szerint – fogtam a kapát, és a sírgödör oldalfalaira igyekeztem keresztet rajzolni vele. Ekkor egy kislány odaszaladt hozzám, átkarolta a combomat és kérte: „Pap bácsi! Ne tessék eltemetni az édesanyámat!” Megrendülve értettem meg abban a percben, milyen iszonyatos fájdalom is fakadhat az emberi szeretetből. Az teszi igazán elérhetővé az életet, hogy szeretnek és szeretünk, s így nincs tehetlenebb fájdalom, mint elveszíteni azt, akit szeretünk.

Aki szembenézett már a szenvedéssel és a halállal, az könnyen vádat emel a gondviselés ellen. Mit felel rá Krisztus? Jézus nem hiteget senkit valami természeti idill meséjével. Életével kínálja fel az egyetlen megoldást. Átéli az emberlét minden nehézségét és nyomorúságát, végigmegegy a kereszttúton, s végül iszonyatos szenvedések között meghal. De a legmélyebb fájdalomban is a gyermek bizalmával hagyatkozik rá az Atyára. „Az Isten Fia a szenvedésből engedelmséget tanult” (Zsid 5,8). Minél nagyobb volt a szenvedése, annál jobban beleburkolózott az Ő gyöngédségébe.

Izaiás egy édesanya gyöngédségéhez hasonlította az Isten gondoskodását: „De megfelelkezhet-e csecsemőjéről az asszony? / És megtagadhatja-e szeretetét méhe szülöttétől? / S még ha az megfelelkeznek is: én akkor sem feledkezem meg rólad. / Nézd, a tenyeremre rajzoltalak.” (Iz 15–16) Ez a szeretet nem a mi észjárásunkhoz igazodik. A hüppögő gyereket is el lehet hallgattatni egy darab csokoládéval. Isten nem tömi be a szánkat olcsó örömmel, helyette a tökéletes és végső boldogságra hív. Ide vezet az életünk örömein és viszontagságain, sőt a halálunkon keresztül is. Hívása minden embert szólít. Egyesek már a természet rendjében is megsejtik Isten szeretetét, mindnyájunk előtt nyilvánvalóvá azonban csak Krisztusban lesz. Jézusból a szeretet dédelgetésében élő gyermek mosolya árad. Ő a Fiú, akiben felismerhetjük az Atyát. Ő az, akit az Atyaisten gyöngéd, rejtőző, diszkrét szeretettel vesz körül már életében, akitől nem szakad el egy percre sem. A Fiúis-

ten a halálban lép az Atya elé, hogy feltámasztva Őt, örökre magához ölelje. Aki Krisztusban megismerte az Atyának ezt a háttérszeretetét, az saját életének apró fordulatában is ráismer majd ennek a különleges szeretetnek a jeleire, üzeneteire, és majd növekvő hittel válaszol rájuk.

A hitből élő ember nemcsak a természet tárgyilagos rendjében él, hanem az Atya személyes gondoskodásában is. Aki megismeri Krisztust, a Fiút, az erről az atyai szeretetről egyre személyesebb tapasztalatokat szerez. Talán nem is olyankor, amikor egy-egy kívánsága teljesül, hanem a kölcsönös szeretet jelbeszédének ezernyi egyéb, apró megnyilvánulásában.

Ez a szeretetkapcsolat az élet fájdalmas tapasztalataiban is egyre szorosabbra fűződhet. S ha átvesszük Krisztus gyermeki lelkületét, akkor annyira egybefonódunk vele, hogy halálunkban már egészen Ő tart meg bennünket. A kicsi gyerekek egyik kedvenc játéka, hogy az apjuk feldobja őket a magasba, aztán repülés közben elkapja. Eltart egy ideig, amíg bizalmuk leküzdí a szorongásukat. De aztán egész bizalmukkal ráhagyatkoznak apjukra, hiszen tudják, hogy nem érheti őket semmi baj. Amíg apjuk vigyáz rájuk, két karjában végződik minden zuhanás. A keresztény ember Krisztus nyomán ezzel a bizalommal fogadja az élet minden fájdalmát. Isten még a halálban is gyöngéden magához szorítja a semmibe zuhanót, ezzel fölemelve egy tökéletes és boldog egységbe.

A hívő ember kettős hivatást tölt be a világban. Él az Isten tenyerén a természet részeként, de közben álmétkodva fogadja el ezt a hatalmas és gyöngéd gondoskodást, amely végül átviszi a halálból az életbe.

Az a feladatunk, hogy éljünk a természet törvényei szerint, egész szívvel, igaz emberként, s erőnkhez képest tegyük szebbé és jobbá a világot. De közben egyre csak táguló szívvel fogadjuk be a ránk váró Isten szeretetét, legyünk Krisztus és az emberek testvére itt a földön! Váljunk az Atya gyermekeivé, ismerjük meg az Isten igaz szeretetét és higgyünk Őbenne, akinek mindannyian a szeme fénye vagyunk.

Nehéz kérdés a megbocsátás. A Biblia egyik fő parancsa, mégis az egyik legnehezebb dolog, amit Jézus kér tőlünk, jóllehet soha olyat nem vár tőlünk, amire nem tesz képpé. Érzéseinket, haragunkat, fájdalmunkat, sebeinket a legemberfeleltibb feladat elengedni, hisz mi másból állna az ember, ha nem érzésekből, fájdalmakból és sebekből. Ha azt veszi el tőlünk valaki, ami a legértékesebb számunkra, elképesztő erőfeszítésbe kerül nagyvonalúnak lenni és megbocsátani.

„Mert ha az embereknek megbocsátjátok vétkeiket, nektek is megbocsát mennyei Atyátok.

Ha pedig nem bocsátotok meg az embereknek, Atyátok sem bocsátja meg a ti vétkeiteket.”

(Máté 6,14–16)

méhez, Nadához (Hristina Popović), hogy az apjával töltött közös reggeli után sietségében ott hagyja dohányját az asztalon. Idősödő apja, Ranko (Aleksandar Berček) ragyog a boldogságtól, hogy szeme fénye újra itthon van,

együtt töltött perc hatalmas érték. Nadát csodálatos újra közelben tudni. A fronton töltött borzalmas percekben és a folyamatos puska-zajban Marko ezekről a pillanatokról ábrándozott. Pár óra, amíg a kedvese végez a munká-

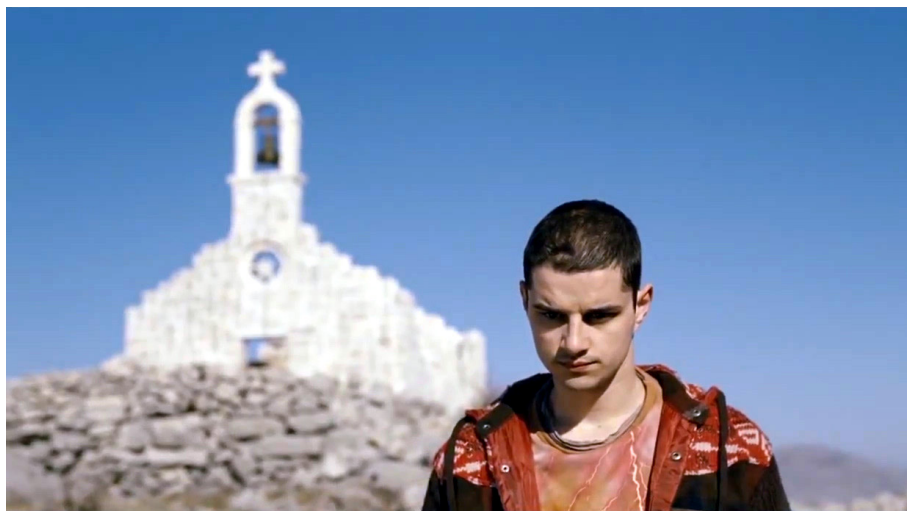

Templom a dombon

(Krugovi)

Egy apa, aki ebédre várja egyetlen fiát, de az soha többet nem jön haza. Egy orvostanhallgató, akinek a saját szemével kell végignéznie legjobb gyerekkori barátja halálát. Egy szerelmes fiatal lány, aki úgy tudja, munka után karjaiban tarthatja, mégis elveszti vőlegényét. Egy dohányárus, aki azért él, mert helyette másvalakit öltek meg. Ranko, Nebojsa, Nada, Haris – mind a négyen egy embert gyászolnak: Markót, a fiatal katonát, aki, amikor eltávoztatást kap a frontról, néhány napra hazatér szülővárosába, hogy meglátogassa apját, legjobb barátját és menyasszonyát. A háború napi szintű fenyegetettsége után jó érzés végre a biztonságot jelentő otthont élvezni. Dubrovnik és Montenegró között félúton, a bosnyák hegyek ölelésében fekszik a soknemzetiségű Trebinje. A harcok közepette Marko (Vuk Kostić) ebbe a városkába tér haza pár nap szabadságra. 1993-at írunk, amikor Bosznia-Hercegovinában dúl a szerbek, a horvátok és a bosnyákok közötti háború. A muszlim bosnyákok többsége úgy döntött, Trebinje városában marad.

Többek között Haris (Leon Lučev) is, aki egy aprócska dohánybolt tulajdonosa a főtéren. Marko mindig nála veszi a füstszűrő nélküli Drinát, amit szív. Van ugyan még neki egy dobozzal, de ébredés után úgy rohan szerel-

és gondoskodhat róla akár csak pár napig is. Hosszú évek óta egyedül neveli egy szem fiát, s minden napja aggódással telik, vajon ma nem veszett-e oda Marko a harcokban. A két férfi pár szót beszél csak reggeli közben, hisz a katona siet szíve választottjához, de ebben a rövid apa-fia együttlétben hatalmas szeretet van. „Visszavárlak ebédre!” – hangzanak Ranko utolsó, fiához intézett szavai. A szerelmesek, amint találkoznak, elárasztják egymást csókokkal, ölelésekkel. A háború mindent felértékel, és ők is pontosan tudják, hogy minden

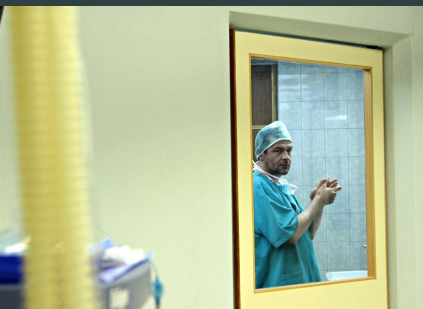
ban, s újra egymáséi lehetnek. Nagy szerelem az övék. Bár fiatalok, nincs kétségük abban, hogyha ez az egész örület véget ér, örökre összekötik életüket. Csak addig kell valahogy túlélni, csak addig kell valahogy kibírni... Miután meglepi pár percre Nadát a munkahelyén, Marko a legjobb barátjáról, Nebojsáról (Nebojša Glogovac) sem feledkezik meg. Még ajándékot is hozott neki a frontról. A két régi pajtás úgy ismeri a másikat, mint a tenyerét. Nagyon közel állnak egymáshoz, igaz barátság köti őket össze.

A cigarettavásárlás után Marko és Nebojsa a ragyogó napsütésben kiülnek beszélgetni a főtérre. Jókat nevetnek, de egy idő után arra lesznek figyelmesek, hogy három katona azt a békés muszlimot veri és rugdossa, aki az előbb nekik adott el cigarettát. Marko nem bírja tovább tétlenül nézni. A többi járókelő direkt oda sem néz, úgy tesz, mintha nem lenne se szeme, se füle. Ő az egyetlen, aki közbeavatkozik. Odamegy és higgadtan csak annyit kér társaitól: „Hagyjátok békén!” Todor (Boris Isaković) a főkolompós a három közül. Ő kötött bele ok nélkül a szelíd Harisba, és ő hergeli másik két társát. Épp füstszűrő nélküli Drinát akart vásárolni, de ez a mocskos muszlim direkt ki akar vele packázni, és azt hazudja, hogy elfogyott. Pedig Haris tényleg az utolsó két dobozt adta el Markónak. A közbeavatkozásnak hála az

fiával együtt elbújtatni bosszúittas férje elől. Nada tőle kér segítséget, hisz egykor vőlegénye is segített a boltoson. Ranko, a gyászoló apa, látva azt, hogy a háború milyen romokat hagyott maga után, elhatározza, építéssel próbál majd helyrehozni valamit az elmúlt évtizedek pusztításaiból. Távolságtól, a semmi közepén, egy dombon talál egy lerombolt templomocskát. Az öreg fejébe veszi, hogy saját pénzén saját kezével és némi segítséggel az ott lévő kövekből újra felépíti azt. Egy fiatal fiút vesz maga mellé, s megkéri, szerezzen még más munkaeerőt is. Nebojsa a tragédia után a munkába menekül. Azóta ő az egyik legismertebb sebészorvos. Nehezebbnél nehezebb műtétei után hazamegy üres lakásába, és próbál nem gondolni élete ürességére, ami tizenkét éve gyöttri.

ezt teszik-e a pogányok is? Ti azért legyetek tökéletesek, mint ahogy mennyei Atyátok tökéletesek.” (Mt 5,43–48)

Rankóhoz Marko egyik gyilkosának a fia jön el segíteni a templom építése körüli munkálatokban. Szelíd, szorgos fiú, de mégiscsak gyermeke gyilkosának a fia. Nebojsához autóbalesetben súlyosan megsérült beteget hoznak. Amikor meglátja, ki az, remegni kezd kezében a szike: Todor fekszik a műtőasztalon. Harist a gyámoltalan, bántalmazott Nada bűnöző férje megfenyegeti: vagy megmondja neki, hol rejtegeti feleségét és fiát, vagy az ő családjának esik bántódása. Védje-e saját véréit, nyugodt, megharcolt életét, vagy az ő életét egykor megmentő Marko menyasszonyát segítse? Mit diktál ezekben az esetekben Jézus parancsa?

ismeretlen katona megmenti az árus életét, viszont ezért súlyos árat kell fizetnie. Jóságáért életével fizet. Hiába van szó a katonatársukról, a három felbőszült egyenruhás Haris helyett most Markót kezdi el verni. Az egész főtér cinkos hallgatásba burkolódik. Még az asztalnál ülő Nebojsa is megdermed, amikor legjobb barátját üt-ni-vágni kezdik. Senki sem akar bajt a fejére, így elfordítják azt. Így veri halálra a három férfi az épp csak hazatérő katonát.

Eltelik tizenkét év. Nagy idő. A harcoknak is vége, az emberek élete is megváltozik, és a múlt is a feledés ködébe vész. A háború minden elszennvedője és áldozata igyekszik feldolgozni azt, amit lehet. Sokan elhagyják Boszniát, és hátrahagyva mindent, új életet kezdenek. Haris, a megmenekült boltos a németországgi Hellében telepedik le, és egy autógyárban keresi a kenyerét. Egy német asszonytól két kislánya született. Családapa, aki becsületese, tisztességes és nyugodt életet él. Nada szintén máshol keresi a boldogulását. Szerelme halála után kimegy pincérnőnek Németországba. Itt szed össze egy vadállatot, akitől Dusan fia született. A szintén szerb férfi éveken át bántalmazza nejét, így az asszony hat év körüli gyermekével menekülni kényszerül tőle. Így találja meg Harist. Máshoz nem tud fordulni, hisz ebben az idegen országban ki más tudná

A múlt, bár hallgat, és látszólag feldolgozott, elsimult, tizenkét évvel később annak a napsütéses délutánnak a szereplői ismét kénytelenek szembenézni a be nem gyógyult sebeikkel. Mind a három szereplő, Ranko, Nebojsa és Haris olyan helyzetbe kerül, hogy meg kell hozniuk egy súlyos döntést: bosszút állnak-e Marko értelmetlen haláláért, vagy megbocsátanak a gyilkosoknak. Jogosan merül fel bennük a kérdés, hogy bármit diktál is a lelkiismeretük, hitük, megéri-e egyáltalán jót tenni azokkal, akik Markót épp a jóságáért tiporták el. Most itt lenne a lehetőség a „szemet szemért, fogat fogért” elvet követni. Jézus azonban mást mondott: „*Én viszont azt mondom nektek: ne szálljatok szembe a gonosszal, hanem aki megüti az arcodat jobb felől, fordítsd felé a másik arcodat is.*” Sőt Jézus még többet kér tőlünk: „*Hallottátok, hogy megmondattok: Szeresd felebarátodat, és gyűlöld ellenségedet. Én pedig azt mondom nektek: Szeressétek ellenségeiteket, és imádkozzatok azokért, akik üldöznek titeket, hogy legyetek mennyei Atyátoknak fiai, aki felhozza napját gonoszokra és jókra, és esőt ad igazaknak és hamisaknak. Mert ha azokat szeretitek, akik titeket szeretnek, mi a jutalmatok? Nem ugyanezt teszik-e a vámszedők is? És ha csak atyátokfiai köszöntitek, mennyivel tesztek többet másoknál? Nem ugyan-*

Az emberben rejülő nagyság csodás történetei ezek. Mindhárom hős felismeri, hogy a gyűlöletnek sohasem a gyűlölet, hanem csakis a szeretet vethet véget. Ez a 2013-ban készült, igaz történeten alapuló alkotás Srđan Aleksić (1966–1993) hőstettének állít emléket, aki egy jugoszláv amatőr színész, valamint igen tehetséges úszó volt. A Szerb Köztársaságban katonaként szolgált a boszniai háború alatt. Egyik nap látta, hogy a bosnyák szomszédját katonák egy csoportja zaklatja, bántalmazza. Megpróbált közbeavatkozni, mire a katonák Aleksić felé fordultak, és a puskájukkal addig verték, amíg kómába nem esett. Egy héttel később a kórházban halt meg. Több posztumusz díjat kapott nemes cselekedetéért, amelyet a véres háború idején mélyen hősiessnek ítétek.

A Templom a dombon
Szerbia Oscar-díjra nevezett alkotása,
és több neves filmfesztiválon
közönségdíjas lett.

KANYÓ ÁRPÁD

LITURGIKUS SZÍNEK

KELETEN

4. rész

Sorozatunk utolsó cikke a „böjti” jelzésnél szereplő színeket vizsgálja. Útmutatónk leírása a „piros” és a „bordó” színek között tesz különbséget. A keleti egyházak előírásait szemlélve a *megkülönböztetésbeli repertoár* ellenben sokkal bővebb: megannyiszor említik a „bíbor” és a „vörös” megnevezéseket is, hogy még jobban különbséget tegyenek az egyes árnyalatok között. A bíbor skarlátvörös, illetve vöröseslila kiegészítő szín, a vörös pedig a szivárvány első színe, alapszín. (A kutatók között abban nincs teljes egyetértés, hogy melyik elnevezés – piros vagy vörös – az igazán helyes a szivárvány alapszínének megnevezésére. Az alábbi tárgyalás esetén különösen igaz, hogy a piros-vörös-bordó között igen csekély a vizuális különbség, valószínűleg a szín tónusa határozza meg az elnevezést.)

A PIROS SZÍN

A piros jól látható, élénk, telített vörös szín, mely a bizánci ikonfestészetben a fehérrel egyenrangú. Szimbolikája szerteágazó: mindenekelőtt **Isten emberek iránt érzett mérhetetlen és lángoló szeretete jelleként értelmezik** Keleten. A János evangéliumában megfogalmazottak szerint ez egészen eddig kiterjed: „Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta oda érte” (Jn 3,16). Mivel Jézus Krisztus önnön vérént ontotta értünk, így lemosva bűneinket, ezért **a piros az Ő oldalából kifolyó vér szimbóluma**. Ezt különösképp érzékelteti – nemzeti jelleggel – az orosz egyház húsvéti ünneplése: a fehér ruhában végzett feltámadási szertartást követő húsvéti liturgiától egészen az ünnepkör zárásáig minden istentiszteletet a „szép” pirosban végeznek. Ez a húsvéti időszak liturgikus színe, mert Isten hatalmas szeretete mutatkozott meg Krisztus értünk végbevitt üdvözítő művében. Ez a szín egyúttal **bi-nyonyítja a megtestesülést**, Krisztus emberi testet öltése **valódiságát**,

A GÖRÖGKATOLIKUS METROPÓLIA EPARCHIÁI RÉSZÉRE KIADOTT SZERTARTÁSI UTASÍTÁS, ÚT-MUTATÓ A SZENT SZOLGÁLATOK VÉGZÉSÉHEZ CÍMŰ KIADVÁNY LITURGIKUS SZÍNHASZNÁLTUNKRÓL ÍGY ÍR: „A BIZÁNCI RÍTUST KÖVETŐ EGYHÁZAKBAN NINCS A LITURGIKUS SZÍNEKNEK EGYETEMESEN ÉRVÉNYES RENDSZERE. NÁLUNK A »VILÁGOS« JELZÉSNEEL HASZNÁLHATÓ: FEHÉR, ARANY, EZÜST, SÁRGA, KÉK, ZÖLD; A »BÖJTI« JELZÉSNEEL HASZNÁLHATÓ: PIROS, BORDÓ, LILA, FEKETE.”

és előre jelzi minden ember eljövendő megváltását. Egyik indoklásuk külön nyomatékosítja, hogy Tamás vasárnapjától húsvét ünnepzárásáig még a házasságkötés szertartását is effajta színű istentiszteleti öltözékben kell megülni. Leírások időnként úgy fogalmaznak,

hogy ebben az időszakban a piros ruha arany-nyal díszített kell legyen.

A keleti egyházak értelmezései a piros **őszö-vetségi szimbólumaként** a Mózesnek az égő csipkebokorban megjelenő Istent (Kiv 3,2) szemlélik, aki önmaga „emésztő tűz” (Zsid 12,29; vö. MTörv 4,24), és gyakran hivatkoznak a vándorlás során a zsidó népet éjjel vezető tűzoszlopra (Kiv 13,21). Ál-Areopagita Dénes **a tűz, a lángolás színeként szemléli** e színt, amelyben **láthatóvá válnak az isteni energiák.** Meleg szín, amely „életet adó”, így **az életnek is szimbóluma.**

Előző cikkeink már említették, hogy a Szentháromság személyeihez hozzárendelhető egy-egy szín: a piros ebben a megközelítésben **az Atya személyének, az Ő dicsőségének a jelképe,** aki a mi teremtő és gondviselő Atyánk.

A (tűz)piros Keleten két aspektusból **a vértanúkhoz is hozzárendelt szín:** egyfelől **a hitükért ontott vérük szimbóluma** (amit a román értelmezés e magyarázattal „vörös”-nek ír), ugyanakkor **Isten és az ember kölcsönös, illetve a vértanúk Isten iránt érzett lángoló szeretetének** is jele. (Órigenész a bibort a vértanúságra, a karmazsint pedig a szeretetre vonatkoztatja.)

A Szentséges Pászka ünnepe és a vértanúk emléknapjai mellett – nem egységesen – pirosat írnak elő Keresztelő Szent János fejevétele és a hitüket megvalló szent uralkodók ünnepére (itt az arany/sárga/ és a zöld színek mellett), illetve némely apostolok emléknapjára (ez esetben pedig az arany/sárga/ és a fehér megjelölés után, „vagy” kötőszóval).

Él olyan keleti tradíció, ahol piros színt használnak az Úr körülmelése napján (január 1.), az Áthosz hegyén pedig előszeretettel alkalmazzák (a húsvéti pirosat) az Istenszülő elszenderülése ünnepén. A jeruzsálemi egyház

sajátja, hogy ezt a színt használja a Krisztus életének főbb eseményeit megjelenítő nagyobb ünnepeken, például Krisztus születése (karácsony) ünnepén.

A mi egyházunkban harmincnégy évvel ezelőtt dr. Timkó Imre megyéspüspök az 1983/II. 831. számú körlevélbeli rendeletével a temetési színt így szabályozta: „A Paptestvérek ismételt kérésére ezennel úgy rendelkezem, hogy az egységesítés szempontjából és liturgikus hagyományaink megőrzése, illetve visszaállítás érdekében a papi temetések ezután piros színű liturgikus ruhában történjenek. A további egységesítés érdekében szeretettel kérem Nt. Paptestvéreimet, hogy lelkipásztori prudenciával és tudatos nevelői tendenciával igyekezzenek megértetni Híveinkkel ezt a liturgikus örökségünket, és fokozatosan kezdjük meg a piros (bordó) liturgikus szín bevezetését a világjak temetésénél is. – Ugyanezt kérem a nagyböjti szertartások végzésére vonatkozóan is.”

A BORDÓ SZÍN

Jelen írás – az Útmutatónkban „bordó” elnevezés alatt megjelölt kategóriáról szólva – a fentebb már említett „bíbor” és „vörös” (a mélyebb árnyalatú piros) közötti különbségtételt az alábbiak szerint tárgyalja.

A bíbor kedvelt szín Keleten, az ezezusi zsinat óta az Istenszülő és az ő édesanyja, Szent Anna köntösének színe az ikonográfiai ábrázolásokon. Mint a legmélyebb sötétvörös, a bizánci udvarban – az arannyal egyetemben – az uralkodói öltözet színe. Méltóságot és komolyságot sugároz, ugyanakkor – mint a pompa színe – a szemlélőben kellemes érzetet kelt. A földet és eget jelképező színekből összetevődve **az égi és földi egyesítését** is ábrázolja.

Hajdan a császári hatalmat jelölő bíborpalástot a katonák Krisztus megcsúfolásának eszközeként használták fel, a keresztények

számára viszont a gúny e köntöse az Úr igaz királyságának tanújává lett. Jeruzsálemi Szofróniosz a pap ruháját „tűzhöz hasonlatos színű”-ként emlegetve erre a bíborpalástra gondol. Egy 13. századi bizánci író azonban már nem csupán tisztelettel emlegeti az uralkodó bíborát, hanem időközönként gúnyolódva azt is leírja, hogy e színhez „a császári önkény véres kegyetlensége” társul.

Fontos megjegyeznünk, hogy az ősi hagyományban az oltárasztalon található **Evangéliumos könyv borítása** bíborszínű. A 6. századból több emlékmű bizonyítja ilyen színű pergamenre íródott szövegek meglétét is, leghíresebb a 19. század végén a dél-olaszországi Rossano székesegyházában fellelt, most 188 lapból álló, folyamatos írású (uncialis) Evangéliumos könyv (ez jelen formájában hiányos, csak Máté és Márk evangéliuma maradt fenn benne) és a bécsi Genézis-kézirat. (Amikor fémveretes borítót ellátott az Evangélium, a görög hagyományban vasárnaponként a feltámadást ábrázoló kép, vagyis a hátlap van felfelé fordítva; más napokon pedig a megfeszítés ábrázolásával felfelé látható az oltáron.)

Egy orosz magyarázat elmondja, hogy a régi egyházi gyakorlatokban nem volt használatos a fekete szín, hanem nagybőjtre a bíbor szín, a sötétbordó árnyalata volt előírva. Megjegyzi, hogy amennyiben ilyen öltözetet használnak, annak **sötétebb változatúnak kell lenni a húsvéti piros (vörös) színnél**.

Keleten az Úr keresztjének ünnepeire és emléknapjaira – a későbbiekben elemzendő lila szín mellett – gyakorta sötétpiros az előírás. Ez az **Üdvözítő keresztútját** jeleníti meg. (Amint már láthattuk, Keleten itt is érvényes a sokszínűség: Jeruzsálemben a Szent Kereszt felmagasztalását például zöld színben ünneplik meg.) Ahol a kereszt tiszteletére a bordó színt alkalmazzák – mint fentebb már tapasztaltuk – jelzik, hogy ennek mindenképpen sötétebb pirosnak kell lennie a húsvéti pirosnál. Keresztfelmagasztalás napjára a román ortodox szinódusi magyarázat a „vörös” megjelölést alkalmazza, és szimbólumként ennyit mond: **„Az Úr keresztáldozatát szimbolizálja, a felolvasott evangéliumi szakasz alapján.”**

Az orosz gyakorlat nagycsütörtökre sötétpiros öltözetet ajánl, amikor a templom terítői még feketék, kivéve az oltárasztalt, melyet a Titkos Vacsora asztalterítője emlékére ekkor fehérbe öltöztetnek. Ebben a megközelítésben e szín Krisztusnak a Titkos Vacsorán tanítványainak adott vérének szimbóluma. A böjti időszakokra (a sötét)lila és fekete öltözet mellett ugyancsak említik a sötétpirosat (bordót). Szkaballanovics **a böjt és a megtérés** színeként emlegeti, a **tűzpirosat Krisztus kínszenvedése jeleként** magyarázza. A bordó megjelöléssel az Előhírnök fejvétele napjának leírásánál is találkozhatunk.

A romániai görögkatolikus egyház előírásában (és az ortodox szinódusi leírásban is) a „vörös” terminust találjuk. Ezt az istentiszteleti öltözetet a görögkatolikusok nagybőjtire írják elő és a karácsonyt megelőző böjti időszakra (itt „a helyi hagyományok szerint” megjegyzéssel), valamint egyes ünnepek előestéjére és magára az ünnep napjára (Keresztfelmagasztalás), a tipikoknak megfelelően. Vörös színt írnak elő a szerdai és a pénteki napokra is. Az ortodox szinódusi leírás Keresztfelmagasztalás és a vértanúk napjaira írja használatát. Az 1918-ban megjelent magyar Utasításunk szerint: *„Vörös szín használatos a nagybőjti vasárnapokon (virágvasárnapot kivéve) s ezek délutánjain, az előszenteltek liturgiáján, nagycsütörtökön (este is), pünkösdi vasárnapján, mindenszentek vasárnapján, Illés próféta ünnepén s a vértanúk ünnepein.”*

Az időszakai böjtökkel kapcsolatban a román leírás az „évközi hagyományos színek” kitéttel említi követendőnek, és ajánlja a gyakori gyónást, hiszen „a böjti időszak az áhitat, irgalmasság, jótékonykodás előmozdítására szolgál, a szentek példája nyomán”.

Ne feledjük, hogy **a királyi ajtó függőnye** a legtöbb keleti egyházban szintén piros (vörös). Ez sem általános: vannak olyan egyházak, ahol a királyi ajtó mögötti függőnyel egyetemben még a mécsesek poharának színe is változik az adott ünnepnek megfelelően, de a görög gyakorlatban a függöny és a mécsesek általában mindig vörös színűek. Hagyományosan **a liturgikus könyvek rubrikái** is vörös (piros) betűkkel nyomtatottak.

A Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye gyakorlata sötétpiros (bordó) vagy lila színt ír elő a Szent Kereszt tiszteletére és a nagybőjti hétköznapokra. Leírásuk megjegyzi, hogy a nagybőjti szombatokon és vasárnapokon világos színt kell használni. Az alábbi engedmény is olvasható: „meg kell jegyezni, hogy néhány parókiánkon a helyi tradícióból fakadóan a nagybőjt szombatjain és vasárnapjain is bordó színt használnak. Noha eme gyakorlat ütközik az általános előírással, a helyi szokásra való tekintettel engedélyeztetik e szín (bordó) használatát.”

A LILA SZÍN

Régi görögkatolikus utasításainkban a „viola” megnevezés olvasható, úgy vélem, ez akkoriban a lila színre utalt. Közel száz éve így írták: *„Viola szín felel meg Jézus körülmetélése ünnepén, Karácsony és Vízkereszt előestéin, a Szent Kereszt ünnepein, húshagyó, vajhagyó és a karácsonyt megelőző két vasárnapon, vajhagyó szombaton, a nagybőjt s a többi időszakai böjtök hétköznapjain, Ker. Szent János fejvétele s fejének megtalálása ünnepein.”*

A lila másodlagos szín: a piros és kék alapszínek keveréséből keletkezik. Két alapösszetevője közül egyik a szivárvány színeinek kezdő, másik pedig a záró színe, ezért a keleti magyarázatokban a lila **a két végső pontnak, a kezdetnek és végnek a jelölője**. A Jelenések könyvében így olvasható: „Én vagyok az alfa és omega, a kezdet és a vég, az első és utolsó” (Jel 22,13). Másik magyarázat szerint a lila a hetedik szín a pirostól számítva, ezért **a hetedik napon megpihenő Isten nyugal-mára utal**.

Amint az előbbieken már jeleztük, a sötétpiros mellett az Úr kereszt-jének ünnepeire és emléknapjaira a lila szín előírása is fellelhető, szim-bolizálva **az Úr szenvedéseit és megfeszítettését**. A böjti időkre **a szomorúság, bűnbánat és megtérés** kifejezőjeként szintén előírják (a sötét árnyalatú piros/kék/zöld és fekete színek mellett). Néhány egy-házban a lila a nagyböjti szolgálatok sajátja, ezekben a leírásokban az árnyalatokat megkülönböztetve a „sötétlila” használatát javasolják. A böjtközhöz kapcsolódva e szín **a mértékletességnek** is szimbóluma.

Érdekeségként megemlítek egy olyan orosz leírást, mely a „lila vagy aranyárga” szín használatát írja elő a nagyböjtöt előkészítő vasárna-pokra, és a „nem általánosan” megjegyzéssel Szent Mihály és Gábor fő-angyalok és a többi égi erők (november 8.) ünnepére is.

Egyes keleti egyházakban a lila színű papi fejfedő (kamilavka) éppúgy a **Krisztus szenvedéseibe való beöltözés** jelképe, mint a püspöki mandíász, amely általában szintén lila színű, mivel a püspök Krisztust ábrázolja. A román szinódusi leírás szerint a nagyböjti szertartásokon a főpap sötét (lila, zöld, sötétkék, fekete) színű mandíászt visel, kivéve a szombatot és vasárnapot, illetve az ünnepnapokat.

A FEKETE SZÍN

A közgondolkodásban a fekete a gyász, a vég és a halál szimbóluma. Az ikonográfia **az alvilág jelképeként**, a sir sötétségeként értelke-tti: gondoljunk a Krisztus születését ábrázoló ikon barlangjára vagy a Lázár feltámasztása ikon sírábrázolására. A fekete **a fény hiánya, a nemlét érzékeltetője**. A keleti egyházak többségében főként **a szomo-rúság, a könnyek, a bűnbánat és a megtérés** színe, használata a böjti időszakokban, leginkább a nagyböjtben hangsúlyos: van, ahol a böjti hétköznapok (első héten hangsúlyosan) általános színe (a lila és más sötét színek mellett), másutt főként a nagyhét szent napjain használatos. Olyan gyakorlat is fellelhető, hogy a templom terítői is feketék ebben az időszakban. Lassan évszázados Utasításunk nálunk ezt írta: „Nagypénteken a kir. órákon és a vecsernyén, nagyszombaton reggel s a Sz. Bazil-miséen az apostol végéig, valamint az esti szertartáson, úgyszintén az u.n. gyászmiséken s a halottak szombatjain fekete ruha használendő” (1918. év, 7.). Az orosz egyházban külön leírják, hogy az egyéb sötét árnyalatok mellett a nagyböjt egyes szombatjain és az eme periódusra eső nagyobb szentek emléknapjain lehet fekete a ruha szí-ne, de arany- vagy ezüstdíszítéssel, mintázattal. A halottak szombatjára és Lázár szombatjára viszont fehér ruha alkalmazását kéri. Említésre méltó, hogy **az orosz egyházban 1730 óta használatos** a fekete szí-nű papi dísz: ebben az évben rendelték el a szentpétervári papságnak, hogy II. Péter cár temetésére lehetőség szerint ilyen színű ruhát vegye-nek, s ettől kezdve terjedt el orosz földön való használata.

A Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegyében a fekete a temetések szí-ne, de a hét éven aluli gyermek esetében éppúgy, mint a fényeshéten, a fehér szint kell alkalmazni. A román görögkatolikus előírásban is ki-zárólag temetésekre engedélyezett fekete színű epitrahélion és felon használata.

E szín esetében rövid történelmi kitekintést tehetünk magyarországi szabályozásunk tekintetében. Mivel egyházunkban igen elterjedt volt a fekete szín használata nemcsak temetéseken, hanem a halottakért végzett akár temetési, akár évfordulós gyászliturgiákon, az akkori me-gyéspüspök – aki szerint nálunk nyugati hatás ennek használta – közel négy évtizede szükségesnek látta előírás kiadását e szín utóünnepék időszakában való használatáról: „Az utóünnepék hétköznapra eső nap-jaival kapcsolatban pedig a jövőre vonatkozóan úgy rendelkezem, hogy a Szent Liturgiákon csak az utóünnep tisztelőt lehet venni. A fekete liturgikus szín teljesen mellőzendő (a temetésen maradhat a régi rend). Ha halottért kell Liturgiát végezni, akkor is világos színben, utóünnepi énekekkel és olvasmányokkal kell a szent szolgálatot elvégezni. Ugyan-ez vonatkozik az úgynevezett temetési misére is. Az ekténiákban a ha-lottiak vehetők, a Liturgia befejező áldása után a pannichida – ha ezt külön kívánják – feketében elvégezhető.” (1984/II. 215.)

A keleti egyházak liturgikus színeik szabályozásánál **figyelembe veszik az adott szentek tisztelőt, illetve az utóünnepet** (utóünnepi napokon az ünnep színe használatos). Egy orosz leírás is világosan említi ezt. Egyházunkban 1984-ben a következő rendelet született: „Szeretném nyomatékkal felhívni Ft. Papjaimat a Szerartási Utasításban jelzett doxológias és polyeleoszos szentjeink méltó temp-lomi megünneplésére... csak az Utasításban előírt módon végezzék a Szent Liturgiát, még akkor is, ha elhunytért kell azt bemutatni. Fekete színű miseruhát ne vegyenek magukra, hanem világos színű liturgikus ruhát használjanak. Hogy a Liturgián jelenlévők könnyebben megért-hessék rendelkezésemet, nagyon ajánlatos, hogy a pap néhány szóval emlékezzék meg az aznapi nagy szent jelentőségéről, hozzátéve azt is, hogy Krisztus keresztáldozatának értéke nem a fekete színtől vagy a gyász-tropártól függ. Ezzel a rendelkezéssel hatálytalanítom azokat, amelyek a Szerartási Utasításban található január 14. után.” (1984/II. 216.) Rögtön ezt követi annak hangsúlyozása, hogy „húsvéti időben, Mindenszentek vasárnapjáig bezárólag a Szent Liturgia végzésénél a fekete színt teljesen mellőzzék” (1984/II. 217.).

A papság reverendájának általános színe (a szerzetes papoké mindig, a világi papoké más színű is lehet) fekete, és a szerzetesi mandíász és fátyol is ilyen színű. A világi aggodalmaktól való szabadulás vágyát, a lemondást, a szenvedélytelenséget, a bűnbánatot, a lelki nyugalmat és az alázatot szimbolizálják.

KANYÓ ÁRPÁD

A SZENT NEGYVEN NAP

Karácsony után nem sokkal – február 11-én –, vajhagyó vasárnapal megkezdődik a **nagyböjt**. Tekintsük át egyházunk böjti rendjét, hogy felkészülten kezdhessük meg testi-lelki böjtölésünket **az Üdvözítő föltámadására várva**.

A zsidó nép, kijövén a fogságból, elhagyta a világi rabságot, a bibliai Egyiptomot, s egy hosszú, küzdelmes vándorlás állott előtte. A nagyböjti út – a negyven évről hasonlóan – negyven napon át nehéz, küzdelmes, s az Egyház a „lelki Egyiptom” rabszolgaságától akarja megőrizni tagjait. A nagyböjtben, a bűnbánat és megbocsátás „szűk útján” a következő böjti fegyelem van érvényben:

A nagyböjt kezdetének a vajhagyó vasárnap esti istentiszteletének, a megbocsátás vecsernyéjének a kezdőáldása számít.

Az első hét a „tisza hétfő”-vel kezdődő ún. „tisza hét”, ekkor szigorú böjt van előírva, azaz tartózkodni kell a bor és az olaj fogyasztásától is. A „tisza hétfő” a „lelki tavasz kezdete”, s az e hét estéin olvasott Krétai-kánon is a Paradicsomba való sóvárgásunkat jeleníti meg. A nagyböjt többi napján csak hétvégén fogyasztható bor és olaj, ezt azonban csak az erős szervezettel rendelkező emberek gyakorolják. Az első hét szigorúságát a mi Triódionunk is megerősíti az első hétfő esti magyarázatnál: „a hagyomány szerint nem végezzük az előre megszentelt áldozatok szolgálatát szerdáig, hogy a hagyomány szerint böjtölhessen minden szerzetes, akik meg bírják, böjtölhetnek egészen péntekig”. A szerdai előszenteltek liturgiáját követően ismét megjelenik a rubrika: „Ma közösen is asztalhoz ülünk, de csak szigorú böjti eledelket eszünk, és méhsört iszunk a hét első szerdáján. Csütörtökön (a szerzetesi szabályok szerint) nem ülünk (közös) asztalhoz, hanem böjtölünk péntekig. Akkor asztalhoz ülünk és étkezünk.” Pénteken Szent Tivadar nagyvértanú emléknapja miatt: „Asztalhoz ülve a szent emlékezetére olajos dolgot lehet ennünk és bort innunk. Ez a hagyomány Szent Száva és Eutim atyáink közösségéből maradt reánk. (Most viszont már nem tesszük ezt, a nap sajátos jellege miatt.)” E tekintetben Triódionunk antik palesztinai tradícióra épít.

Ha Keresztelő János fejének megtalálása a nagyböjti időbe esik, akkor e napon – az első hét kivételével – fölmentés van érvényben borra és olajra (2018-ban február 24.). Olykor a szevasztei negyven vértanú emléknapja is a nagyböjtben van: „Étkezéskor olajosat és bort is magunkhoz veszünk, a nagyböjt első hetében azonban olajosat nem, hanem csak bort” (március 9.).

Nagyböjt ötödik szerdáján az előszenteltek után, Krétai Szent András bűnbánati kánonjának olvasása előtt – melyre az éjszaka negyedik órájában adják a jelet – a következő az előírás: „A vacsoránál ma bort is lehet inni.”

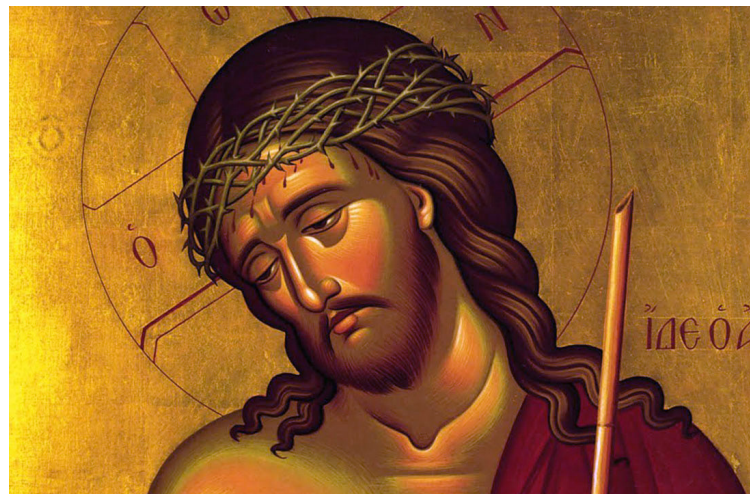
A nagyböjt Lázár szombatjának kezdetén ér véget, ez a negyvenedik nap, a nagyhét már önálló időszakot alkot.

Virágvasárnap megengedett a hal, a bor és az olaj fogyasztása. (Kezdőpontja az előző napi alkonyati istentisztelet kezdőáldása.) Triódionunk is megerősíti: „Az asztalnál fölmentés van hal fogyasztására.” Ez a rend érvényes a szevasztei negyven vértanú emléknapján és örömhírvétel ünnepén, kivéve, ha az nagyhétre esik (március 22.).

Nagyhéten minden egyes nap szigorú böjt. Nagyszombat a legszigorúbb nap, ekkor az éjfél felmentéséig mindenféle ételtől tartózkodni kellene. Sőt, egy másik megközelítés szerint az utolsó étkezésnek nagycsütörtök este kell megtörténnie (eszerint ekkor a liszt, a bor és az olaj megengedett), s onnantól csak a szombati Bazil-liturgia végén lehetséges egy kis bor és gyümölcs fogyasztása, erőt adván az ünneplés további fontos szertartásaihoz. Triódionunk megfogalmazása szerint: nagycsütörtökön, a lábmosás szertartásának elvégzése után „az ebédelőben bort és olajat is lehet fogyasztani”. Nagyszombatra vonatkozóan pedig így utasít: az esti vecsernyével egybekötött Bazil-liturgia befejeztével, „az elbocsátás után a helyünkön ülve maradunk, s a testvéreknek egy darab kenyeret s fűgét vagy datolyát adnak, meg egy pohár bort is”.

BÖJTI RENDJE

Badea Cireșanu, a híres román teológus a következőket mondja a nagyheti időről: „A böjtölés jellege is különböző volt mindaddig, amíg egy egységes szabályozás életbe nem lépett. Az Apostoli Konstitúciókban így olvasunk a megtartoztatásról: »böjtöljétek a Nagyhéten, csak kenyert, sót, zöldségeket és vizet fogyaszthatok, a bortól és a hústól teljesen tartózkodjatok. A Nagypénteken és Nagyszombaton, ha az egészségetek engedi, ne ízleljétek semmit az esti kakasszóig... Nagyszombaton böjtöljétek a Feltámadás napjának felvirradtáig, a templomban virrasztva olvassátok a Törvényt, a Profétákat és a Zsoltárokat.«” Epifánosz, a ciprusi Szalamisz püspöke ugyanígy tanítja a nagyheti böjtölést: „szárazböjt”, vagyis kenyér, só, zöldségfélék és víz.

A kánon így mondja: „ha püspök, pap, diakónus, felolvasó vagy énekes – hacsak nem akadályozza betegség – nem böjtöl a Nagyböjtben, vagy a szerdákat és péntekeket nem tartja meg, fokoztassék le”. A 4. századi laodiceai zsinat 50. kánonja megparancsolja, hogy nagycsütörtökön ne legyen felolva a böjt, „hanem az egész negyven nap szárazböjt legyen”. Ezt a kánont megerősítette a VI. Egyetemes Zsinat (680) is a 29. kánonjával. Ugyanezen zsinat 56. kánonja meghagyja, hogy a nagyböjt szombatjain és vasárnapjain minden keresztény tartózkodjon „élőlények, tojás és tejes dolgok fogyasztásától”.

A nagyböjti időszak egyik jellegzetessége, hogy a keleti egyház felfogásában tilos az esküvő, annak örömteli jellege miatt. Ez más, zajos multságokon való részvételre is vonatkoztatható. Ám, ami talán már elfeledett: Kelet a tilalmat a fényeshéten is fenntartja, pontosan az ellenkező indokból: a feltámadás ünnepe utáni héten menyegző azért nem tartható, mert semmi más öröm nem szoríthatja háttérbe Krisztus feltámadásának a diadalát! Csak megjegyzem: régen a latin egyház is ismerte a fényeshétre vonatkozó házasságkötési tilalmat! Sőt, a kora középkori Nyugaton is bőven találkozunk a házassélet gyakorlásának tilalmával, a témát Katus László történész egyik írása ismerteti. Pavel Jevdokimov teológus ezen kívül más tiltott napokat is felsorol Keleten a házasságkötéssel kapcsolatban: a nagyböjt és a fényeshét mellett tiltott nap a kedd, a péntek, a vasárnap, az ünnepek vigíliája, az Előhírnök vigíliája és ünnepe (augusztus 28. és 29.), a Kereszt ünnepei (szeptember 13. és 14.), a nagyböjt előtti hét, az apostolok és Nagyboldogasszony böjtje, valamint a karácsonyi böjt egészen január 7-tel bezárólag. Keleten a böjt ugyanígy vonatkozik a házastársak szexuális együttléteire is. Nikodémosz Hágioritész Exomologetarionja (bűnbánati útmutató) szerint: „Meg kell jegyezni a következőt is, hogy éppúgy, ahogy szerdán, pénteken és Nagyböjtben tartózkodni kell a hústól, ugyanúgy tartózkodni kell a testi gyönyöröktől is. Ezért esküvőt nem lehet ezeken a napokon tartani, mert Pál apostol azt parancsolja, hogy a házaspárok nem egyesülhetnek az ima és a böjtölés idején: »Ne tartózkodjatok egymástól, legföljebb közös akarattal egy időre. Hogy ráérjétek a böjtölésre és az imádságnak éljétek« (1Kor 7,5). És a hittudós Aranyszájú tanúként hozza Joel mondását: Hirdesetek szent böjtöt – jöjjen ki hálószobájából a vőlegény, és

nászházából a menyasszony (Joel 2,15–16) –, hogy még a friss házások, akiknek erős vágyuk, életerős fiatalságuk és bilincsektől szabad ösztöneik vannak, se egyesüljenek a böjt és az imádkozás ideje alatt. Aztán hány olyan más házaspár van, akiknek nincsenek ilyen ösztöneik, mégse egyesülnek? Ezért Balszamón azt mondja, hogy a házaspárok, akik nem gyakorolnak önuralmat a Nagyböjt ideje alatt, nem áldozhatnak Húsvétkor és vezekelniük is kell. Hasonlóképpen azokra a házaspárokra, akik szerdán és pénteken egyesülnek, penitenciát kell kiróni.”

Cireșanu pedig ezt mondja: „A Nagyböjtben, ami a szomorúság és bűnbánat, valamint a katekumenek felkészülésének időszaka, az Egyház tanítása szerint tiltottak a mulatozások, színházi előadások, cirkuszi játékok és a testi fenytés. A régi időkben ilyenkor elengedték az adósságokat, és felszabadították a rabszolgákat. A laodiceai zsinat 52-ik kánonja meghagyja, hogy a böjt idején nem illik esküvőket tartani vagy születésnapokat ünnepelni.” Még egy megjegyzés: örömhírvétel ünnepén bizonyos böjti jellegzetességek (például három „csendes metánia”) megmaradnak szertartásainkban. Ez liturgikus okból azért van így, mert március 25. beletartozik a negyven nap számításába, s mivel a számnak kereknek kell lenni, és bár az ünnepen fölmentések vannak, a böjti jelek ezen időszak érzékeltetésére mégis jelen vannak szertartásainkban.

IVANCSÓ BAZIL

Liturgikus élet a Marson

Az utóbbi évek egyik legfelkapottabb témája a Marson való élet lehetősége. Tegyük fel, hogy ez idővel megvalósul. Igen ám, de arra kevesen gondolnak, hogy teljesen más például a légkör, a hőmérséklet, a gravitáció, a napok és évek hossza. Abba még kevésbé gondolunk bele, milyen is lehet majd a liturgikus életünk, amikor az emberiség véglegesen megtelepszik a vörös bolygón. Ez az a téma, amiről nem szólnak a tudományos-fantasztikus elemzések.

A Mars bolygót – igaz, évszázadok, és nem évek alatt – több-kevésbé lakhatóvá lehet tenni, ha a talajból napenergia segítségével metánt állítunk elő, és a légkörbe juttatjuk. A metán hatszor erősebb üvegházhatást okoz, mint a szén-dioxid, amely 95%-os jelenlétével ugyan a marsi légkör legfőbb összetevője, de a nagyon ritka légkör miatt nincs számottevő hatása. A légkör a felmelegedés következtében sűrűbbé válhat, mivel a talaj is egyre jobban felolvad a fagytól. Jelenleg ugyanis annyira hideg van a vörös bolygón, hogy az északi és déli pólusokon szárazjégből, vagyis fagyott szén-dioxidból álló állandó jégsapkák vannak (a szén-dioxid -78 °C -on olvad és szublimál). Az eddig mért leghidegebb hőmérséklet -140 °C volt, a legmelegebb $+20\text{ °C}$, az átlagos évi középhőmérséklet -63 °C . A felszínközeli légnyomás (0,7–0,9 kPa) kevesebb, mint százada a földinek (100 kPa). A metán légkörbe juttatásával azonban még csak a melegedés oldódna meg, a világürből lejutó és a felszínre elerő káros sugárzások problémája nem. A Földön az UV-sugárzást a magas légkörben jelen lévő (és az ég kék színét adó) ózon szűri ki (ez a Mars légkörében nincs jelen), a gamma-sugárzást pedig az ionoszféra, mely a Föld aktív magjának mágnesességéből adódik. Ezzel szemben a Marsnak nincs mágneses mezeje, így ionos rétege sincs, a gamma-sugárzás tehát szabadon eléri a felszínre. Mindezekre a problémákra vannak tudományos tervek, de gyakorlati megvalósításuk igen hosszú időt venne igénybe.

MILYEN LENNE AZ EGYHÁZI ÉV?

Egy szoláris nap a Földön 24 óra, a Marson 24 óra, 39 perc és 35,2 másodperc. Mivel a múlt századi kutatások szerint az ember belső, biológiai „órája” 25 órára van beállítva, de a Föld forgása 24-et kényszerít ránk, a Marson kiegyensúlyozottabb lehetne a bioritmusunk. A Marson való letelepedésünk után kérdés lenne, hogy a szoláris nap teljesen a földi időmértéket vegye-e át, s így a fenti pontos időből álljon, vagy talán észrevehetően módon legyen hosszabb minden másodperc („marsi másodperc”), s így pontosan 24 marsi órából álljon a nap. Az is tény, hogy az éjjeli pihenés alatti regenerálódás is hatékonyabb és a nappali munkavégzés is könnyebb lenne, mivel a felszíni gravitáció a földinek csak 37,6%-a.

Míg a földi év 365 vagy – szökőév esetén – 366 nappal áll, addig a Mars 668,6 marsi nap alatt kerüli meg a Napot. (Vagyis tíz év alatt négy 668 napos év és hat 669 napos szökőév lenne.) A vörös bolygón tehát jó háromszáz marsi nappal áll többől az év, mint a Földön. Ez a szentírási szakaszok kiválogatásában jelentene majd nehézséget. Bizánci rítusunk előírásai szerint egy év alatt a teljes újszövetségi Szentírást elolvassuk a Jelenések könyve kivételével (melyet elfogadunk sugalmazott könyvnek, de nincs liturgikus használatban). Mi legyen a fennmaradó több mint 300 nappal? Két-három mondatos apostoli és evangéliumi szakaszokká felezni a jelenlegieket nem érdemes, mert akkor milyen ta-

nítás marad az apostoli levelekből? Vagy Jézusnak egy csodáját talán vágjuk ketté? (Például találkozik a vak Bartimeussal, aki kiáltozik utána, de csak a következő napra előírt szakaszban kérdezi meg tőle Jézus, hogy mit szeretne, majd adja vissza a látását?) Vagy osszuk be úgy a szentírási szakaszokat, hogy azok a szenvedéstörténet és az ünnepek szakaszai kivételével ismétlődjenek, s így egy marsi év alatt kétszer is elolvassuk az Újszövetséget?

A hét marsi naptól álló heti rendszer bevezetésénél mi sem egyszerűbb. Azonban ezután mit tegyünk a 668 vagy 669 marsi naptól álló évvel? 55 és 56 marsi naptól hónapokat vezessünk be (hogya földi mintára 12 hónapból álljon az év), vagy 30 és 31 marsi naptól hónapokat? Bármelyiket is választanánk, mi lenne így az állandó ünnepeinkkel? Ha az 55-56 marsi naptól hónapoknál maradunk: a hónapok 31. napja után nem lesz semmilyen állandó ünnep? Ha a 22 hónapos rendszert választjuk: lesznek ünnep nélküli hónapok? Vagy ott van például az örömhírvétel és a karácsony ünnepe: Krisztus Urunk fogantatása és születése. Azért ünnepeljük ezt március 25-én és december 25-én, mert ez a 9 hónapos időtartam jelenti az emberi várandósságot. A várandósság időtartama a Marson sem lesz másképp. Milyen dátumokra helyezzük el tehát a két ünnepet? A (tegyük fel) 12 hónapos év 3. és 12. hónapjának 25. napjára? Akkor ez jóval több idő lesz, mint az emberi terhesség. Ha pedig pontosan 9 hónapot állapítunk meg a két ünnep között, akkor az „üres” idő nem 3 hónap lesz (ellentétben a földi évvel).

Ha a Mars benépesítéséig nem is történne meg a Katolikus és Ortodox Egyház egyesülése és minden vitás hitbéli és egyházfegyelmi kérdés eldöntése, örömhír, hogy a marsi kereszténységnek nem kell számolnia a Julián- és Gergely-naptárakból adódó különbséggel a húsvét dátumának meghatározásakor. (Kr. u. 325, vagyis az I. /Nikaiai/ Egyetemes Zsinat óta a következőképpen állapítjuk meg Urunk feltámadásának ünnepeit: a tavaszi napéjegyenlőség utáni első holdtöltét követő vasárnap.) Évszakok lennének a szomszédos bolygón is (mivel a Föld tengelyének dőlésszöge $23,5^\circ$, a Marsé $25,19^\circ$), tehát pontosan meg lehet határoz-

ni a tavaszi napéjegyenlőség napját. Azonban milyen holdtöltével számoljunk? Holdunk 385 ezer kilométeres messzeségben lassan kering, s a fényváltásai közötti idő 29 nap (teliholdtól teliholdig). A Marsnak azonban két piciny holdja is van (amelyek befogott aszteroidák lehetnek): a Fobosz és a Deimosz. Mivel sokkal közelebb vannak bolygójukhoz, mint a mi Holdunk a Földtől, a keringésük is igen gyors. A Fobosz keringési ideje 7 óra 39 perc, vagyis naponta háromszor kerül meg a Marsot, ez alatt kétszer kel fel a nyugati, és kétszer nyugszik le a keleti égbolton; a Deimosz keringési ideje (30 óra és 21 perc) alig több, mint a Mars forgása, emiatt 5,4 naponta kel fel, és 2,7 napig látszik az égen. Urunk feltámadásának ünnepeit tehát bajos lenne hozzájuk igazítani... (Az is tény, hogy naponta produkálnak látványos napfogyatkozásokat, de kis méretük miatt nem tudják teljesen kitakarni a Nap korongját, ezért ezek a fogyatkozások csak részlegesek.)

Összességében talán kimondhatjuk, hogy a Jóisten bizonyára nem véletlenül teremtette az embert a Földre, és a megváltás műve sem véletlenül történt itt. Ahogyan a szentírási könyvek isteni eredetű sugalmazása és terjedelme sem. Ezért talán nem az a feladatunk, hogy megtelepedjünk más bolygókon, hanem hogy az eddiginél jobban és a hibáinkból tanulva vigyázzunk a Földre (amiből csak egy van), és végre próbáljunk meg békében élni egymással.

Szeptember 15–17.

Szeptember 22.

Október 7.

Szeptember 21.

Szeptember 23.

Október 9.

Szeptember 22–24.

Szeptember 29–30.

Szeptember 15–17. A miskolci Görögkatolikus Egyetemi és Főiskolai Kollégium és Cigány Szakkollégium adott otthont a Keresztény Roma Szakkollégiumi Hálózat országos tanévnyitó konferenciájának.

Szeptember 21. A Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, a Földművelésügyi Minisztérium és az Emberi Erőforrások Minisztériuma Európa legnagyobb, közlekedéssel összefüggő környezetvédelmi kampányához csatlakozva „KÖZÖS ÚT, KÖZÖS JÖVŐ” címmel rajz-, fotó- és csoportos kreatív pályázatot hirdetett, melyen a nyírcsádi Szent Piroska Görögkatolikus Általános Iskola tanulói: Gugg Zsolt, Kerti Benedek és Pálóczi Fanni, az iskola rajzsakköre, valamint felnőtt kategóriában Káli Anna tanárnő különdíjban részesült.

Szeptember 22. A Külgazdasági és Külügyminisztérium Biztonságpolitikai és Nemzetközi Együttműködésért Felelős Államtitkársága Szent László-emlékérmet ajándékozott Fülöp metropolitának, Atanáz püspöknek és Ábel kormányzónak.

Szeptember 22–24. Közel nyolcvan hitoktató részvételével zajlott a görögkatolikus katekéták idei lelkiyagorlata és továbbképzése Máriapócson.

Szeptember 23. Az egész országból közel kétezer-ötszázan vettek részt a görögkatolikusok mátraverebély-szentkúti zárándoklatán.

Szeptember 29–30. Homo liturgicus címmel, hazai és külföldi előadók közreműködésével, huszadik liturgikus szimpozionját rendezte a nyíregyházi Szent Atanáz Görögkatolikus Hit tudományi Főiskola Nyíregyházán.

Október 7. Atanáz püspök Miskolcon pappá szentelte Salai Szabolcs diakónust.

Október 9. Ferenc pápa kihallgatáson fogadta a keleti katolikus egyházak vezetőit.

Október 12–15. Egyházmegyeink is bekapcsolódtak a 72 óra kompromisszum nélkül elnevezésű, országos, önkéntes, ifjúsági akcióba.

Október 14.

Október 19.

November 11.

Október 16.

Október 26–29.

November 16.

Október 17.

Október 29.

November 18.

Október 14. Közel félezren vettek részt a hagyományos szüreti bálon Nyíregyházán.

Október 16. A százhusz éves nyíregyházi Szent Miklós görögkatolikus székesegyház bekerült a Nyíregyházi Települési Értéktárba.

Október 17. Cigánypasztorációs konferenciasorozat indult a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskolán.

Október 19. Az „Utaidat, mutasd meg nekem!” – A magyarországi görögkatolikusok története a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye kánoni felállításáig (1771) című konferencia keretében Beregszászon Fülöp metropolita és Atanáz püspök megszentelte és elhelyezte

a Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkárságának támogatásával épülő Ortutay Elemér Görögkatolikus Központ kollégiumának alapkövét.

Október 26–29. Londonban tartották az európai keleti katolikus püspökök éves találkozóját, melyen mindhárom főpásztorunk részt vett.

Október 29. Fülöp metropolita és Ábel apostoli kormányzó a Londonban és környékén élő görögkatolikusokkal találkoztak a brit fővárosban, és Szent Liturgiát végeztek az ukrán görögkatolikus székesegyházban. Ezzel kezdetét vette a londoni misszió, a kint élő görögkatolikusoknak havonta végez Szent Liturgiát Jaczkó Sándor budapesti helynök atya.

November 11. Házaspárok számára tartottak lelkigyakorlatot Sajópálfalán.

November 16. Papp Antal püspök, a Miskolci Exarchátus első kormányzója születésének 150. évfordulóján konferenciát rendeztek a címzetes érsek életéről és munkásságáról Miskolcon.

November 18. Közel háromszázan vettek részt az országos görögkatolikus ministránstalálkón Máriaipócsón. A meghívott előadók között volt Gyurta Dániel Európa-, világ- és olimpiai-bajnok-úszó és Pindroch Csaba színművész is.

CSELÉNYI ISTVÁN GÁBOR

A SORSUNKBAN OSZTOZÓHOZ

Örök, tündöklő fény után
a föld: istállófélhomály.
Amott uralkodsz mindenben,
itt koldus lettél, nincstelen.

Mi hajt hozzánk, mi űz közénk?
Sejted-e, mit kapsz mindezért? –
Bezárt ajtót, bezárt szívet...
Aztán kereszt, rozsdás szögek...

Hisz tudod – mégis vállalod,
mit rád ró ez az állapot.
És mégis jössz... talán azért,
hogy átélhesd a szívverést,

az emberélet ritmusát:
születésünk-haláltusánk,
szorongásunk és álmaink...
a végesség korlátait.

Eljössz, hogy megmártózz a *másban*,
s így gazdagodj – önátadásban.
Eljössz, sorsunkban osztozol,
hogy megmutasd: ránk szomjazol.

Éhségünk így már: Isten éhe,
fájdalmunk: Isten szenvedése,
álmunk-álmod már Isten álma,
mely új világot hoz világra.

Szemedben menny visszfénye lobban.
Eljössz, hogy szólhass földi szóval,
s lehess számunkra annak tükre,
kit látni engedsz mindörökre. Amen.

RUSZIN KARÁCSONYI ÉTELEK KOMLÓSKÁRÓL

Savanyú gombaleves

HOZZÁVALÓK: • 20 dkg szárított gomba (vargánya) • 0,5 kg savanyú káposzta • 1 fej hagyma • 1 fej fokhagyma • 1-2 evőkanál liszt • 1-2 dl tejföl • ízlés szerint füstölt kolbász, tarja • só, bors, olaj, őrölt kömény, pirospaprika, babérlevél

ELKÉSZÍTÉS: A gombát meleg vízben kiáztatjuk, feldaraboljuk, olajon megpirítjuk az apróra vágott hagymával. Egy másik lábasba beletesszük az aprított káposztát, fölöntjük vízzel, megsózzuk, borsozzuk, és egy kis őrölt fűszerköményt adunk hozzá, majd lefedjük és puhára főzzük. Ekkor adjuk hozzá a gombát. Közben elkészítjük a rántást. A rántáshoz fél deci olajban elkeverünk 1-2 evőkanál lisztet, egy fej apróra vágott vöröshagymát, krémszínűre pirítjuk, adunk hozzá egy fej apróra vágott fokhagymát, pirospaprikát, 1-2 deci tejfölt, kevés forró vizet, majd jól elkeverjük, és hozzákeverjük a káposztás gombához. Babérlevelet és házi füstölt kolbászt, tarját is adhatunk hozzá. Tovább főzzük, hogy összeérjen az étel, a rántás és a hús. Hidegen és melegen is tálalhatjuk.

Mákos/diós/túrós/káposztás bobajka

HOZZÁVALÓK: • 1 kg liszt • 3 dkg élesztő • 5 dkg/1-2 kávéskanál cukor • 1 tojás • 0,5 l tej • só, cukor, olaj • 20 dkg mák • 15 dkg/10 evőkanál porcukor • 1 túró • 1 teavaj

ELKÉSZÍTÉS: Egy kis tejhez hozzáadjuk a cukrot, egy csipetnyi sót és az élesztőt, majd felfuttatjuk. A maradék tejből egy keveset tűzre rakunk, megolvasztjuk benne a vajat, majd hozzákeverjük a maradék tejet. A lisztbe felütjük a tojást, a futtatott élesztőt, hozzáadjuk a vajas tejet, és finom tésztává gyúrjuk. A tésztát letakarjuk, míg meg nem dagad, majd lisztezett deszkán finoman meglisztezve ujjnyi vastagra nyújtjuk a kelt tészta felét. Hosszában levágunk egy csíkot a tésztából, s addig söndörgetjük, míg szép, hosszú rúd nem lesz belőle. Apró bobajkákra vágjuk, és kikent tepsibe rakjuk – szellősen, hogy ne ragadjanak össze sülés közben. (Közben meg lehet csinálni a tészta másik felét is.) Előmelegített sütőben zsömlésínűre sütjük (kb. 15 perc). A két teavajat lábasban fölolvastjuk, és folyamatos kavargatás mellett barnára sütjük. A kisült, kihült bobajkát forró, de nem forrásban lévő vízbe tesszük és megpuhítjuk. Ha elég puha, szűrővel kiszedjük, tálba rakjuk, ráöntjük a barnára főtt vajat, és elkeverjük.

A ruszin hagyományok szerint a bobajka mákosan, túrósan, káposztásan és diósan is tálalható. Egyszerre két- vagy akár háromfélét is készíthetünk, ekkor a vajjal összekevert bobajkát osszuk annyifelé, ahányfélét csinálunk. Ha mákos vagy diós, akkor azt a porcukorral össze kell keverni, s a vajas bobajkára önteni és összekeverni. Ha túró, a tört túróra kell a vajas bobajkával összekeverni, majd megsózni. A káposztásat lehet nyers és főtt savanyú káposztával is, és túróval keverve is tálalni.

JÓ ÉTVÁGYAT KÍVÁNUNK!

Cselényi István Gábor

A BOLDOGSÁG ÍGÉRETE

Csendes a templom.
A város távoli zsongás:
árusok áradatától
hangos a tér már.
Szentély mélyén ősz pap
hangja zsolozsmáz.
Néha a lángnyelv
meg-meglebben a gyertyán:
átsuhan egy-egy arc,
árnyék a homályban.
Mária lép be a kinti
reggeli fényből.
Éteri felhő – elfödi
könnyű ruhája.
Nincs arany ékszere, dísze,
a két szeme csillog.
Eltűnik, arca se látszik
a nép tömegéből.
Áll, ajkáról halk ima
száll föl az Úrhoz.

S amíg a márványoszlopok alatt
a hívő nép esdő fohásza száll
boldogabb életért,
a köztük megbúvó názareti leány
titkon már kész a csendes napra tán,
midőn a boldogság ígérését:
az Életet hordozza majd.

A kecskepásztor püspök

SZENT SZPIRIDON NEVE NÁLUNK KEVÉSSÉ ISMERT, PEDIG A KELETI EGYHÁZNAK OLY KEDVES SZENTJE, MINT SZENT MIKLÓS PÜSPÖK, AKINEK KORTÁRSA VOLT – A HAGYOMÁNY SZERINT EGY ÉVBEN IS SZÜLETTEK. ÉLETÉT ÉS TISZTELETÉT HASONLÓ CSODÁK ÖVEZIK, MINT A CSODATÉVŐ MŰRAI PÜSPÖKÉT.

270-ben született Cipruson. Szülőföldjén és Korfu szigetén óriási tiszteletnek örvend, az elveszett ügyek és a kétségbeesett emberek védőszentjeként tartják számon. Életéről keveset tudunk, annyi azonban bizonyos, hogy pásztorkodásból élt. Felesége halála után Trimifunt (Tremetouszia) város püspökévé választották, de egyszerű, alázatos életét, öltözékét nem volt hajlandó feladni ezután sem, a rábízott hívek mellett kecskéit és juhait továbbra is őrizte, ami sok egyházi személy rosszállását kiváltotta. Egyszerű szavaival, tiszta gondolkodásával a legfelkészültebb hitszónokokat és filozófusokat is meg tudta győzni. Az egyháztörténészek szerint részt vett a 325-ös nikaiai zsinaton. Egyik ellenzője, mikor meglátta a püspököt, így mordult fel magában: „Mit akar itt ez a kecskepásztor?” A kecskepásztor püspök azonban egyszerű szavaival az ariánusokkal szemben bebizonyította a Szentháromság egységét, s számtalan csodája mellett ezután is sokakat térített meg.

Szent Szpiridon püspök példája lebegjen szemünk előtt. Nem a földi pompát kell keresnünk, nem a külsőségekben kell kiténnünk, nem az számít, mi a foglalkozásunk, beosztásunk. Az számít, mit teszünk, hogyan tanúskodunk Krisztusról, és hogyan éljük meg az Evangéliumot.

Szent Szpiridon emlékét december 12-én ünnepeljük.

Cselényi István Gábor

**Rendhagyó
karácsonyi ima**

Csak azt kérem,
„Jézuska” ne légy sohasem...
Ne legyél soha játékkényszer,
mit a megszokás
aranypapírba csomagolt.

Ne kérd az Atyát,
hogy dédelgessen tenyerén.
Légy nekem inkább
feladat, nyűg, kényszerűség.

Add, hogy tüzes ostorként
lelkiismeretembe bocsássalak
s ott találjalak meg
a hétköznapi élet
szövevénye alatt.

ÁLDOTT KARÁCSONYT
ÉS HITBEN MEGERŐSÖDÖTT ÚJ ÉVET KÍVÁNUNK!

FIZESSE ELŐ A

GÖRÖGKATOLIKUS
SZEMLELET
⊕ HIT ⊕ LÉLEK ⊕ ÉRTÉK A GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLE MAGAZINJA

MAGAZINT

EGY HATÁRON TÚLI MAGYAR CSALÁD
RÉSZÉRE!

Az éves előfizetés díja
(szállítási költséggel együtt)
csak 3000 Ft

Az előfizetés összege befizethető
az alábbi számlaszámra:

**Szent Atanáz Görögkatolikus
Hittudományi Főiskola**

CIB BANK: 10702071-19204893-52300002

A közlemény rovatban
tüntessék fel: határon túl

**A gyűjtés határideje:
2018. február 28.**

WWW.GOROGKATOLIKUS.HU

FACEBOOK.HU/SZEMLELETMAGAZIN